

รัฐสภาสาร

เรื่องในเล่ม

พระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคม ในงานพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา	1
คำถวายพระพรชัยมงคลประธานรัฐสภา	3
ข้อสังเกตเชิงกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ	5
ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	
การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม	19
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเรศ ศรีสถิตย์	
บทบาทของภาคเอกชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	29
อัครพร จารุจินดา	
กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม	41
สุรพล ไตรเวทย์	
น้ำขาดแคลน ปัญหาที่รุนแรงเกินคาด	51
กมลรัตน์ พิทักษ์ธรรม	
สรุปข่าวประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2536	67
พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535	83

รัฐสภาสาร

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย และเพื่อเสนอ
ข่าวสารวิชาการ ในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภาสาร กองการประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โทร. 2441070-2441071

สำนักงานหนังสือพิมพ์รัฐสภาสาร

ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนอุ่งทองใน ดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 2441323-2441324

บอกรับเป็นสมาชิก

ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยส่งเช็คไปรษณีย์หรือนำเงินสด
ส่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต กรุงเทพฯ 10300 กำหนดออก
เดือนละหนึ่งฉบับ อัตราค่าบำรุง ปีละหนึ่งร้อยบาทแปดสิบบาท

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในหนังสือรัฐสภาสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียน
แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของ กองบรรณาธิการแต่อย่างใด

LI RT

รัฐสภาสาร

ปีที่ 41 ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม 2536

ISSN 0125-0957

Legislative Institutional Repository of Thailand

LIR

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก

ยามลมหหนาวปราศไภยโคกรันเทด
ดินกันดารแดนดงไพรไร้พงพี

ธ เทียมทิพย์พิรุณธารจากมานฟ้า
ยั้งสุริย์ปราศภาวพร่างกลางแดนดล

สี่สิบแปดวาระพระปกเกล้า
เขตชุนามสยามรัฐพัฒนา

ย่นปฐมไฉงการพระผ่านเกล้า
ทศธรรมนำระบอบช้อบครรรลของ

ล้านล้ายธรรมล้ำค่าสรีระภาคศักดิ์
อัสลามพุทธคริสต์เจดีย์ศักดิ์

อันสืบเจ็ดพฤษภามาฟ้าพิโรธ
ราชดำเนียรองรับขับไล่อดริน

ราชกิจราชการพระผ่านฟ้า
พัฒนาฟ้าและน้ำลำภูดี

ศุภฤกษ์อันงามมาลีประภาศอาร
ทุกสืบทพพรราชาอมราชัน

พระมิ่งขวัญอันดีค่าบุญราศี
เป็นปิ่นเกล้าอมภพสุขสถิต

แล้ง ร้อน อด ทิ้งน้ำฟ้าฟ้าเปลี่ยนสี
มอเสยอัสลัดร้างคราทุกขันทน

หลั่งธารารินลูชทุกแห่งหน
ยั้งจันทร์ส่องส่องสกลบนนภา

ภูวเรศนาไทยให้ทรรษา
รวมวิญญานศรีทธาไทยในแดนทอง

ให้สร้างเศร้ายิ่งสร้างสุขสันต์ทุกขณ
เทียบแสงทองส่องสว่างสันนิษฐาน

คือองค์อัครอุปถัมภ์นำวิถี
ร้อยไมตรีสนิทแน่นในแดนดิน

ยังส่องโชติตรึงในใจฤดี
หัตถ์ภูมินทร์ขับน้ำดาที่ธานี

เลิศล้ำล้ำค่าล้ำค่าศรี
ชุบชีวิตพสุธาพฤษภามรรณ

เฉลิมพระชนมมานเกษมสันต์
ฉลองขวัญพระปฐมปฐมพล

แอมณีสรีแสงทุกแห่งหน
สุริยนฤจะแข่งแสงบุญญา

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า กองบรรณาธิการรัฐสภาสาร

(นางสาวศิริณี โรจนดิษฐ์ ประพันธ์)

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหามลพิษ น้ำเสีย อากาศเสีย ชยะมูลฝอย หรือการจราจรติดขัด ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดมาจากผลของการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็ว โดยปราศจากการจัดการที่ดีเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการนำเอา ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ ก็มักไม่ค่อยจะเกิดประโยชน์สูงสุดเท่าใดนัก ส่งผลให้ระบบความ สมดุลย์ทางธรรมชาติต้องสูญเสียไป ซึ่งแม้ว่าจะมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ขึ้นมาบังคับใช้มากมาย เพื่อแก้ไขปัญหบางส่วนแล้วก็ตาม เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นต้น แต่ปัญหาดังกล่าวก็มิอาจจะแก้ไขได้ภายในระยะเวลาอันสั้น เนื่องจากธรรมชาติต้อง ใช้ระยะเวลานานพอสมควรในการฟื้นฟูสภาพให้สมบูรณ์ดังเดิม อย่างไรก็ตามแนวทางแก้ไข ปัญหาที่ควรจะได้รับการปฏิบัติมากที่สุดก็คือ ต้องมีการพัฒนาคุณภาพของประชากรควบคู่ ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบที่ควรจะมีต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

รัฐสภาสารฉบับนี้จึงนำบทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชนมาเสนอต่อท่านผู้อ่าน เพื่อศึกษาในรายละเอียดต่อไป

บรรณาธิการ

พระราชดำรัส
ในการเสด็จออกมหาสมาคม
ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
พุทธศักราช ๒๕๓๖ วันอาทิตย์ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๖

.....

ข้าพเจ้ามีความปิติชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง ที่ท่านทั้งหลายพร้อมกันมาอวยพรวันเกิดด้วยไมตรีจิต ขอขอบพระทัยและขอบใจในคำอวยพรอันไพเราะ แสดงความปรารถนาดีด้วยประการต่าง ๆ ขอทุกท่านจงได้รับพรและไมตรีจากใจจริงของข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน

ท่านทั้งหลายผู้มีความรักความยึดมั่นในบ้านเมือง ต่างทราบตระหนักว่า เวลานี้เราทุกคนกำลังมีภาระสำคัญรออยู่ที่จะต้องร่วมมือและร่วมมือกันเสริมสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่นและความเจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้านให้แก่บ้านเมือง เพื่อให้ประชากรชาติภูมิของเรามีความสงบสุข และความสมบูรณ์เป็นอิสระ ในการนี้ เราจำเป็นต้องสมัครสมานกันเร่งรัดปฏิบัติงานของชาติให้ดำเนินรุดหน้าไปโดยพร้อมพรักและประสานสอดคล้องสนับสนุนกันทุกส่วน ทั้งให้ก้าวหน้าไปได้ทันกับสภาวะของโลก ที่วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายในที่นี้ ผู้อยู่ในตำแหน่งหน้าที่สำคัญทั้งฝ่ายทหาร พลเรือน และผู้แทนของประชาชน ได้ตั้งความคิดจิตใจให้หนักแน่นและแน่วแน่ ที่จะพากเพียรบำเพ็ญสรรพกรณียกิจให้เต็มกำลังความรู้ ความสามารถ และสติปัญญา ด้วยความสุจริตจริงใจ และด้วยวิจรรณญาณอันสุขุมรอบคอบไม่ประมาทหมิ่นต่อเหตุการณ์ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของกิจการงานที่แต่ละฝ่ายแต่ละคนกระทำจักได้ประมวลงกันขึ้นเป็นความเจริญมั่นคง และความรุ่งเรืองไพบูลย์ของประเทศชาติ

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยทุกหมู่เหล่าเคารพบูชา จงอภิบาลรักษาท่านทุกคนให้มีความสุข ปราศจากมลทินทุกข์และภัยอันตราย มีกำลังร่างกาย

2 รัฐสภา

แรงใจ แรงศรัทธา สามารถนำพาบ้านเมืองให้ผ่านพ้นอุปสรรคขวากหนาม บรรลุถึงความ
วัฒนาผาสุกได้โดยสวัสดิ์

.....

Legislative Institutional Repository of Thailand

คำถวายพระพรชัยมงคล

ของ

ประธานรัฐสภา

.....

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม เนื่องในศุภวารดิถีมหามงคล
 อุดมแห่งวันพระบรมราชสมภพที่เวียนมาบรรจบครบรอบปีอีกวาระหนึ่ง ข้าพระพุทธเจ้า นายมารุต
 บุญนาค ประธานรัฐสภา ในนามของสมาชิกรัฐสภา ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสน้อม
 เก้าน้อมกระหม่อมถวายความชื่นชมโสมนัส ในพระบุญญาบารมียิ่งนักที่ทรงเจริญพระชน
 มายุสมบูรณ์ด้วยพระพลานามัย เหล่าข้าพระพุทธเจ้า ผู้จงรักภักดีต่างสำนึกในพระมหา
 กรุณาธิคุณที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลแสดง
 ความจงรักภักดีในใต้เบื้องพระยุคลบาทเนื่องในวโรกาสนี้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายตระหนักดีว่า
 การที่ประเทศไทยมีเอกราชมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นและปวงชนชาวไทยทั่วพระราชอาณาเขต
 ทุกเชื้อชาติศาสนาที่อยู่ร่วมกันได้โดยสวัสดิด้วยสามัคคีธรรมนั้น ก็ด้วยพระบุญญาบารมีแห่ง
 ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ที่เพียบพร้อมด้วยทศพิธราชธรรมแห่งบรมกษัตริยาธิราช ตาม
 ขัตติยะราชประเพณีอยู่เป็นนิจ สถิตย์อยู่ในธรรมจริยาสัมมาปฏิบัติเป็นอาจิ้น อีกทั้งมีพระ
 วิริยะอุตสาหะและพระขันติธรรมเป็นที่สุด กอปรด้วยพระปณิธานอันแน่วแน่ที่จะอุทิศ
 พระวรกายพระสติปัญญาและราชฤทธิ เพื่อประโยชน์ของพสกนิกร ซึ่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระ
 บาทได้ทรงแผ่พระกรุณาพระราชทานแก่พสกนิกรโดยเสมอหน้ามิได้ยกเว้น ทั้งนี้ประจักษ์ชัด
 ได้จากพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งปวงที่ทรงพระราชอุทิศปฏิบัติบำเพ็ญตลอดต่อเนื่องมา
 นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ โดยเฉพาะโครงการตามพระราชดำริทั้งหลายที่เกิดขึ้น ก็
 ด้วยพระปรีชาสามารถอันลึกซึ้งสุขุมด้วยคัมภีร์ภาพของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงมีพระ
 ราชวินิจฉัย ทรงศึกษาข้อสนเทศความเหมาะสม ความเป็นไปได้ด้วยพระราชฤทธิที่เต็ม
 เปี่ยมไปด้วยพระเมตตาคุณธรรม ปราบปรามที่จะให้ประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุขพ้นทุกข์ยาก
 ไร้ ประชาชนทุกถิ่นทั่วพระราชอาณาจักรต่างได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
 ถ้วนทั่วหน้า และยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติส่วนรวมด้วย พระมหากรุณาธิคุณที่ทรงให้

LIART

4 รัฐศาสตร์

แก่ประจักษ์ทั้งปวงนั้นใหญ่หลวงยิ่งเกินกว่าที่จะพรรณนาได้ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทประหนึ่ง
ดั่งนักรบแก้วคุ้มเกล้าคุ้มกระหม่อมปวงประชาเป็นสุขสันต์ ทรงนำประเทศชาติให้ดำรงเอกราช
และอธิปไตยได้อย่างมั่นคงถาวร ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายตระหนักและซาบซึ้งในพระจริยวัตร
ที่ทรงประกอบขึ้นเพื่อพลสกนิกรตลอดมาโดยทรงมุ่งจรรโลงใจให้ประชาชนตระหนักถึงเป้า
หมายแห่งชาติ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทรงส่งเสริมสร้างสามัคคีขึ้นในชาติเพื่อความ
เจริญสมบูรณ์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นที่ยิ่งในมหามงคลวโรกาสนี้ ข้าพเจ้าทั้งหลาย
ขอพระราชทานพระบรมราชโองการน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายสัตยาธิษฐาน ด้วยความจง
รักภักดีเป็นที่ยิ่งว่าจะปกป้องรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติเทิดทูนพระราชบัลลังก์และพร้อม
ที่จะสนองพระราชปณิธานของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท อันประเสริฐสุดทุกประการโดยเต็ม
กำลังกับขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบถวายพระพรชัยมงคล ขออานุภาพแห่งคุณ
พระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลกกับทั้งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระบุญ
ญาธิการสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าทุกพระองค์ พร้อมด้วยอานุภาพอันยิ่งใหญ่
แห่งพระราชกุศลที่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้ทรงบำเพ็ญมาได้โปรดอภิบาลบันดาลดลใต้ฝ่า
ละอองธุลีพระบาทให้ทรงพระเกษมสำราญปราศจากสรรพโรคาพยาธิทั้งปวง ขอจงทรงพระ
ชนมายุยืนนานสถิตยเสถียรในมโหศวรรย์สมบัติเจริญจรัสด้วยพระเกียรติคุณอดุลยเดช
ไปทั่วเขตไพศาลทุกทิศานุทิศ มีพระราชปณิธานโดจงสัมฤทธิ์เป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของปวงข้า
พระพุทธเจ้าและประชาชนชาวไทยสืบไปตราบนิรันดร ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ.

.....

**ข้อสังเกตเชิงกฎหมายและ
นโยบายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชาติ**

โดย ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

Legislative Institutional Repository of Thailand

Legislative Institutional Repository of Thailand

ในคดีไทยแต่โบราณนั้น “กฎหมาย” หมายถึงกฎเกณฑ์ที่สอดคล้องกับความเป็นธรรมตามความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับจารีตประเพณี วิถีชีวิตที่คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติอยู่ หากสรุปสั้น ๆ ก็คือ กฎหมายที่ว่ามีเกิดจากคนส่วนใหญ่จริง ๆ คือมีรากมาจากการประพฤติปฏิบัติของคนส่วนใหญ่ (actio) และส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะต้องทำตามเพราะความจำเป็นและเป็นธรรม (Opinio Juris) ดังนั้น แม้องค์อธิปัตย์ผู้ทรงสมบูรณาญาสิทธิราชก็ทรงเคารพกฎหมายในความหมายนี้ และทรงพิทักษ์รักษากฎหมายที่ว่ามีให้ดำรงอยู่ในสังคมโดยพระราชอำนาจที่ทรงมีอยู่ดังจะเห็นได้ว่า “พระธรรมศาสตร์” อันเป็นกฎหมายโบราณนั้น อยู่เหนือองค์อธิปัตย์ และองค์อธิปัตย์จะบัญญัติสิ่งใดขึ้นมาก็ต้องสอดคล้องกับธรรมศาสตร์และจารีตประเพณีที่มหาชนยึดอยู่จึงจะเป็น “ราชศาสตร์” แม้ในประเทศตะวันตกโบราณเอง คำว่า “กฎหมาย” กับ “ความเป็นธรรม” ในความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ก็เป็นสิ่งเดียวกัน ดังนั้นคำภาษาลาตินจึงใช้คำ ๆ เดียวกันว่า JUS. ซึ่งหมายความว่าสิ่งที่จะเป็นกฎหมายได้ต้องเป็นธรรมในความรู้สึกของคนส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตาม เมื่อโลกวิวัฒนาการเข้าสู่สมัยใหม่ การใช้ “อำนาจ” บัญญัติกฎหมายขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในเรื่องใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่เว้นแต่ละวันก็ดูเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะรอให้เกิดจารีตประเพณีก็คงจะไม่ทันการ ดังนั้นเราจึงเห็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เกิดจากการใช้อำนาจรัฐบัญญัติกำหนดกฎเกณฑ์เกิดขึ้นมากมายในทุกเรื่อง และกฎหมายบัญญัติเหล่านี้ก็จะอยู่ในรูปพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบข้อบังคับที่ออกโดยส่วนราชการต่าง ๆ มากมายกล่าวกันว่าปัจจุบัน กฎหมายบัญญัติระดับพระราชบัญญัติเหล่านี้มีกว่าห้าร้อยฉบับ ถ้านับกฎหมายลำดับต่ากว่านั้นอีกก็คงมีหลายหมื่นฉบับ

๑. สิทธิตามจารีตประเพณีไทยของชุมชนท้องถิ่นเหนือทรัพยากร

ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่า น้ำ ที่ดินเอง ก็ตกอยู่ในกระแสเช่นกันกล่าวคือจากการศึกษาพบว่า ในอดีตการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้เป็นเรื่องที่รัฐปล่อยให้ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเป็นผู้จัดการใช้ประโยชน์และรักษาทรัพยากรกันเอง โดยรัฐสนับสนุนและให้แรงจูงใจในการ “บุกเบิก” ป่าเพื่อนำที่ดินมา

8 รัฐสภาสาร

ทำกินอันเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับทรัพยากรที่ว่างเปล่านั้นรัฐจะเข้าไปเกี่ยวข้องก็เพียง ๓ ทาง คือ ประการแรก เพื่อเก็บภาษีอากรจากการทำกินเป็นอากรค่านา อากรสวน ฯลฯ โดยรัฐจะยกเว้นไม่เก็บอากรในช่วงต้น เพื่อเป็นรางวัลของการบุกเบิก (๑ ปี - สำหรับอากรค่านา) ประการที่สองคือ เมื่อราษฎรพิพาทแย่งที่ดินทำกิน รัฐก็จะลงไปตัดสินข้อพิพาทให้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และประการสุดท้ายคือ การบังคับเวนคืนหากรัฐต้องการเอาที่ดินมาทำสาธารณประโยชน์อื่น เช่น ขุดคลองส่งน้ำ ด้วยเหตุนี้ ชุมชนท้องถิ่นในแต่ละที่จึงจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่า น้ำ และที่ดินเองเป็นหลัก จนเกิดเป็นจารีตประเพณีของชุมชนขึ้นมามากมาย ดังปรากฏในรายงานการศึกษาวิจัยเรื่องป่าชุมชน โดยสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

นโยบายเช่นนี้ดำเนินมาตลอดกว่า ๘๐๐ ปี ตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมีกฎหมายต่างๆ เป็นเครื่องรองรับนโยบายการให้สิทธิแก่ชุมชนในการจัดการใช้ประโยชน์และรักษาทรัพยากรดังกล่าวเช่น กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จบทที่ ๔๕ บทที่ ๕๔ พระราชกำหนดเกล้าบทที่ ๔๔ กฎหมายลักษณะขบถศึกบทที่ ๖๓ ฯลฯ แม้ในสมัยเปิดประเทศในรัชกาลที่ ๔.๕ และ ๖ การรับรองสิทธิดังกล่าวก็ยังมีมาเรื่อย ดังจะเห็นได้จากหลักการออกเอกสารสิทธิที่เริ่มมีในรัชกาลที่ ๕ ก็ยังคงใช้หลัก 'ได้ทำประโยชน์แล้ว' (ซึ่งหมายความว่าได้บุกเบิกและทำกินแล้ว) อนึ่งแม้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ยกร่างในรัชกาลที่ ๖ และประกาศใช้ในรัชกาลที่ ๗ ก็ยอมรับสิทธิของชุมชนไว้ในมาตรา ๑๓๕๔ ว่า "ถ้ามีจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นให้ทำได้ และถ้าเจ้าของไม่ห้าม บุคคลอาจเข้าไป ในที่ป่าที่ดงหรือในที่ที่มีหญ้าเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นที่ดินของผู้อื่น เพื่อเก็บฟืน หรือผลไม้ป่า ผัก เห็ด และสิ่งเช่นนั้น"

จากที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าสิทธิของชุมชนเหนือทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นสิทธิตามจารีตประเพณีและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากนโยบายและกฎหมายของรัฐมากกว่า ๘๐๐ ปี ดังนั้นเราจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไมองค์กรเหมืองฝายของภาคเหนือและภาคอีสาน ซึ่งเป็นองค์กรตามจารีตประเพณีของชุมชนจึงจัดการแบ่งปันกันและรักษาน้ำของเขาเองได้ โดยไม่ต้องมีคนจากส่วนกลางไปจัดการให้ นอกจากนั้นป่าชุมชนที่ชุมชนท้องถิ่นใช้ประโยชน์จากป่า โดยเขารักษาป่ากันเองจึงเกิดขึ้นมานานเป็นร้อยปีแล้ว จนถึงทุกวันนี้

LIART

๒. การรวมศูนย์การจัดการทรัพยากรมาสู่ราชการส่วนกลาง : จาก “บุกเบิก” ที่ได้รับการสนับสนุนมาเป็น “บุกรุก” ที่ผิดกฎหมายต้องจับกุม

การเปิดประเทศไทยโดยสนธิสัญญาเบาริ่งและการกดดันจากมหาอำนาจตะวันตกผู้ล่าอาณานิคมทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่เพื่อให้พ้นจากเงื้อมมือมหาอำนาจ ด้วยพระปรีชาสามารถยิ่งของพระมหากษัตริย์ไทยโดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงปรับปรุงการปกครอง การบริหารเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ทันสมัยขึ้น สามารถต่อต้านกระแสอาณานิคมของตะวันตกได้ในทางการเมือง และการศาลเป็นที่เห็นประจักษ์ชัดแจ้งไม่มีใครโต้เถียงได้ ในการทรงปรับปรุงการปกครองให้เป็นระบบกระทรวง ทบวง กรม และราชการส่วนภูมิภาคที่ดี ในการทรงปรับปรุงระบบ “กินเมือง” ของขุนนางให้เป็นระบบราชการสมัยใหม่ที่ “กินเงินเดือน” จากราชการแทนการ “กินเมือง” จากราชฎาก็ดี ในการทรงปรับปรุงการเงินการคลังของประเทศให้รัดกุมขึ้น ไม่ให้ข้าราชการเอาเงินหลวงเป็นของตัวเองก็ดี ในการปรับปรุงกองทัพให้ทันสมัย ฯลฯ เหล่านี้ ล้วนเป็นความสำเร็จที่ทำให้ระบบการเมืองการปกครองไทยสามารถต่อสู้กับมหาอำนาจตะวันตกได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาตินั้น แม้จะมีการตั้งกรมป่าไม้ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ และมีการโอนอำนาจการจัดการไม้มีค่าบางชนิด เช่น ไม้สัก ซึ่งเดิมเจ้าเมืองอนุญาตให้ใครทำสัมปทานตัดได้ มาเป็นของราชการส่วนกลางโดยกรมป่าไม้เป็นผู้อนุญาตแทนเจ้าเมืองก็ดี ราชการส่วนกลางในเวลานั้นก็ไม่ได้ทำลายสิทธิของชุมชนในทรัพยากร เพราะชุมชนท้องถิ่นยังสามารถใช้ประโยชน์จากป่าได้ทุกประการ(นอกเหนือจากการตัดไม้สักซึ่งต้องขอสัมปทาน) และแม้จะมีการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางในระดับกระทรวง ทบวง กรม และราชการส่วนภูมิภาค (มณฑลเทศาภิบาล) แต่ในระดับหมู่บ้านและตำบลก็จะปล่อยให้เป็นที่อิสระของชุมชนท้องถิ่น ดังจะเห็นได้ว่าทรงนำระบบ “เลือกตั้ง” กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาใช้แทนระบบที่ให้เจ้าเมืองเป็นผู้ตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเองและทรงตรากฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๔๑ ให้ชุมชนระดับหมู่บ้าน และตำบลดูแลกิจการเกี่ยวกับทรัพยากรโดยเฉพาะที่ดิน ป่า และแหล่งน้ำได้

สภาพการรวมอำนาจเหนือทรัพยากรทุกชนิดเข้ามาเป็นของราชการส่วน

LIART

กลางเต็มทีนี้มาเกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. ๒๔๙๐ กระบวนการโอนอำนาจเหนือทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่นมาเป็นของราชการส่วนกลาง โดยค่อย ๆ ปฏิเสธตามจารีตประเพณีที่มีมาแต่โบราณของชุมชนนี้ ค่อยเป็นค่อยไปโดยผ่านการใช้อำนาจออกกฎหมายลายลักษณ์อักษร ดังนี้คือในปี ๒๔๘๑ มีการออก พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. ๒๔๘๑ ให้มีการกำหนด “เขตป่าคุ้มครอง” และ “เขตป่าสงวน” ได้ จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายฉบับนี้ ไม่เพียงแต่ “ต้นไม้” มีค่าบางชนิดเท่านั้นที่เป็นของส่วนกลาง แต่ “พื้นที่” (ที่ดินที่เรียกว่าป่าคุ้มครองหรือป่าสงวน) ก็เป็นส่วนสำคัญที่ราชการส่วนกลางต้องการนำมาจัดการเอง อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ยังยอมรับหลักความจริงทางสังคม อยู่กล่าวคือ กฎหมายบังคับไว้ว่า ถ้าราชการส่วนกลางจะสงวนหรือคุ้มครองป่าก็ต้องเดินสำรวจ (คือต้องออกไปดูพื้นที่จริง ๆ) และถ้ามีราษฎรอาศัยอยู่ในเขตนั้น ก็ให้ชดเชยค่าเสียหายให้ราษฎร

ครั้นมาถึงปี พ.ศ.๒๔๘๔ ก็มีการออก พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ที่ใช้มา ถึงปัจจุบัน กฎหมายฉบับนี้แสดงให้เห็นชัดว่าระบบราชการส่วนกลางประสงค์ที่จะโอนสิทธิเหนือทรัพยากรทั้งหมดมาเป็นของตัว โดยบัญญัติหลักการสำคัญ ๒ ประการที่ไม่เคยมีในกฎหมายป่าไม้ก่อนหน้านั้นคือ ประการแรก โอนพื้นที่หรือที่ดินมาเป็นของส่วนกลาง โดยบัญญัติกฎหมายแบบไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางภูมิศาสตร์ว่า “ป่า” หมายถึง ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ซึ่งเป็นเทคนิคการใช้อำนาจเขียนกฎหมายที่ขัดต่อความเป็นจริง ผลก็คือ ที่ดินที่ไม่มีต้นไม้เลยแม้แต่ต้นเดียวก็เป็นป่าได้ตามความหมายนี้ ถ้ายังไม่มีใครมีโฉนด เราจึงเห็นความสับสนที่เกิดขึ้นจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบอกว่า ที่ตรงนี้เป็นที่ป่า (ตามกฎหมาย) ในขณะที่ราษฎรเถียงว่า เขาทำกินเป็นนาไร่มาตั้งหลายชั่วคนและไม่มีป่าให้เห็นอีก ! ป่าตามธรรมชาติในความเข้าใจของคนทั่วไปกับป่าของนักกฎหมายและเจ้าหน้าที่ จึงมีความหมายคนละอย่าง ! ประการที่สอง เดิมกฎหมายก่อนหน้านั้นโอนเฉพาะไม้มีค่าบางชนิดมาเป็นของส่วนกลางโดยเฉพาะไม้สัก ไม้กระยาเลย และของป่าแต่ตามกฎหมายฉบับนี้ โอนไม้ทุกชนิดมาเป็นของส่วนกลาง โดยแยกไม้ตามค่าเศรษฐกิจเป็นไม้หวงห้ามธรรมดาและไม้หวงห้ามพิเศษ และบทบัญญัติต่อมา ทั้งหมดก็เป็นเรื่องการ “ทำไม้” ทั้งสิ้น (เช่นเรื่องสัมปทาน ค่าภาคหลวง การชักลากไม้แปรรูปไม้ ฯลฯ) ด้วยผลของการเขียนกฎหมายตามอำนาจที่ผู้เขียนมืออยู่จะเขียนอย่างไรก็ได้ตามนโยบายเช่นนี้ “ป่า” ซึ่งมีความหลากหลายทาง

ธรรมชาติคือ มีต้นไม้ กล้วย สัตว์ พืชชนิดอื่น ๆ ฯลฯ จึงมีความหมายเพียง “ไม้” ที่จะตัดไปใช้ประโยชน์ได้ตามกฎหมาย

ครั้งต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ก็ได้มีการใช้อำนาจบัญญัติ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ขึ้น ในกฎหมายฉบับนี้เป็นที่เห็นได้ชัดแจ้งว่า ราชการส่วนกลางต้องการเอาที่ดินไปจัดการเอง จึงใช้อำนาจเขียนกฎหมายให้อำนาจประกาศเขตป่าสงวนไม่ต้องเดินสำรวจด้วยเท้า ดังที่กำหนดไว้ตามกฎหมายปี พ.ศ. ๒๔๘๑ อีก แต่ใช้วิธีขีดบนแผนที่ และประกาศเป็นกฎกระทรวงได้เลย ผลก็คือ ป่าสงวนเกิดขึ้นมากมายเพราะนั่งกำหนดกันในส่วนกลางตามแผนที่ โดยไม่ได้ดูพื้นที่จริงว่ามีป่าหรือไม่ มีราษฎรทำกินอยู่ก่อนหรือไม่ เกิดการจับกุมฟ้องร้องหาว่าราษฎรบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทั้ง ๆ ที่เขาอยู่ในที่ดินดังกล่าวก่อน ดังกระแสพระบรมราชโองการที่พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานรพีวันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๖ ว่า

... ในป่าสงวนซึ่งทางราชการได้ขีดเส้นไว้ว่าเป็นป่าสงวนหรือป่าจำแนก แต่ว่าเขาขีดเส้นไว้ ประชาชนก็อยู่ในนั้นแล้ว เราจะเอากฎหมายป่าสงวนไปบังคับคนที่อยู่ในป่าที่ยังไม่ได้สงวนแล้วเพิ่งไปสงวนทีหลัง โดยขีดเส้นบนเศษกระดาษก็ชอบกลอยู่ แต่มีปัญหาเกิดขึ้นที่เมื่อขีดเส้นแล้ว ประชาชนที่อยู่ในนั้นก็กลายเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไป ถ้าดูในทางกฎหมายเขาก็ผิด เพราะว่าตราเป็นกฎหมายโดยชอบธรรม แต่ว่าถ้าตามธรรมชาติใครเป็นผู้ทำผิดกฎหมาย ก็ผู้ที่ขีดเส้นนั่นเอง เพราะว่าบุคคลที่อยู่ในป่านั้นเขาอยู่ก่อน เขามีสิทธิในทางเป็นมนุษย์ หมายความว่าทางราชการบุกรุกบุคคล ไม่ใช่บุคคลบุกรุกกฎหมายบ้านเมือง...

๓. คำถามเชิงกฎหมายและนโยบายที่ต้องตอบ

ตัวอย่างของนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรป่าและที่ดินที่ยกมาข้างต้นนี้ทำให้เราต้องตั้งคำถามกับตัวเองและกับนักกฎหมายทั่ว ๆ ไป ตลอดจนเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมากมาย

คำถามเหล่านี้เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบเป็นทางแก้ไข ไม่ใช่คำถามที่ถาม

LIART

เพื่อชี้ว่าใครผิด ใครถูกเป็นที่แน่นอนว่าเราต้องตั้งคำถามเหล่านี้บนสภาพความจริง ประเด็นจึงไม่ได้อยู่ที่ว่ากฎหมายที่เป็นจารีตประเพณีดีกว่ากฎหมายที่ใช้อำนาจรัฐบัญญัติขึ้น ประเด็นจึงไม่ได้อยู่ที่ประนามส่วนราชการที่รับผิดชอบเรื่องนี้แต่ประเด็นอยู่ที่ว่า เมื่อเกิดปัญหาขึ้นจากกระบวนการกฎหมายเช่นนี้ และปัญหายังไม่มีทางจบสิ้นไป จะมีทางแก้อย่างไรกฎหมายจึงจะสอดคล้องกับความเป็นจริงในวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังพระบรมราโชวาทองค์ที่อ้างไปแล้วอีกตอนหนึ่งว่า

“กฎหมายมีไว้สำหรับให้มีความสงบสุขในบ้านเมือง มิใช่กฎหมายมีไว้สำหรับบังคับประชาชน ถ้ามุ่งหมายที่จะบังคับประชาชนก็กลายเป็นเผด็จการ กลายเป็นสิ่งที่บุคคลหมู่น้อยจะต้องบังคับบุคคลหมู่มาก ในทางตรงกันข้ามกฎหมายมีไว้สำหรับให้บุคคลส่วนมากมีเสรี และอยู่ได้ด้วยความสะดวก บางที่เราตั้งกฎหมายขึ้นมาด้วยวิชาการซึ่งได้มาจากต่างประเทศ... แต่ว่าวิชาการนั้นอาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือท้องที่ของเรา”

คำถามที่ว่านี้มี ๓ ระดับ คือ

- ๓.๑ กระบวนการใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากร
- ๓.๒ เนื้อหาของกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากร
- ๓.๓ การใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากร

๓.๑ คำถามเกี่ยวกับกระบวนการใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ

การที่จะทำให้กฎหมายสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนส่วนใหญ่ได้นั้น โดยหลักการก็คือต้องให้คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการตรากฎหมาย เพื่อให้เขาสามารถสะท้อนปัญหาที่แท้จริงของเขาและหาทางแก้ปัญหานั้นได้

แต่ที่ผ่านมากกระบวนการบัญญัติกฎหมายในประเทศไทย เป็นเรื่องของระบบราชการที่รักษาการตามกฎหมายนั้นอยู่เป็นผู้เสนอแก้กฎหมายเกือบทั้งหมด และรัฐสภาเป็นเพียง “ผู้ตรวจ” กฎหมายที่ระบบราชการเสนอขึ้นมา แม้ระบบคณะกรรมการในสภาเองโดยเฉพาะระบบกรรมาธิการวิสามัญ ที่ให้รัฐบาลตั้งข้าราชการผู้รับผิดชอบเรื่องนั้น

เป็นส่วนใหญ่เข้าไปร่วมพิจารณากฎหมายเอง ก็ดูเหมือนไม่ได้เอื้อต่อการสะท้อนปัญหาของ
 คนส่วนใหญ่อย่างแท้จริงจึงไม่น่าสงสัยเลยว่ากฎหมายส่วนใหญ่เป็นเครื่องสนองนโยบายของ
 ส่วนราชการนั้น ๆ มากกว่าแก้ปัญหาให้คนส่วนใหญ่ เราจะแก้ปัญหานี้โดยกระบวนการรับ
 ฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในการตรวจร่างกฎหมายได้เพียงใด? และอย่างไร ในการนี้
 เราจะเปิดโอกาสให้องค์กรตัวแทนประชาชนอื่น เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญ
 และรู้ปัญหานั้น ๆ ดี เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความเห็นอย่างเต็มที่ นอกเหนือจากการรับ
 ฟังคำชี้แจงจากส่วนราชการได้เพียงใด? ถ้าทำได้ สมาชิกรัฐสภาก็จะได้ข้อมูลจาก ๒ ฝ่ายไม่
 ใช้ฝ่ายเดียวอย่างในปัจจุบัน

๓.๒ คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ

๓.๒.๑ กรอบความคิดที่ว่าทรัพยากรธรรมชาตินั้น ถ้าไม่เป็น “ของรัฐ”
 ก็เป็น “ของส่วนบุคคลแต่ละคน” อันเป็นแนวความคิดแบบตะวันตกนั้นเพียงพอหรือไม่
 เพราะแนวความคิดแบบนี้นำไปสู่ผลที่ว่า ถ้าทรัพยากรนั้น ๆ เป็นของรัฐแล้ว (เช่น ป่า ที่
 สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ฯลฯ) ส่วนราชการผู้รับผิดชอบเท่านั้นที่มีอำนาจจัดการ ดูแล
 รักษา ให้ใช้ประโยชน์ คนอื่นไม่มีสิทธิ เว้นแต่จะได้รับสิทธิจากส่วนราชการ ส่วนถ้าทรัพยากร
 นั้น ๆ เป็นของส่วนบุคคล (เช่น ที่ดินที่บุคคลมีโฉนด นส.๓) บุคคลจะเอาไปทำอะไรก็ได้
 รัฐไม่มีสิทธิยุ่งเกี่ยว ถ้ากรอบความคิดแบบแรกประสบผลสำเร็จเหตุใดทรัพยากรจึงถูก
 ทำลายลงทุกวัน โดยรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบแก้ปัญหาไม่ตก? ถ้ากรอบความคิดแบบที่สอง
 ประสบผลสำเร็จ เหตุใดเกษตรกรจึงยังต้องเสียที่ทำกินไปให้คนที่ฐานะดีกว่าโดยตนเองไม่ได้
 มีสภาพที่ดีขึ้น?

คำถามจึงมีว่า ระหว่าง “สิทธิของรัฐ” เหนือทรัพยากรกับ “สิทธิ
 ของบุคคลแต่ละคน” เหนือทรัพยากรเราจะมี “สิทธิของชุมชน” ที่ไม่ใช่ของส่วนบุคคลของ
 ประชาชนแต่ละคน และไม่ใช่ของรัฐเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งได้หรือไม่ ‘สิทธิชุมชน’ (Communitics
 right) นี้ ประเทศตะวันตกไม่รู้จัก คงรู้จักกันแต่ในประเทศตะวันออกที่มีความเป็น
 วัฒนธรรมชุมชนสูง (การลงแขกเกี่ยวข้าว การช่วยกันทำงานบุญ ฯลฯ ของชาวบ้านพื้น
 เมืองไทย) อนึ่ง สิทธิชุมชนนี้หมายรวมถึงสิทธิชุมชนที่จะจัดการใช้ประโยชน์ และหน้าที่ใน
 การบำรุงรักษาด้วยนี้เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในสังคมไทย ดังแสดงออกมาโดยผ่านจารีตประเพณีที่
 ยังปฏิบัติสืบต่อมาทุกวันนี้ ในรูปองค์กรเหมืองฝาย หรือป่าชุมชนนี้ จะเป็นทางออกให้

ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องป่า แหล่งน้ำ ที่ดิน ดังพระบรมราชโองการที่พระราชทานในการทรง
ปิดการสัมมนาการเกษตรภาคเหนือ วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๒๔ ณ
สำนักงานเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ว่า

...ป่า ๓ อย่างนี้มีประโยชน์ ๔ อย่าง....คือ...ทำไม้ฟัน ไม้สร้างบ้าน หรือ
ไม้ทำคิลปหัตถกรรมก็ได้และก็ไม่ผล...เพราะว่าป่า ๓ อย่างนี้มีไว้ทำไม มีไว้สำหรับให้เป็น
ประโยชน์ขึ้นมา และเมื่อเป็นประโยชน์ต่อราษฎร ราษฎรก็ไม่ไปตัด หรือใครจะมาตัดก็หวง
แหนไว้...ที่ไหนที่เป็นป่าที่เรียบริ้อยยังไม่โกร่น ราษฎรก็จะไม่ตัดเพราะรู้ ไปหลายแห่งแล้ว
ถามราษฎร ป่าตรงนั้นเป็นอย่างไร เขาบอกว่าป่าเก่าปายังดีและก็ถามว่าจะไปตัดไหมเขาบอก
ว่าไม่ตัด ถ้าไปตัดเขาแย้ เขาเข้าใจ ถ้าตัดไม้แล้วเขาจะแห้งแล้งและก้อนดินจะทะเลาะลงมา
ถ้าเป็นที่ทำนา ก็จะเสียหาย...ประชาชนแกลดลาด ประชาชนมีความรู้... เขามีความรู้ เขาทำงาน
มาหลายชั่วคนแล้ว...ฉะนั้น ถ้าเรามีป่า ๓ อย่างนี้ ซึ่งมีประโยชน์ ๔ อย่าง ที่สำคัญคือ
รักษาอนุรักษ์ดินเป็นต้นน้ำลำธาร ชาวบ้านเขารักษาให้เราด้วย..ถ้าหากว่าเราทำป่า ๓ อย่างให้
ชาวบ้านใช้ประโยชน์ ก็จะรักษาประโยชน์เขาก็จะไม่ทำลายและใครมาทำลายเขาก็ป้องกัน
หมายความว่า ชาวบ้านนั้นถ้าเราให้โอกาสเขามีอยู่มีกินพอสมควร ก็จะเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้
เราเป็นจำนวนมาก... เป็นผู้ดูแลป่า จะดูแลทั้งไม้ให้ใครมาตัด ดูแลถ้ามีไฟไหม้ป่า เขาก็จะ
ช่วยกันดับ เช่นที่อำเภอแม่แจ่มที่วัดจันทร์...

พระบรมราชโองการที่ทรงชี้ทางออกให้ชุมชนมีสิทธิได้ประโยชน์จากทรัพยากรป่า
และชุมชนก็จะรักษาทรัพยากรป่าที่สร้างประโยชน์ให้เขา นี้ น่าจะเป็นการแก้ความขัดแย้ง
ระหว่างส่วนราชการ ราษฎร นายทุนได้เป็นอย่างดี

คำถามต่อไปจึงมีว่า การบัญญัติกฎหมายรองรับ "สิทธิชุมชน" (ที่ไม่ใช่
ของราษฎรแต่ละคนและไม่ใช่ของรัฐ) ในเรื่องป่าเป็นกฎหมายป่าชุมชน ในเรื่องน้ำให้ชุมชนผู้
ใช้น้ำมีสิทธิจัดการน้ำ และมีหน้าที่พัฒนาและรักษาแหล่งน้ำ โดยขยายกรอบกฎหมายชล
ประทานราษฎร ที่รองรับความคิดเช่นนี้อยู่แล้วออกไป สมควรจะทำโดยเร็วหรือไม่?

๓.๒.๒ คำถามต่อมามีว่า การใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายที่มีเนื้อหา
ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือมีเนื้อหาคลุมเครือแต่เพียงประการเดียว ทั้ง ๆ ที่เรื่อง

ทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีความหลากหลายเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก เช่นให้ความหมาย “ป่า” หมายถึง “ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน” (ซึ่งนักกฎหมายเทคนิคเรียกค่านิยามศัพท์ทำนองนี้ว่า “Terms of art”) ทั้ง ๆ ที่ไม่มีต้นไม้สักต้นกีด หรือเขียนกฎหมาย “ป่าไม้” แต่เนื้อหาภายในให้ความสำคัญกับ “ไม้” ที่จะเอามาทำไม้มากกว่า “ป่า” ในความเข้าใจทางธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงที่รวมของมวลทรัพยากรชีวภาพที่หลากหลายอย่างที่ปรากฏใน พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ เช่นนี้จะเปลี่ยนแนวทางให้ป่าเป็นป่าตามธรรมชาติ ที่ทุกทรัพยากรป่านั้นมีความสำคัญและสัมพันธ์สอดคล้องเป็นลูกโซ่ทางชีวภาพได้หรือไม่?

๓.๒.๓ คำถามที่สามมีว่า การใช้อำนาจนิติบัญญัติเขียนกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นสำหรับใช้ควบคุมสังคมนั้น สมควรต้องยอมรับจารีตประเพณี วิถีชีวิตของสังคมที่ประพุดกันมาหลายชั่วอายุคนโดยไม่ทำลาย หรือปฏิเสธไม่ยอมรับจารีตประเพณีหรือไม่? ถ้าทำได้ “กฎหมายบัญญัติ” (Written Law) ที่เกิดจากการใช้อำนาจรัฐก็จะสอดคล้องกับ “ความเป็นธรรมตามความรู้สึกของคนส่วนใหญ่” การใช้บังคับกฎหมายก็จะราบรื่น สันติและสร้างความสุขสงบให้เกิดขึ้น สมดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “กฎหมายมีไว้สำหรับให้บุคคลส่วนมากมีเสรีและอยู่ได้ด้วยความสะดวก” การละเมิดกฎหมายก็จะมีน้อยความขัดแย้งก็จะลดลง สังคมจะเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายให้เองโดยแทบไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองมา “บังคับใช้” กฎหมาย

๓.๒.๔ คำถามประการสุดท้ายก็คือ การใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายสร้างหน้าที่หรือภาระให้เกิดขึ้นกับผู้อยู่ใต้กฎหมายที่เป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม เพื่อความสะดวกให้ข้าราชการผู้เสนอกฎหมายและผู้ใช้กฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว อย่างที่ปรากฏใน พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ หรือการประกาศเขตพื้นที่อื่น ๆ ตามกฎหมายทั้งหลาย (เช่น เขตอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ฯลฯ) โดยให้ขีดบนแผนที่และออกเป็นกฎกระทรวงและพ้ลัการให้ประชาชนมาเป็นผู้รักษาสีทธิของตนภายในเวลา มิฉะนั้นจะเสียสิทธิในเขตดังกล่าว พึ่งละเว้น และถ้าจำเป็น ต้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีภาระเดินสำรวจท้องที่ตามสภาพเป็นจริงว่าที่ใดเป็นป่า ที่ใดมีคนอยู่แล้ว ฯลฯ ดังเช่นที่ พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. ๒๔๘๑ หรือการเดินสำรวจออกโฉนดทั้งตำบลที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายที่ดินได้หรือไม่?

อนึ่ง การบัญญัติกฎหมายสร้างภาระให้คนส่วนใหญ่เพื่อความสะดวกของราชการนี้ แม้ในเรื่องอื่นเช่นการบังคับให้ราษฎรต้องเดินทางไปหาราชการโดยไม่จำเป็นจริง ๆ ฟังละเว้นด้วย จะเป็นไปได้หรือไม่?

๓.๓ คำถามที่เกี่ยวกับการใช้บังคับกฎหมาย

เมื่อปรากฏตามข้อเท็จจริงว่า กฎหมายลายลักษณ์อักษรสมัยใหม่กลายเป็น “เครื่องมือ” สนอง “นโยบาย” ของผู้มีอำนาจออกกฎหมาย กฎหมายที่เคยสอดคล้องกับจารีตประเพณีและความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ในอดีตก็อาจแตกต่างจากจารีตประเพณีวิถีชีวิตและความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ได้ กฎหมายลายลักษณ์อักษรสมัยใหม่จึงอาจไม่ใช่ความเป็นธรรม สองสิ่งนี้อาจไม่สอดคล้องกันเหมือนในอดีต คำถามจึงมีว่า

๓.๓.๑ นโยบายของรัฐซึ่งจะกลายเป็นกฎหมายในท้ายที่สุดนั้น ฟังตรึงตรองถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับคนในสังคมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะคนส่วนใหญ่ในสังคมให้รอบคอบได้หรือไม่? และด้วยวิธีใด? การเปิดเผยนโยบายให้คนทั่วไปทราบ และให้คนส่วนใหญ่ รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนทราบและปรึกษาหารือ (Consultation) หรือเปิดรับฟังความคิดเห็น (Hearing) ในเรื่องนโยบายนั้น ๆ อย่างกว้างขวางไม่จำกัดเฉพาะในวงข้าราชการหรือผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคจะเป็นทางออกที่ทำให้ได้ ข้อคิดความเห็น และการยอมรับร่วมกันที่ดีกว่าหรือไม่? ถ้ายอมรับแนวทางนี้ การเปิดเผยนโยบายอย่างโปร่งใส (transparent) เมื่อรับความคิดเห็นจึงเป็นสิ่งจำเป็น

๓.๓.๒ ในการใช้บังคับกฎหมายนั้น หากปรากฏว่าขัดแย้งกับจารีตประเพณีวิถีชีวิตและความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ที่ยึดถือมาเป็นเวลาช้านานก็ดี หรือกฎหมายที่ใช้บังคับตามนโยบายหนึ่ง (เช่น กฎหมายป่าสงวนที่ต้องจับไล่ผู้อยู่ในป่าสงวนออกจากพื้นที่) ขัดกับนโยบายอีกอย่างหนึ่งของรัฐเอง (เช่น นโยบายส่งเสริมการขยายพื้นที่เกษตรเพื่อผลิตพืชไร่เพื่อส่งออกนารายได้เข้าประเทศ) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องทบทวนการใช้กฎหมายแบบ “เถรตรง” และทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างเปิดกว้างและจริงจัง เพื่อลดทอนความขัดแย้งและผลร้ายอันเกิดจากความขัดแย้งของกฎหมายกับนโยบายนั้น ๆ จะดีกว่าการ

ใช้กฎหมายแบบเถรตรงหรือไม่? อนึ่งแม้แต่ผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดีเหล่านี้เอง ก็สมควรหรือไม่ที่จะตีความกฎหมายในทางที่ลดผลร้ายของกฎหมายที่คนส่วนใหญ่รู้สึกว่าเป็น "ไม่เป็นธรรม" ลง ดังที่ศาลฎีกาเองเคยพยายามทำมาแล้วในหลายกรณี เช่น ที่เคยตีความว่า ที่ชายตลิ่งน้ำท่วมถึง ถ้าไม่ใช่สงวนไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือใช้เพื่อประโยชน์ร่วมกันก็ไม่ใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นเหตุให้คนไทยหลายหมื่นหลายแสนครอบครัวที่บ้านอยู่ริมน้ำลำคลองไม่ต้องถูกขับไล่จากทางราชการโดยไม่เป็นธรรม!

ถ้าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและการปฏิบัติตามนโยบาย และกฎหมายหยุดคิดและทบทวนสิ่งที่ทำอยู่ดังได้กล่าวมาแล้ว ก็หวังได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของเรา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะมีความสอดคล้องกับความ เป็นธรรมในความรู้สึกของคนส่วนใหญ่มากขึ้น ถ้าเป็นเช่นนั้นกฎหมายก็จะไม่ใช่เทคนิคที่คนกลุ่มเล็ก ๆ หยิบมือเดียวเป็นผู้กำหนด และเป็นผู้ใช้บังคับ แต่สังคมทั้งสังคมจะเป็นผู้กำหนด และรักษากฎหมายนั้น ๆ เอง เพราะกฎหมายบัญญัติในแนวทางนี้ จะเป็นกฎหมายของคนในสังคมส่วนใหญ่อย่างแท้จริง

Legislative Institutional Repository of Thailand

การจัดการคุณภาพสิ่งแวดลอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเรศ ศรีสถิตย์
สถาบันวิจัยสภาวะแวดลอม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Legislative Institutional Repository of Thailand

Legislative Institutional Repository of Thailand

ปัจจุบัน สภาพปัญหาทางสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับจนมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของพวกเราทุกคน อาทิ ปัญหามลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ทางเสียง ความปลอดภัยในชีวิต ปัญหาทรัพยากรถดถอยลงทุก ๆ วัน และสวนทางกันกับจำนวนประชากรที่ทวีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับของการพัฒนาเมือง และระบบเศรษฐกิจ ในสมัยก่อนประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา หลาย ๆ ท่านคงจะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมไม่มีปัญหา พวกเราอยู่กันอย่างสบาย ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว น้ำใสในคลองสามารถลงไปเล่นได้อย่างสบายและสนิทใจ อาหารก็มีกินอุดมสมบูรณ์แต่ในปัจจุบันนี้ กลับไม่เป็นอย่างนั้น สังคมของเรามีปัญหามากมาย ถ้าจะเปรียบกับคนไข้ ก็เหมือนกับคนไข้ที่อาการของโรคกำลังกำเริบ ปรากฏอาการชัดเจน และจำเป็นที่จะต้องมีการเยียวยารักษาโรคให้หาย ก็เช่นเดียวกันกับสิ่งแวดล้อมของประเทศเรา ที่กำลังต้องการการรักษาการพัฒนาให้ดีและเหมาะสมกับพวกเรา และลูกหลานของเรา ดังนั้นการจัดหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำหรือลงมือดำเนินการ ไม่เช่นนั้นเราจะไม่มีสิ่งแวดล้อมให้รักษาและจัดการต่อไป

ในช่วงปีที่ผ่านมา พวกเราได้ยินข่าวคราวเกี่ยวกับปัญหาน้ำเน่าเสียทั่วไปในเขตที่ราบภาคกลางตามแม่น้ำสายสำคัญ ๆ เช่น แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำน้อย แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะโรงงานปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ ทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำเสียไปจนปลาและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ดำรงชีพอยู่ไม่ได้ตายกันเป็นแพ โรงงานน้ำตาลในเขตอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้ปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำพองจนเป็นเหตุให้ปลาตายส่งผลกระทบต่อแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล จนเกือบจะมีเรื่องราวกับประเทศลาว ในข้อที่ว่าปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำโขง แต่ก็โชคดีที่ไม่เกิดเหตุการณ์อย่างนั้น หลายคนกล่าวสรุปว่า มาจากความไม่มีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เช่นเดียวกัน ขณะนี้น้ำในแหล่งน้ำเน่าเสีย ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดที่ปรากฏขึ้นมาจนถึงขั้นวิกฤตที่งดจ่ายน้ำเป็นบางเวลา ส่งผลเสียหายให้กับหลายหน่วยงาน ย่อมเป็นการประจักษ์ชัดแล้วว่า เรากำลังเผชิญกับปัญหาทรัพยากรถดถอย กล่าวคือ ปริมาณน้ำจืดมีน้อยแต่ความต้องการมีมาก ปัญหานี้เกิดจากธรรมชาติและพวกเราขาดการจัดการที่ดีในการใช้น้ำ

สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในเมือง ก็กลายเป็นปัญหาอย่างมากในทุก ๆ เมือง

โดยเฉพาะเมืองหลวง เมืองหลักต่าง ๆ ที่มักมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วตามแผนการ
พัฒนาทางเศรษฐกิจของรัฐบาล ปัญหาต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

- ปัญหาน้ำเสียในเขตเมืองที่ขาดการบำบัดรักษาให้มีสภาพที่เหมาะสมก่อน
ระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ จนเป็นเหตุให้เกิดน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติเน่าเสีย เช่น แม่น้ำ
ลำคลอง ทะเล เป็นต้น
- ปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเมืองที่เพิ่มทวีจำนวนมากขึ้นทุก ๆ วัน จนเทศ
บาลไม่สามารถกำจัดหรือทำลายได้ คงต้องปล่อยกองไว้กลางแจ้ง ทำให้ส่งผลกระทบต่อ
สภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีปัญหาขยะติดเชื้อจากสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน ที่ขาด
การกำจัดหรือทำลายอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคในสิ่งแวดล้อม
- ปัญหาเสียงดังในเขตเมือง โดยเฉพาะในเมืองหลวงและเมืองหลัก เสียงที่
ดังเกินไปนั้นมาจากการจราจร จนมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในเขตเมือง
- ปัญหาอากาศเสียในเขตเมืองและโรงงานอุตสาหกรรม ที่มาจากการเผาไหม้
ของเชื้อเพลิงในเครื่องยนต์ ที่ทำให้เพิ่มมลพิษในอากาศ อาทิ CO, NO_x, SO_x, TSP, Pb
 เป็นต้น
- ปัญหาการจราจรติดขัดในเมืองใหญ่อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอากาศเสีย
การสูญเสียทางเศรษฐกิจ ตลอดจนประชาชนเสียสุขภาพจิต
- ปัญหาชุมชนแออัดในเขตเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีชุมชน
แออัดมากกว่า ๑๕๐ ชุมชน มีประชากรมากกว่า ๑ ล้านคน ก่อปัญหาตามมาหลายด้าน เช่น
น้ำเสีย โรคติดต่อ อาชญากรรม ยาเสพติด

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายปัญหามากมายของเมือง ซึ่งล้วนแต่เป็นฝีมือของพวกเรา
เองเคยมีคำกล่าวที่ว่า มนุษย์เป็นผู้สร้าง และมนุษย์ก็เป็นผู้ทำลาย นอกจากนี้ยังมีปัญหาของ
สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดจากการกระทำของธรรมชาติที่พวกเราไม่ได้สร้างขึ้นมาก อาทิ
ปัญหาพายุไต้ฝุ่นที่ทำลายบ้านเรือน และทรัพย์สินต่าง ๆ ปัญหาแผ่นดินไหวที่เริ่มเคลื่อนตัว
เข้ามาในประเทศของเราทุก ๆ ปี

จากปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนเล็ก ๆ ได้กระจายออกไปทั่วโลก และส่งผลให้
เกิดปัญหารวมในระดับโลกที่พวกเรากำลังตระหนักต้อสภาวการณ์ที่เกิดขึ้น จนต้องมี

การจัดประชุมระดับโลก (Earth Summit) ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล
ปัญหาที่เป็นปัญหาระดับโลกได้แก่

- ชั้นโอโซนในชั้นบรรยากาศ stratosphere ถูกทำลาย
- ปรากฏการณ์เรือนกระจกทำให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น อันเนื่องมาจากก๊าซ CO₂, CH₄, CFC (ปัจจุบันมีหลายฝ่ายที่ไม่เชื่อในเหตุการณ์นี้)
- ฝนกรด
- การตัดไม้ทำลายป่าในเขต Tropical เช่น อเมริกาใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- การขยายตัวของทะเลทรายที่กว้างขึ้น
- ภาวะมลพิษจากอุตสาหกรรมในประเทศที่กำลังพัฒนา
- การสูญเสียพันธุ์พืชและสัตว์หายาก
- ภาวะมลพิษทางทะเล
- การขนส่งสารพิษข้ามประเทศ จากประเทศที่พัฒนาไปสู่ประเทศที่ด้อยพัฒนา

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นการกล่าวภาพรวมทั่วไปของปัญหาสิ่งแวดล้อม เรื่องบางเรื่องพวกเราก็สามารถแก้ไขได้ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการได้ แต่เรื่องบางเรื่องก็อาจจะใหญ่โตเกินไปกว่าที่เราจะสามารถทำได้ อย่างไรก็ตาม พวกเราทุก ๆ คนสามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเราจะอยู่ในบทบาทใดเท่านั้นเอง เพราะพวกเราทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเพื่อสิ่งแวดล้อมของเรา การพัฒนาหรือการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีของสังคมย่อมเป็นหน้าที่โดยตรงของพวกเราอยู่แล้ว

การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นการเริ่มต้นในทางทฤษฎีก่อนว่ามีลำดับการทำงานอย่างไร เราจึงจะสามารถเข้าไปจัดการได้ (Management) แนวทางในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑. Concepts of Environmental Management แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ถูกแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ ๆ และมีการทำงานที่เป็นลำดับขั้นตอนดังนี้
 - ๑) Systems Approach คือการเข้าไปใกล้ชิดกับระบบของสิ่งแวดล้อม

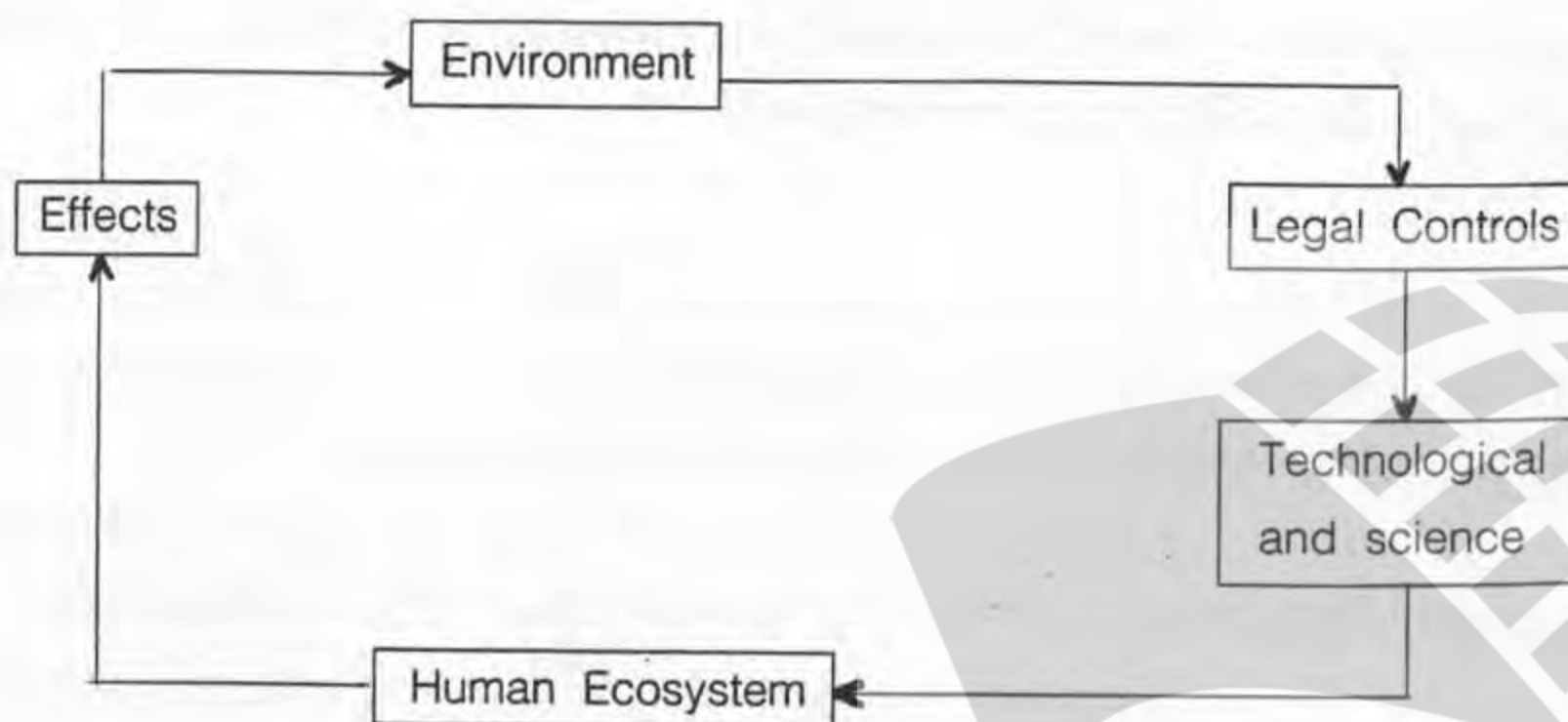

การเรียนรู้ กระบวนการของระบบว่ามีความจำเป็นอย่างไร และการรู้สึกซึ่งถึงการผูกพันหรือเกี่ยวพันกันของระบบสิ่งแวดล้อม อาทิ ระบบลูกโซ่อาหารของพืช ของสัตว์ หรือระบบสุขภาพอนามัยของประชาชนในสังคมที่จะต้องรวมตัวองค์กรต่าง ๆ ร่วมกันเกิดเป็นระบบที่ผูกพันกัน สัมพันธ์กัน

๒) Systems Analysis คือการทำความเข้าใจกับระบบสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ว่า มีสภาพความเป็นไปอย่างไร อะไรคือสาเหตุของปัญหา เช่นการเกิดโลกร้อนในปัจจุบัน ผู้ที่จะเข้าไปจัดการจะต้องทำความเข้าใจว่าทำไมโลกร้อน มีสาเหตุมาจากการเกิดปฏิกิริยาเรือนกระจกจริงหรือ หรือเป็นเพียงความกลัวเท่านั้น หรือจะมองเข้าไปใกล้ ๆ กับตัวเรามากกว่าปัญหาน้ำเสียเกิดจากอะไร ทำไมจึงเกิดผลเสีย และส่งผลเกี่ยวเนื่องไปถึงอะไรบ้างที่อยู่ลำดับต่อไป

๓) Systems Management คือการเข้าไปควบคุมหรือเข้าไปดำเนินการจัดการให้ทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ดี ที่เหมาะสม หรือควบคุมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้ดีตลอดไป ถ้าเกิดปัญหาก็ต้องเข้าไปแก้ปัญหา ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธี โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หรือการแก้ไขพฤติกรรมของประชาชน

๒. Environmental Management Framework สำหรับปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ สามารถกำหนดทิศทางหรือแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาคได้ โดยมีลำดับของการพัฒนาดังนี้ (ภาพประกอบ)

- ๑) กิจกรรมของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดของเสีย หรือการทำลายสภาพแวดล้อม
- ๒) ผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้กระทบกับสภาพแวดล้อมทำให้คุณภาพของสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป
- ๓) การเปลี่ยนของคุณภาพสิ่งแวดล้อม เมื่อได้รับผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมแย่ลง
- ๔) กฎระเบียบ ข้อบังคับที่มีไว้ควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม
- ๕) การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าแก้ไขปัญหา เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีและยอมรับได้

๓. Environmental Management Process วิธีการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม สามารถกำหนดเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

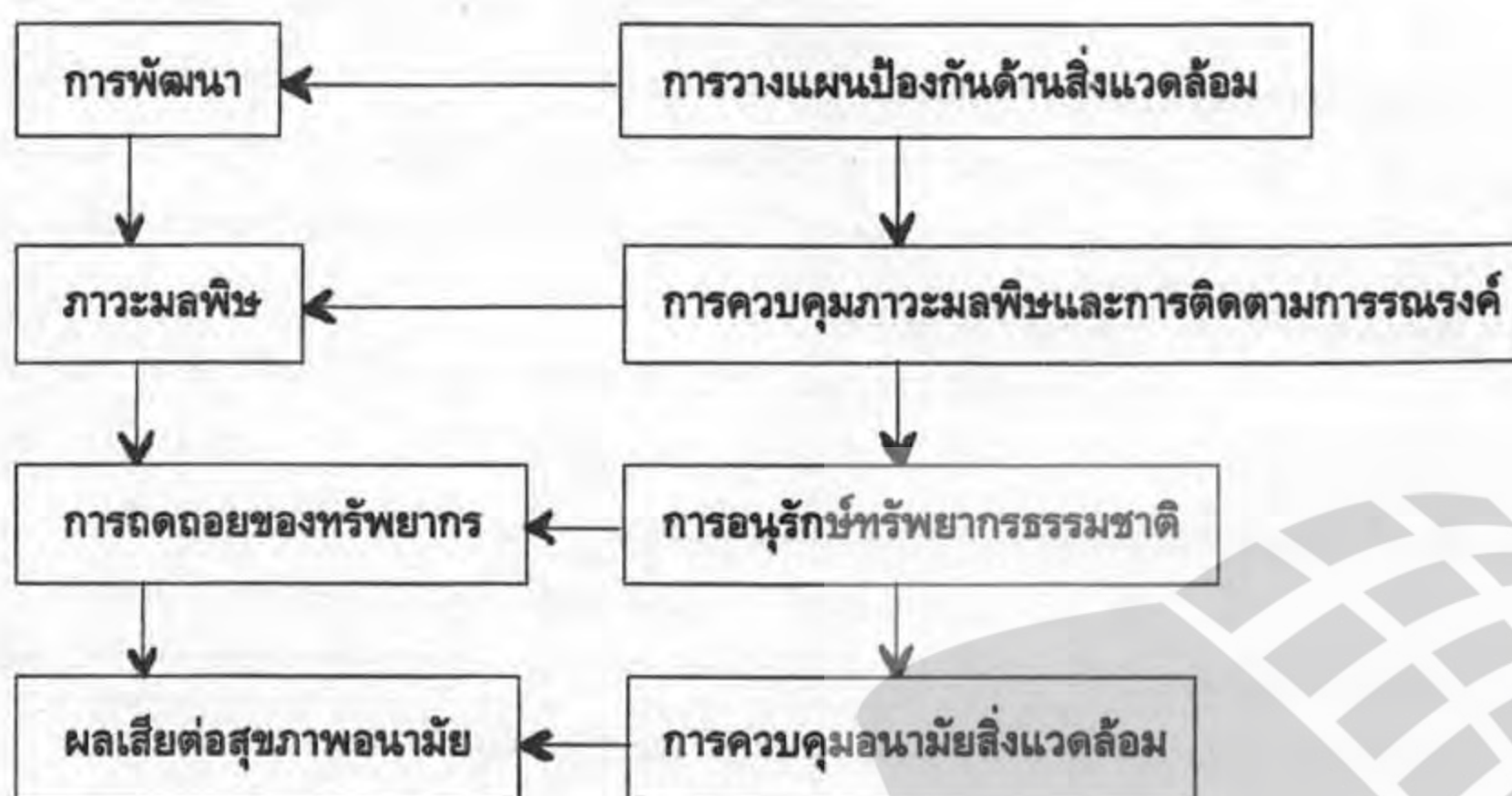
- ๑) Standard Setting คือ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคม เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยอมรับได้ กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องมีความพอดี ไม่แคบ และไม่กว้างเกินไป
- ๒) Environmental Legislation and Punitive Control คือ การมีกฎหมาย หรือข้อบังคับด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการมีบทลงโทษที่สาสมกับการที่ฝ่าฝืน
- ๓) Economic Policies คือ นโยบายด้านเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเอื้ออำนวยต่อกัน ไม่ใช่มุ่งแต่จะหากำไรจากสิ่งแวดล้อมแต่อย่างเดียว เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเมืองท่องเที่ยวทั่วไป
- ๔) Environmental Organization คือ การมีองค์กรที่ทำงานเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนของรัฐบาลและเอกชน (NGO) ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นที่สนใจตั้งเป็นองค์กรเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
- ๕) Environmental Information Exchange คือ การแลกเปลี่ยนข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งกันและกันเพื่อให้ทันต่อการควบคุมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ มาแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
- ๖) Environmental Education and Public awareness คือการ

ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไปได้รู้ถึงปัญหาทางสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักถึงปัญหาและการมีส่วนร่วมในการแก้ไข เช่น การรณรงค์ลดปริมาณขยะ ก็ต้องให้ความรู้แก่ประชาชนให้ผลิตของเสียให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนถึง การบอกให้ทราบถึงปัญหาที่จะตามมาของการมีขยะสะสมรวมทั้งอันตรายต่าง ๆ ด้วย

๔. สมดุลยภาพของการพัฒนา (Balance Development) พวกเราคงจะไม่มึใครปฏิเสธความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน เช่น การมีไฟฟ้าใช้ การมีน้ำประปาใช้ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้คุณภาพชีวิตของพวกเราดีขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมาจากการพัฒนาหรือการเปลี่ยนรูปแบบของทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น แต่การพัฒนาควรจะอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน หรือกับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งควรจะเป็นการพัฒนาที่สมดุลย์ "Striking a balance"

ตัวอย่างของการพัฒนาที่ให้ความสนใจทางด้านสิ่งแวดล้อม สามารถเขียนเป็นผังการทำงานได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาจากผังการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอนของการพัฒนา จะต้องมีการควบคุมภาวะมลพิษหรือผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามไปทุกขณะ ในปัจจุบันนี้การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าไปแก้ไข อาจจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะขาดการพิจารณาสภาพสังคมหรือประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มหรือองค์ประกอบที่สำคัญว่า พวกเขาสามารถรับได้หรือไม่ หากเขาไม่สามารถรับได้ การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าไปก็ไม่เกิดผลแต่อย่างใด

นอกจากนี้การหาสมดุลย์ของการพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยกฎหมายเข้าช่วยในการดำเนินงาน เพราะถ้าขาดสิ่งนี้ไปแล้ว จะทำให้แผนการทั้งหมดต้องหยุดไป เราจะไม่สามารถควบคุมอะไรได้เลย

สรุปการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จากที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นเป็นหลักการคร่าว ๆ ในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้จะต้องลงรายละเอียดในแต่ละเรื่องตามลำดับความสำคัญก่อนหลังของเหตุการณ์ เพื่อให้คลี่คลายปัญหาแต่ละอย่าง เช่น ในปัจจุบันนี้ปัญหาด้านน้ำเสียได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาน้ำเสียจะได้รับการพิจารณาก่อน อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านอื่น ๆ ก็สำคัญ ดังนั้นจึงควรจัดให้มีแผนการเป็น ๒ ระยะ กล่าวคือ

- แผนระยะสั้น หรือเร่งด่วน ที่มุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าก่อน (Short Term)
- แผนระยะยาว คือมุ่งแก้ไขปัญหในระยะยาวที่ตามมาในอนาคต (Long Term)

แนวความคิดของการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีมานานแล้ว แต่ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างเท่าที่ควร และในปัจจุบันนี้ แนวทางของประเทศเราเริ่มชัดเจน ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหลาย ๆ ฝ่าย ในการสนับสนุน โดยเฉพาะรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เช่น

๑. การแก้ไขหรือการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม และรัดกุมมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งมีการเพิ่มโทษปรับให้สูงขึ้นสำหรับผู้ฝ่าฝืนทำให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อม

๒. การจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมที่พร้อมจะนำไปใช้จ่ายกับพื้นที่ที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
๓. การบรรจุวิชาสิ่งแวดล้อมไว้ในหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ ในระดับต่าง ๆ จากประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา
๔. การเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ดังนั้น ปัจจัยหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๑. การร่วมมือจากประชาชน หรือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม
๒. ความเข้มแข็งขององค์กรในระดับท้องถิ่น พร้อมจะดำเนินงานตามที่ได้ตั้งปณิธานไว้
๓. การประสานงานของภาครัฐบาลและเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ และสาธารณชนทั่วไปที่ให้ความร่วมมือกันทุกฝ่าย
๔. การมีกฎหมายควบคุมมลพิษต่าง ๆ ที่รัดกุมและทันสมัยต่อเหตุการณ์
๕. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาแก้ไขปัญห และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ไม่ทำอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรด้านอื่น ๆ มากเกินไป

ท้ายที่สุดนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะก้าวต่อไป เพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ยาวนาน ตลอดจนถึงชั่วลูกชั่วหลานของเรา

LIIRT

บทบาทของภาคเอกชนตาม
พระราชบัญญัติส่งเสริมและ
รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๓๕

อัชพร จารุจินดา

ผู้อำนวยการกองกฎหมายไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

Legislative Institutional Repository of Thailand

โดยทั่วไประบบกฎหมายของประเทศไทยที่ผ่านมาจากอดีตนั้น กฎหมายแต่ละฉบับจะเป็นไปตามรูปการควบคุมหรือวางกรอบให้ประชาชนต้องปฏิบัติตาม โดยให้อำนาจหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น มีกฎหมายเพียงส่วนน้อยที่จะยอมรับให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการตามกฎหมายและส่วนที่มีอยู่นั้นก็เป็นเรื่องการคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนั้นโดยตรง แต่การให้โอกาสประชาชนเข้ามาควบคุมดูแลการดำเนินการของกฎหมายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ระบบกฎหมายของไทยยังไม่มีกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากแนวความคิดที่ว่า การตรากฎหมายขึ้นเพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ ผลก็คือประชาชนไม่เคยเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมที่จะช่วยเหลือ และดูแลสังคม เพราะกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทเช่นนั้น จึงปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียวดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งแน่นอนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้โดยครบถ้วน ประกอบกับแนวความคิดดั้งเดิมของข้าราชการไทยที่มีระบบต่าง ๆ ปิดกั้นโอกาสที่จะทำงานให้เชื่อมโยงกับความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงทำให้เกิดแนวปฏิบัติว่าเมื่อส่วนราชการคิดอย่างไร หมายความว่าประชาชนจะต้องปฏิบัติตามฝ่ายเดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้มาจากพื้นฐานการปกครองในสังคมไทยที่สืบทอดมาเป็นเวลาช้านานแล้ว การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเช่นนี้โดยฉับพลันเป็นไปได้ยาก แม้ว่าในขณะนี้สังคมจะได้พัฒนาแตกต่างจากอดีตมากแล้วก็ตาม

กฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อมในระยะแรกก็หนีไม่พ้นแนวความคิดดังกล่าว ดังที่จะเห็นได้จากบทบัญญัติต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ มิได้มีการกล่าวถึงเอกชนว่าจะมีบทบาทเข้าร่วมในการป้องกันแก้ไขสิ่งแวดล้อมได้อย่างไรบ้าง ในทางกลับกันกฎหมายฉบับดังกล่าวมุ่งที่จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการดูแล และแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดล้อมฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นที่คาดกันได้ว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ที่จะแก้ไขให้บรรลุผลเพราะสิ่งแวดล้อมคือสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวมนุษย์ที่มีอยู่มากมายเกินกำลังที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการดูแลและแก้ไขให้ครบถ้วนได้ และหากนโยบายของฝ่ายบริหารระดับสูงไม่ได้เน้นหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ยังไม่สามารถดำเนินการกับปัญหาสีสิ่งแวดล้อมได้ ฉะนั้นหลังจากที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๘ ใช้บังคับเป็นต้นมาแทนที่ปัญหาสี

แวดล้อมจะได้รับการแก้ไขเยียวยาให้ดีขึ้น กลับปรากฏว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม นับเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่ในขณะนี้รัฐบาลได้เริ่มหันมาสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและถือเป็นนโยบายหลัก และมีการยอมรับบทบาทของประชาชนและองค์กรเอกชนอย่างเต็มที่ ด้วยการให้ผู้ที่สนใจและศึกษาปัญหากฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังซึ่งมิใช่ข้าราชการฝ่ายเดียวได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและผลักดันกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่ขึ้นมาจนสำเร็จในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่นี้มีหลักการแตกต่างจากกฎหมายฉบับเดิมค่อนข้างมาก โดยได้เริ่มมองการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมให้ตรงจุดที่เป็นปัญหาอย่างแท้จริงให้มากขึ้น และได้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น กล่าวโดยเฉพาะคือ การที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษซึ่งเป็นหัวใจของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และมีบทบังคับอย่างเคร่งครัดที่จะให้ผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้แก้ไขมลพิษนั้นซึ่งในอนาคตน่าจะสามารถแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพดีขึ้นกว่าในปัจจุบันได้

แต่สาระสำคัญที่แท้จริงของกฎหมายฉบับใหม่นี้ซึ่งยังไม่เคยมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับใดเลยคือ การมีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนและกำหนดให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาทเท่าเทียมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแก้ไขปัญหามลพิษ การที่กฎหมายได้เขียนรับรองสิทธิและหน้าที่ของประชาชนไว้ในกฎหมายนั้นเท่ากับเป็นการให้หลักประกันที่ถาวรแก่ประชาชนที่จะไม่ถูกปิดกั้น หรือการไม่ได้รับความร่วมมือจากรัฐตามนโยบายของรัฐบาลแต่ละสมัย ซึ่งอาจพอใจหรือไม่พอใจการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะกระทำอีกมิได้เพราะเมื่อเป็นบทบัญญัติของกฎหมาย รัฐบาลทุกรัฐบาลก็มีความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามเสมอ และประชาชนมีความชอบธรรมตามกฎหมายที่จะทวงสิทธิเหล่านี้โดยรัฐจะปฏิเสธไม่ได้

การให้สิทธิแก่ประชาชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น ได้มีการบัญญัติไว้หลายเรื่องทั้งที่เป็นบทบัญญัติโดยอ้อม เช่น การให้ประชาชนมีโอกาสร่วมบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการเข้าเป็นกรรมการในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ การมีโอกาสได้รับเงินทุนอุดหนุนหรือช่วยเหลือกิจกรรมจาก

กองทุนสิ่งแวดล้อม การมีโอกาสรื้อหรือให้ผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย การมีโอกาสมีสวนร่วมจัดทำแผนขจัดมลพิษโดยผ่านราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น แต่สิ่งที่สมควรกล่าวถึงและวิเคราะห์รายละเอียด เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่รับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงคือ บทบัญญัติมาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งอาจแยกได้เป็น ๒ กรณีคือ

๑. การรับรองสิทธิและหน้าที่ของประชาชน

ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๖ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการประกาศปฏิญญาของกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากเป็นการบัญญัติรับรองสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชนทั่วไปทั่วประเทศ โดยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในเรื่องดังนี้

(๑) การมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า นับจากกฎหมายนี้ใช้บังคับแล้วหน่วยงานของราชการทุกแห่งจะปฏิเสธโดยไม่มีเหตุผลว่าไม่อาจให้ข้อมูลในโครงการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการไม่ได้อีกต่อไป ฉะนั้น ในกรณีที่ประชาชนมีความข้องใจการดำเนินกิจการใดของหน่วยราชการที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็จะมีสิทธิขอทราบข้อมูลจากทางราชการได้เสมอ ถ้ามิใช่เป็นเรื่องที่กฎหมายยกเว้นไว้ ซึ่งผลของข้อนี้อาจมีการพัฒนาต่อไปถึงขั้นที่บังคับให้ราชการต้องแจ้งหรือ เผยแพร่ข่าวสารหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการมีโครงการใดโครงการหนึ่งขึ้นได้ในอนาคต เช่น การตรากฎหมาย การเผยแพร่ข่าวสารของทางราชการ เป็นต้น

(๒) การมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐ

เป็นการรับรองสิทธิของประชาชนว่าถ้าหน่วยงานของรัฐดำเนินกิจการตามโครงการใด และมีผลทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับอันตรายจากมลพิษต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้นรัฐจะต้องชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนตอบแทนประชาชน ซึ่งที่จริงแล้วในระบบกฎหมายปัจจุบันของไทย ประชาชนอาจฟ้องร้องรัฐถ้าได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐได้เสมอ แต่การที่ไม่เคยมีการบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนใน

เรื่องนี้ไว้ในกฎหมาย ทำให้ความรู้สึกที่ประชาชนจะฟ้องร้องรัฐเพื่อเรียกร้องความเสียหายที่เกิดจากผลกระทบในการดำเนินกิจการตามโครงการของรัฐ คิดว่าคงจะกระทำมิได้เพราะเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยปกติของรัฐ ฉะนั้น บทบัญญัติในเรื่องนี้จึงบัญญัติขึ้นเพื่อรับรองว่าไม่ว่ารัฐจะปฏิบัติหน้าที่โดยชอบหรือไม่ ถ้ามีความเสียหายในด้านมลพิษเกิดขึ้น ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจะเรียกร้องให้รัฐต้องชดเชยความเสียหายให้ได้เสมอ

(๓) การมีสิทธิในการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการละเมิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยปกติแล้วในการดำเนินคดีอาญา ประชาชนมีสิทธิจะกล่าวโทษผู้กระทำความผิดได้อยู่แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในความเป็นจริงถ้ามีกรณีการกระทำผิดเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องต่าง ๆ ที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบดูแลอยู่ ประชาชนก็จะละเลยโดยถือว่าตนไม่เกี่ยวข้องกับผลการกระทำผิดนั้น และบางครั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เกิดความคิดเช่นนั้นอยู่ด้วย ฉะนั้น จึงต้องกำหนดให้ชัดเจนไว้โดยกฎหมายนี้ว่าผู้พบเห็นการฝ่าฝืนกฎหมายในเรื่องเหล่านั้น มีสิทธิกล่าวโทษให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินคดีได้ทันที ซึ่งจะเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลปัญหาสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

(๔) การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานตลอดจนการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อม

กรณีนี้มิใช่เป็นสิทธิของประชาชนแต่เป็นการกำหนดหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการต้องให้ความร่วมมืออย่างจริงจังในการควบคุมดูแลและปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งในเรื่องนี้เข้าใจว่าเป็นการเขียนกฎหมายเพื่อผลในทางกลับกันสำหรับบังคับให้ผู้ที่ละเลยไม่เห็นความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย โดยจะต้องช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐเมื่อได้รับการร้องขอให้ช่วยเหลือเพื่อเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายนี้

๒. การสนับสนุนการดำเนินกิจการขององค์กรเอกชน

เป็นกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ และมาตรา ๘ ของพระราชบัญญัติสง

LI RT

เสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่มีบทบาทอย่างมากที่จะผลักดันให้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขึ้นได้ เพราะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของประชาชนที่ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือใกล้ชิดกับปัญหานี้และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ซึ่งที่ผ่านมาในความเป็นจริงก็ได้มีองค์กรเอกชนเหล่านี้เกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่ไม่มีการรับรองบทบาทไว้ในกฎหมายโดยตรง จึงทำให้เป็นเรื่องการสมัครใจรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยรัฐจะยอมรับบทบาทเพียงใดหรือไม่ก็ได้ บทบัญญัติมาตรา ๗ และมาตรา ๘ จึงเป็นการบัญญัติไว้ให้เพื่อให้มีการเชื่อมโยงการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างรัฐ กับองค์กรเอกชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างจริงจังขึ้น

อาจมีข้อสงสัยเกิดขึ้นว่า เมื่อพระราชบัญญัตินี้ต้องการส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันของกลุ่มประชาชนเป็นองค์กรเอกชน เหตุใดมาตรา ๗ จึงบังคับว่าองค์กรเอกชนจะต้องมาจดทะเบียนกับรัฐเสียก่อนด้วย ปัญหานี้เข้าใจได้ว่า เนื่องจากการรับรองบทบาทขององค์กรเอกชนโดยกฎหมายนั้นเป็นเรื่องใหม่ที่อยู่ในระยะเริ่มต้น องค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐค่อนข้างมาก และการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรเอกชนเหล่านี้มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งเป็นกรณีที่จะต้องระมัดระวังมิให้มีผู้แอบแฝงแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่จริงใจได้รับประโยชน์จากกฎหมายนี้ได้โดยง่าย แนวทางการป้องกันปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการกลั่นกรองว่า เป็นองค์กรที่มุ่งพิทักษ์ประโยชน์ของสังคมอย่างจริงจัง เป็นที่เชื่อถือได้เพราะเมื่อองค์กรเอกชนใดได้จดทะเบียนแล้ว จะได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘ ซึ่งเป็นการบังคับให้รัฐต้องให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดขึ้นไว้้องค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่มีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาจึงไม่สมควรได้รับสิทธิประโยชน์นี้ ซึ่งการควบคุมดังกล่าวจะมีอยู่ตลอดไป ด้วยการถูกเพิกถอนการจดทะเบียนในภายหลังอีกก็ได้ถ้ามีความประพฤติไม่เหมาะสมและผลของการเพิกถอนก็จะทำให้องค์กรนั้นมีสภาพเป็นมูลนิธิ หรือสมาคมธรรมดา ฉะนั้น ความหมายของมาตรา ๗ จึงมิใช่เป็นการตัดสิทธิการรวมตัวของประชาชนในอันที่จะดำเนินการในเรื่องการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเรื่องที่ผู้ใดก็ตามสามารถรวมตัวจัดตั้งเป็นองค์กรเอกชนได้เสมอไม่ว่าจะเป็นไปในรูปมูลนิธิ สมาคม หรือชมรมต่าง ๆ เพียงแต่ถ้าองค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นนั้นจะต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ รวมทั้งการได้รับสิทธิบาง

ประการตามที่กฎหมายนี้กำหนดให้ องค์กรเอกชนนั้นจะต้องมาจดทะเบียนกับรัฐเสียก่อน แต่ถ้าองค์กรเอกชนใดคิดว่ามีความเข้มแข็งพอ ไม่ปรารถนามายุ่งเกี่ยวกับรัฐก็สามารถทำงานด้วยตนเองไปได้โดยไม่ต้องมาจดทะเบียนตามมาตรา ๗ นี้

เมื่อองค์กรเอกชนได้รับการจดทะเบียนตามมาตรา ๗ แล้ว ผลของการจดทะเบียนจะเป็นไปตามมาตรา ๘ ซึ่งได้รับรองการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรเอกชนนั้นว่า ถ้าได้ดำเนินกิจกรรมตามหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้ รัฐจะให้ความช่วยเหลือเมื่อองค์กรเอกชนนั้นร้องขอในเรื่องดังนี้

(๑) การจัดให้มีอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน

เดิมแนวความคิดขณะมีการร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ นี้ ต้องการให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบางเรื่องจะต้องทำควบคู่กับอาสาสมัครขององค์กรเอกชนเสมอ แต่เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่หากเขียนเป็นบทบังคับโดยตรงในกฎหมายโดยยังมีได้ศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จึงเกรงกันว่าจะเกิดความสับสน และอาจเกิดข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานขึ้นได้ จึงมิได้มีการบัญญัติเรื่องอำนาจหน้าที่โดยตรงของอาสาสมัครเหล่านี้ไว้ในกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามมิใช่บทบัญญัตินี้จะไร้ผลเสียทีเดียว เพราะแม้ว่าจะไม่มีการบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้โดยเฉพาะก็ตาม องค์กรเอกชนก็อาจจัดตั้งอาสาสมัครขึ้นเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานได้เสมอ ซึ่งหากทางราชการมีนโยบายส่งเสริมหรือต้องการให้องค์กรเอกชนยื่นมือเข้าช่วยเหลือ อีกทางหนึ่งก็อาจยอมให้อาสาสมัครเป็นผู้ตรวจสอบแหล่งมลพิษต่าง ๆ แล้วรายงานให้เจ้าพนักงานไปดำเนินการทางกฎหมายต่อไป กรณีเหล่านี้ก็จะยังเป็นประโยชน์ในการควบคุมดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปโดยทั่วถึงยิ่งขึ้น

(๒) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

ในกรณีนี้หากองค์กรเอกชนมีความประสงค์จะเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกหรือทำความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และขอความ

ช่วยเหลือจากรัฐ เช่น การเผยแพร่โดยใช้สื่อของรัฐ รัฐจะต้องพยายามหาทางให้การสนับสนุน

(๓) การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือการจัดทำโครงการเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ในบางกรณีซึ่งอาจมีภัยเกิดขึ้นแก่ประชาชนอันเกี่ยวเนื่องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือกรณีที่ต้องมีการดำเนินการสิ่งใดเพื่อป้องกันอันตรายต่อสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่ใด และองค์กรเอกชนได้เข้ามาดำเนินการแก้ไข กรณีเช่นนี้อาจจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากรัฐเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินการบรรลุผล เช่น การขอความสนับสนุนในเรื่องการขนส่ง หรือการรับช่วงการดำเนินการต่อไป รวมทั้งการขอความร่วมมือให้มีการขัดขวางหรือปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

(๔) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบข้อมูลที่แท้จริง รวมไปถึงการเสนอผลการศึกษาให้รัฐบาลนำไปพิจารณาด้วย กรณีเหล่านี้ในการดำเนินการขององค์กรเอกชนจำเป็นต้องได้รับทราบข้อมูลจากหน่วยราชการ ซึ่งรัฐจะต้องให้ความสนับสนุนเปิดเผยข้อเท็จจริงเพื่อผลในการศึกษาวิจัยที่ถูกต้อง

(๕) การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ในกรณีประชาชนได้รับอันตรายหรือเสียหายจากภาวะมลพิษที่เกิดจากการกระทำของบุคคลใด องค์กรเอกชนมีสิทธิที่จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินคดีเมื่อประชาชนผู้เสียหายร้องขอ และรัฐพึงสนับสนุนให้มีการดำเนินการเช่นนั้น โดยอาจอำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติงานขององค์กรเอกชน และดูแลมิให้มีการขัดขวางการทำงานขององค์กรเอกชน

อย่างไรก็ตาม การกำหนดสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในการปฏิบัติ

LI RT

งานขององค์กรเอกชนในเรื่องดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นบทบัญญัติที่ให้เป็นหลักประกันว่า รัฐจะพิจารณาหาทางช่วยเหลือถ้ามีข้อขัดข้อง แต่โดยที่มีข้อควรคำนึงด้วยการดำเนินการนั้นจะต้องไม่มีผลกระทบกระเทือนหรือขัดแย้งโดยตรงกับการดำเนินงานของรัฐจนอาจเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม และต้องตระหนักด้วยว่าความช่วยเหลือของรัฐนั้นอยู่ในวิสัยจะกระทำได้เพียงใดหรือไม่รวมทั้งต้องพิจารณาความเหมาะสมที่จะมีให้เกิดความเสียหายแก่ทุกฝ่ายด้วย เพราะจะต้องยอมรับด้วยว่ารัฐมีภาระต้องดูแลรับผิดชอบหลายด้าน การบังคับให้รัฐต้องช่วยเหลือทุกกรณีที่องค์กรเอกชนเรียกร้องบางครั้งอาจเกิดผลเสียหายต่อส่วนรวมมากกว่า บทบัญญัติมาตรา ๘ จึงกำหนดเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงานขององค์กรเอกชนว่า จะต้องให้มีการเสนอเรื่องให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติซึ่งมีภาคเอกชนเป็นกรรมการอยู่ด้วย พิจารณาก่อนกรองความเหมาะสมที่สมควรให้ความสนับสนุน แล้วเสนอให้นายกรัฐมนตรีสั่งการ ซึ่งอาจเป็นการสั่งการโดยตรงว่าจะให้ความช่วยเหลืออย่างไร หรือส่งไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไปก็ได้

นอกจากการช่วยเหลือของรัฐในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว องค์กรเอกชนที่จดทะเบียนอาจได้รับความช่วยเหลือทางการเงินได้ด้วย ถ้าหากโครงการขององค์กรเอกชนที่จะกระทำนั้นมีประโยชน์และเหมาะสมก็จะได้รับการสนับสนุนจากเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อไปดำเนินกิจกรรมนั้น

การกำหนดบทบาทให้ประชาชนและองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมตามบทบัญญัติมาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น แม้ว่าอาจจะเป็นเพียงสิ่งเล็กน้อยเมื่อเทียบเคียงกับปัญหามลพิษที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ และสมควรมีสิทธิแก้ไขปัญหานั้นได้มากกว่านี้ก็ตาม แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ถือเป็นพื้นฐานหรือหลักประกันเบื้องต้นที่จะแสดงให้เห็นว่าปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจะได้รับการร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชนเพื่อแก้ไขกันอย่างจริงจังมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม โดยบังคับให้หน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือแก้ไขตามแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเป็นสิ่งยากที่จะเกิดแนวทางเช่นนี้ โดยการรับรองไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย สิ่งนี้จึงเป็นเสมือนบทเริ่มต้นที่ภาคเอกชนจะได้แสดงบทบาทที่รัฐจะต้องยอมรับมากขึ้น ฉะนั้น สิ่งที่เราคาดหวังจากภาคเอกชนหลังจากที่กฎหมายนี้ใช้

บังคับแล้วคือการที่ภาคเอกชนจะได้ตื่นตัวร่วมผลักดันแนวทางที่กำหนดไว้ให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อไป และร่วมมือช่วยกันศึกษาเสนอแนะการพัฒนากฎหมายนี้ให้สมบูรณ์มากขึ้นสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ในการร่วมมือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชาติได้อย่างแท้จริง

Legislative Institutional Repository of Thailand

กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม

โดย สุรพล ไตรเวทย์

Legislative Institutional Repository of Thailand

LEGISLATIVE INSTITUTIONAL REPOSITORY

Legislative Institutional Repository of Thailand

สิ่งแวดล้อมนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะสิ่งที่เราได้กิน อยู่ ใช้ ก็ล้วนแต่เป็นสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น สิ่งแวดล้อมที่สำคัญตามธรรมชาติ เช่น น้ำ ป่าไม้ อากาศ ดิน ภูเขา หรืออาจเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ชุมชนเมือง สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน ศิลปกรรม ประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น ถ้าสิ่งแวดล้อมบางอย่างต้องหมดสิ้นไป หรือยังไม่หมดแต่ไม่อยู่ในสภาพที่จะเป็นประโยชน์หรือกลายเป็นโทษแก่ชีวิตมนุษย์แล้ว ก็ เป็นสิ่งที่บอกให้รู้ว่าได้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้ว

ประเทศไทยสมัยก่อนได้ชื่อว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีมาก ดังคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมี ปลา ในนามีข้าว” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดีในสมัยนั้น ในช่วงที่ในน้ำยังมี ปลา ในนามีข้าว ชาวต่างประเทศหรือฝรั่งซึ่งมีโอกาสไปศึกษาสภาพแวดล้อมในชนบทของไทย เมื่อได้เห็นชีวิตชาวชนบทแล้วก็รู้สึกทึ่งและประทับใจ เพราะเขาได้เห็นชาวนาไม่ต้องไปหากิน ไกลเลย เพียงอยู่ในบ้านเอาเบ็ดหย่อนลงไปใต้ถุนบ้านก็ได้ปลาตัวโตมากินแล้ว หรือถ้าอยาก กินผัก ก็หาเอาได้แถวบ้านนั่นเอง แม้ในตัวเมืองกรุงเทพฯ เองก็มีความอุดมสมบูรณ์ถึง ขนาดที่ว่าตามคลองต่าง ๆ เราสามารถหาปลาและกุ้งกินได้อย่างสบาย

กาลเวลาได้ผ่านมาจนกระทั่งเมื่อไม่กี่ปีมานี้ โดยเฉพาะในทศวรรษที่ผ่านมา (ช่วง ระยะเวลา ๑๐ ปี) ซึ่งเรียกกันว่า “ทศวรรษแห่งการพัฒนา” นั้น ปรากฏว่าได้มีปัญหารุนแรง ด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นบางส่วนของโลกและปัญหาดังกล่าวมีลักษณะคล้ายคลึงกันในทุกประเทศ ทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา เช่น

- ปัญหาทางด้านภาวะมลพิษที่เกี่ยวกับน้ำ อากาศ ดิน และสารเคมีต่าง ๆ
- ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมสลายและหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว เช่น น้ำ มัน แร่ธาตุ ป่าไม้ พืช สัตว์ ทั้งที่เป็นอาหาร และที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษาเป็นต้น
- ปัญหาที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและชุมชนของมนุษย์ เช่นการวางผังเมืองและชุมชนไม่ถูกต้องทำให้เกิดการแออัดยัดเยียด ใช้ทรัพยากรผิดประเภทและผิดลักษณะ ตลอดจนปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมและปัญหาจากของเหลือทิ้ง อันได้แก่ มูลฝอย เป็นต้น

ไทยได้ประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างหนัก จะเห็นได้ว่าสภาพธรรมชาติที่เคย อุดมสมบูรณ์นั้นได้เปลี่ยนสภาพไปหมด เช่น ป่าไม้เดิมมีถึงประมาณ ๕๐% - ๖๐% ของ

พื้นที่ทั้งประเทศ แต่เหลือเพียง ๒๐% โดยเฉพาะภาคอีสานมีป่าเหลือเพียง ๑๐% ภาคเหนือมีไม่ถึง ๑๐% แล้ว ซึ่งทั้งสองภาคนี้เคยมีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นต้นน้ำลำธารของแม่น้ำสำคัญของประเทศหลายสาย

ในสมัยก่อนอาจมีภัยแล้งเกิดขึ้นบ้าง แต่จะไม่เกิน ๕๐ จังหวัด มาในสมัยนี้ปรากฏว่าภัยแล้งเกิดขึ้นกว่า ๖๐ จังหวัด นับได้ว่าเกือบแล้งไปทั่วประเทศ แม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของภาคกลางและกรุงก็ขาดน้ำเหนือไหลเพราะป่าทางภาคเหนือได้ถูกทำลายไปเกือบหมดสิ้นเป็นผลให้น้ำดิบที่จะทำน้ำประปาหายากยิ่งขึ้น

เรามองสภาพปัญหาดังกล่าวแล้วก็อาจต้องคิดว่า จะไม่มีทางแก้ปัญหายั่งยืนหรือเรามีมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพียงใด หรือเราคิดแก้ไขปัญหากันอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเป็นสิ่งที่แสดงว่าเราได้ให้ความสนใจที่จะแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมกันอย่างไร และด้านใดบ้าง กฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือปรารถนาดีต่อสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

๑. กฎหมายหลักของประเทศ คือรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้ให้ความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมด้วยโดยกำหนดไว้ในมาตรา ๗๔ ว่า "รัฐพึงบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม ความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งทดแทน และพึงป้องกันและขจัดมลพิษ และวางแผนการใช้ดินและน้ำให้เหมาะสม" ฉะนั้นรัฐบาลซึ่งเป็นผู้บริหารประเทศจะต้องถือเรื่องนี้เป็นนโยบายสำคัญ เพราะเป็นเรื่องแนวนโยบายของรัฐ

๒. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.

๒๕๓๕

กฎหมายในลักษณะนี้มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแสดงว่าเราได้เริ่มสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมมาเกือบ ๒๐ ปีแล้วและกฎหมายนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขมาเป็นลำดับในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ และ พ.ศ. ๒๕๒๒ กฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

LIART

ฉบับปัจจุบันได้กำหนดความหมายของสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมไปถึงสัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้นด้วย

กฎหมายฉบับนี้มีจุดเด่นคือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้เพราะประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง และเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์และโทษจากสิ่งแวดล้อมโดยตรง กฎหมายได้ให้องค์กรเอกชนซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินอกจากนี้ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรืออันตรายที่เกิดจากภัยธรรมชาติหรือภาวะมลพิษที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ ถ้าหากปล่อยไว้แล้วประชาชนจะได้รับอันตรายต่อชีวิตร่างกายหรือสุขภาพอนามัย หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐเป็นอันมาก นายกรัฐมนตรีจะมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใด รวมทั้งบุคคลที่ได้รับหรืออาจได้รับอันตรายหรือความเสียหายดังกล่าว กระทำหรือร่วมกันกระทำเพื่อควบคุมระงับหรือบรรเทาผลร้ายจากอันตราย และความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่และถ้าทราบว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดภาวะมลพิษ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นไม่ให้กระทำการอันมีผลเป็นการเพิ่มความรุนแรงแก่มลพิษด้วย

๓. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

กฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะให้การสาธารณสุขและการใช้อุจจาระเป็นปุยได้ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงความเจริญก้าวหน้า โดยเห็นว่าปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การสาธารณสุขเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด แต่ในช่วงที่ผ่านมา กฎหมายยังมีได้กำหนดมาตรการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้เช่นในเรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูล และมูลฝอย สุขลักษณะของอาคาร การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ และกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นต้น

๔. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการสำคัญในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สถานสาธารณะ เช่น การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ และการห้ามทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่สาธารณะ และสถานสาธารณะ

๕. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

โรงงานกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก แม้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ จะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความเจริญทางเศรษฐกิจ แต่ก็มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง เช่น น้ำเสียที่โรงงานปล่อยลงในแม่น้ำลำคลอง มีผลทำให้สัตว์น้ำซึ่งเป็นอาหารแทบจะตายหมดทั้งแม่น้ำ และน้ำก็เกิดการเน่าเสีย ซึ่งเหตุการณ์ลักษณะนี้จะปรากฏเป็นระยะ ๆ ในช่วงที่ผ่านมา

นอกจากนี้สารเคมีจากโรงงานก็เป็นปัญหาใหญ่ของสิ่งแวดล้อม ไทยเราซึ่งกำลังเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ มีสารเคมีตกค้างจำนวนมาก แต่การกำจัดยังไม่ได้มาตรฐาน ทำให้มีแนวโน้มว่าประชาชนจะได้รับอันตรายสูงขึ้น โดยเฉพาะโรงงานด้านฝั่งทะเลตะวันออก มีกากสารเคมีเหลือปีละ ๒ ล้านตัน ซึ่งโรงงานมักนำทิ้งรวมกับขยะที่ชาวบ้านนำมาทิ้ง และให้เป็นภาระของเทศบาลแต่เทศบาลยังไม่มีวิธีที่จะแยกขยะที่เป็นสารเคมีออกจากขยะธรรมดา ทำให้เกิดสารตกค้างในดิน และไหลลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งประชาชนในเขตสมุทรปราการ ชลบุรี ปทุมธานี และกทม. มีสิทธิจะได้รับสารตกค้างจากการบริโภคน้ำ ทำให้เด็กอยู่ในครรภ์สติปัญญาต่ำและกลายเป็นเด็กปัญญาอ่อน

เรื่องโรงงานนี้ เป็นสิ่งที่ทั้งนายินดี และน่ากังวลพร้อมกัน เพราะไทยเรามีการขยายตัวด้านโรงงานสูงโดยขณะนี้ถึง ๑๐๒,๓๒๓ โรงงานและคาดว่าในปี ๒๕๔๔ จะเพิ่มถึง ๕๙% อันหมายถึงการขยายตัวในทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันหากไม่สามารถควบคุมปัญหามลพิษจากโรงงานได้ ยิ่งโรงงานเพิ่มเท่าใด มลพิษและ

ผลร้ายที่จะตกอยู่กับประชาชนก็มีเพียงนั้น

สำหรับพระราชบัญญัติโรงงานฯ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการช่วยรักษาสีสิ่งแวดล้อมนั้นในหมวด ๒ มาตรา ๓๒ ได้บัญญัติว่า

“เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศหรือสาธารณชน ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจ กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องดังต่อไปนี้”

- (๑) กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภท หรือชนิดที่จะให้ตั้งหรือขยาย หรือที่จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง
- (๒) กำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ หรือปัจจัยหรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน
- (๓) กำหนดชนิดหรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ที่ผลิตในโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยาย
- (๔) กำหนดให้นำผลผลิตของโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายไปใช้ในอุตสาหกรรมบางประเภทหรือให้ส่งผลผลิตออกนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือบางส่วน

นอกจากนี้ในมาตรา ๓๗ ก็ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ หรือการประกอบกิจการมีสภาพที่จะก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงาน หรืออยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือแก้ไข ปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้และถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควร เมื่อได้รับอนุมัติจากปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจผูกมัดประทับตราเครื่องจักร เพื่อมิให้เครื่องจักรทำงานได้ในระหว่างปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน

สำหรับกรณีที่ผู้ประกอบกิจการจงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้า

หน้าที่ตามมาตรา ๓๗ ดังกล่าว ถ้าเป็นกรณีที่ปรากฏว่าการประกอบกิจการของโรงงานได้อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนอย่างร้ายแรงแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรืออยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ที่ปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งให้หยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนและให้ปรับปรุงแก้ไขโรงงานนั้นเสียใหม่หรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด

ถ้าผู้ประกอบกิจการไม่ปรับปรุงแก้ไขโรงงาน หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ปลัดกระทรวงหรือผู้ที่ปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจ สั่งปิดโรงงานเป็นขั้นสุดท้าย

๖. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยหลักการแล้ว สิ่งแวดล้อมจะต้องมีความสมดุลตามธรรมชาติ แต่ขณะนี้นักวิชาการสิ่งแวดล้อมเห็นว่า ทั้งคน สัตว์ และป่าไม้ มีการสับสนอลห่มาน เพราะป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเหลือน้อยลง สัตว์ป่าก็ล้มตายหรืออพยพหลบหนีไปอยู่ประเทศอื่นและสิ่งแวดล้อมที่คงเหลืออยู่ก็คือความแห้งแล้งและความอดอยากเท่านั้น

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฯ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ที่จะรักษาสมดุลของธรรมชาติในด้านสัตว์ป่า ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมและเป็นทรัพยากรที่สำคัญประการหนึ่งด้วย พระราชบัญญัตินี้มีมาตรการสำคัญคือห้ามการล่า การเพาะพันธุ์ การครอบครองและการค้าสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังห้ามการนำเข้าส่งออก นำผ่าน ซึ่งสัตว์ป่าอีกด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี ซึ่งหมายความว่าอธิบดีกรมป่าไม้ หรืออธิบดีกรมประมงเฉพาะที่เกี่ยวกับสัตว์น้ำ

๗. ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๓๙ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.

๒๕๓๕

LI RT

ประมวลกฎหมายอาญานับว่าเป็นกฎหมายเก่าที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมานานแล้ว อย่างไรก็ตามบทบัญญัติในการรักษาสภาพแวดล้อมของกฎหมายอาญาน่าจะเป็นการรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสิ่งแวดล้อมมากกว่าโดยกำหนดไว้เป็นความผิดลหุโทษ เช่น

มาตรา ๓๘๗ ผู้ใดแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้โดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง ซึ่งจะเป็นเหตุอันตรายเปรอะเปื้อนหรือเดือนร้อนแก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๘๘ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใด ๆ โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเดือนร้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์สินหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ของโสโครกเปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อนตัวบุคคลหรือทรัพย์สิน หรือแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือนร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘๖ ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำเหม็นในหรือริมทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

เรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่กำลังเจริญก้าวหน้า เพราะมีการใช้ทรัพยากรที่เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย จนมีผลต่อระบบสมดุลทางธรรมชาติ มีมลพิษซึ่งเกิดจากโรงงานและคนซึ่งเข้ามาอยู่กันอย่างแออัด ปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัญหาหลายด้านและหลายมุม โดยปัญหาแต่ละด้านนั้นอาจใช้มาตรการทางกฎหมายออกมาแก้ไข ปัญหาแต่ละด้านดังที่ได้กล่าวแล้ว อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า แม้จะมีกฎหมายหลายฉบับที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการผดุงรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ลำพังกฎหมายอย่างเดียว แม้จะมีบทบัญญัติที่ดีเลิศเพียงใดถ้าขาดการดำเนินการหรือการเอาใจใส่ดูแลของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของกฎหมายแต่ละฉบับแล้ว ปัญหาสิ่งแวดล้อมก็必将ยังคงคุกคามการอยู่ดีมีสุขของพวกเราต่อไปอีก นอกจากนี้จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย โดยเฉพาะทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นได้กลายเป็น

เป็นปัญหาของทุกคนไปแล้วในปัจจุบัน

ในแง่ที่ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมอาจมองได้หลายมุมหรือมองต่างมุมกันได้นั้น ในปัจจุบันที่เห็นชัดก็คือฝ่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็มีเจตนาดีที่จะรักษาสภาพแวดล้อมเอาไว้ ส่วนฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบด้านพัฒนาประเทศ เช่น แหล่งน้ำและไฟฟ้าก็จำเป็นต้องสร้างเขื่อนขึ้นเพื่อเก็บกักน้ำ และผลิตกระแสไฟฟ้า ในเรื่องนี้ขออัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงตรัสไว้ถึงแนวทางที่จะประสานกันได้ระหว่างนักอนุรักษ์กับนักพัฒนา ในวโรกาสที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ดังนี้

“...พูดกันว่า ถ้าหากไปทำโครงการไฟฟ้าพลังน้ำก็จะไปทำลายป่า ทำให้เสียหายกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผู้ที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็พูดอย่างนั้น อันนี้เป็นความจริง ถ้าไปทำลายป่า สิ่งก็ตามมาก็คือสนามกอล์ฟ หรือการท่องเที่ยว หรือการลักลอบตัดป่าไม้ เป็นต้น ดังนี้ข้อเสียมันเพิ่มขึ้นได้จริง แต่ว่าถ้าหากไปทำในที่ที่เหมาะสม คำนวณได้ผลเสียในการตัดไม้ส่วนหนึ่งจะคุ้มกับผลได้ คือเช่นที่บอกว่าตัดต้นไม้หนึ่ง ทำให้คาร์บอนขึ้นไปในอากาศเป็นจำนวนเท่านั้น ๆ ทำให้เกิดความระเทยของน้ำเท่านั้น ๆ และเราก็จะต้องมาเลือกดูว่าจะรักษาป่าไว้หรือจะต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้น”

“...ถ้าทำไฟฟ้าด้วยพลังน้ำที่ไม่ต้องตัดต้นไม้เพียงแต่ตัดต้นหญ้าก็คงไม่เสียหาย” พูดอย่างนี้อาจมองว่าจะทำที่ไหน ไปคิดเอาเองว่า ที่ไหนทำได้มันมีที่ที่จะทำได้ รวมทั้งน้ำที่จะกักเอาไว้ปล่อยออกมาทำไฟฟ้า และปล่อยออกมาทำการเพาะปลูกในที่อย่างน้อย ๒๐๐,๐๐๐ ไร่...”

ดังนั้น แม้ว่าเราจะมีกฎหมายต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อมอยู่ส่วนหนึ่งก็ตาม แต่แนวทางปฏิบัติบางกรณีในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม อาจมิใช่เป็นเรื่องของกฎหมายโดยตรง จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรับแนวทางตามพระราชดำริเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ทรงมีพระราชดำรัสไว้มาก และทรงคุณค่ายิ่งนำมาใส่เกล้าใส่กระหม่อม และปฏิบัติตามนั้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมในบ้านเราก็คงเป็นที่หวังได้ว่าจะผ่อนคลายลง และสภาพแวดล้อมก็จะดีขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอยู่ของพวกเราทั้งปวง

หน้าขาดแคลน
ปัญหาที่รุนแรงเกินคาด

กมลรัตน์ พิทักษ์ธรรม

Legislative Institutional Repository of Thailand

Legislative Institutional Repository of Thailand

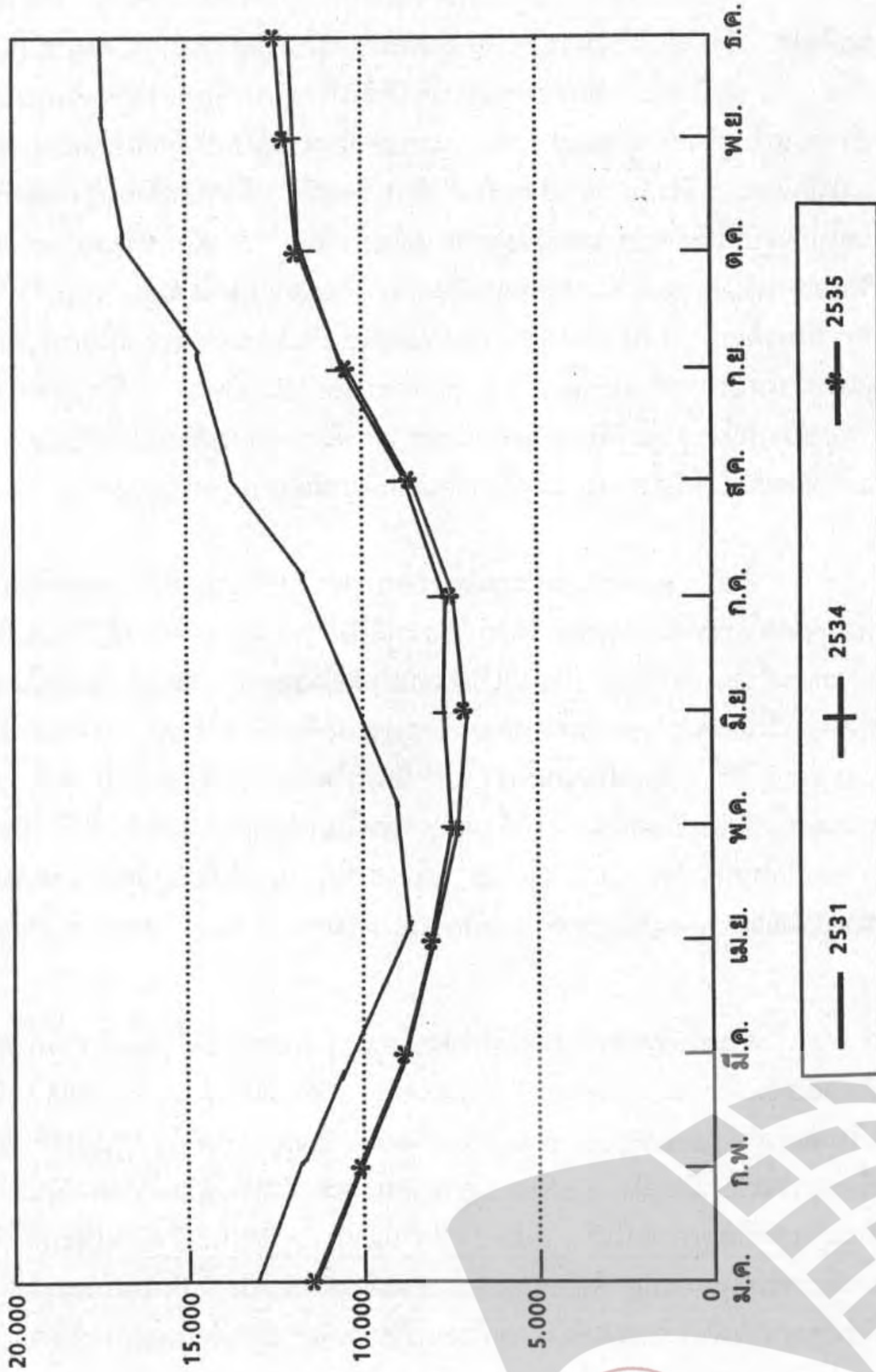
ในอดีตประเทศไทยเคยได้ชื่อว่าเป็นอู่ข้าวอู่น้ำถึงกับมีคำพังเพยว่า “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรมีค่ามากมาย และทำได้ง่าย นับเป็นทรัพยากรธรรมชาติขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีพและการพัฒนาสังคม-เศรษฐกิจของชุมชนทุกระดับ นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญของการเกษตรกรรม และเป็นแหล่งพลังงาน ตลอดจนเป็นองค์ประกอบที่ขาดมิได้ของสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ แต่ในปัจจุบันได้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน กล่าวคือ ประเทศไทยต้องประสบกับวิกฤตการณ์น้ำขาดแคลนอย่างรุนแรงที่สุดเท่าที่เคยปรากฏมาในรอบ ๓๐ ปี ซึ่งรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหามาอย่างเร่งด่วน โดยทุ่มเงินงบประมาณจำนวนมากในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาแหล่งน้ำ โดยการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ซึ่งถูกคัดค้าน และวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มผู้มีความคิดอนุรักษ์ธรรมชาติมากที่สุดว่าเขื่อนมิได้แก้ปัญหาวิกฤตการณ์น้ำ แต่จะส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างรุนแรง

ในปี ๒๕๓๕ ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรง ส่งผลให้เขื่อนขนาดใหญ่ทางภาคเหนือ ได้แก่ เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และเขื่อนก๊วยลม จังหวัดลำปาง มีปริมาณน้ำเหลือไม่มากนัก กล่าวคือไม่เป็นไปตามความจุที่กำหนดไว้ในแผนงานของโครงการและวัตถุประสงค์ของการใช้งาน โดยเฉพาะเขื่อนภูมิพล และเขื่อนสิริกิติ์ ถือว่ามีความสำคัญและเป็นหัวใจต่อการผลิตกระแสไฟฟ้าป้อนประชากรทั้งประเทศ อีกทั้งยังนำน้ำมาหล่อเลี้ยงเกษตรกรในภาคกลาง และผันขึ้นไปให้ประชาชนทางภาคเหนือในฤดูแล้งของทุกปี ซึ่งในปี ๒๕๓๕ ที่ผ่านมามีทั้งเขื่อนภูมิพล และเขื่อนสิริกิติ์ต้องระบายน้ำออกมาเพื่อแก้ปัญหาความแห้งแล้งของเกษตรกรในลุ่มน้ำเจ้าพระยาจนน้ำเกือบหมดเขื่อน

จากรายงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำต้นทุนในเขื่อนเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕ แสดงให้เห็นว่าน้ำที่กักเก็บไว้ในเขื่อนภูมิพลมีปริมาณทั้งสิ้น ๕,๗๗๕.๖๕ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานปกติ ปริมาณน้ำในเขื่อนควรจะต้องมีอยู่ถึง ๖,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับเขื่อนสิริกิติ์นั้นมีน้ำ ๔,๕๕๕.๒๑ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปี ๒๕๓๕ ที่ผ่านมามีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ระบายน้ำเพื่อสนับสนุนการปลูกพืชผลฤดูแล้งในช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายน จำนวนทั้งสิ้น ๔,๖๕๕ ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่มีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรในลุ่มน้ำเจ้าพระยาถึง ๖,๐๐๐

ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์

ล้านลูกบาศก์เมตรเนื่องจากเกษตรกรรมมีการเพาะปลูกมากกว่าพื้นที่ที่กำหนดกอบปรักได้เกิดภาวะฝนแล้งในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๓๕ เป็นผลให้น้ำต้นทุนในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์เหลือแค่เพียง ๑,๕๕๕ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งนับว่าต่ำสุดในรอบ ๓๐ ปี ปัญหาของต้นทุนน้ำในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์นั้นได้เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ เนื่องจากปริมาณน้ำไหลเข้าอ่างลดลงจากปริมาณที่เคยไหลเข้าในเกณฑ์เฉลี่ยปีละประมาณ ๑๑,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ปรากฏว่าในปี ๒๕๓๕ มีน้ำไหลเข้าเพียง ๘,๕๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรเท่านั้น ในขณะที่มีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำน้ำสำรองที่เคยมีอยู่มาใช้ ถึงแม้ว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๖ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยและกรมชลประทานได้พยายามวางแผนการใช้น้ำโดยคำนึงถึงน้ำต้นทุนและกรมชลประทานได้ควบคุมการใช้น้ำมาตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถจัดสรรน้ำในช่วงฤดูแล้งได้อย่างเพียงพอ

ระดับน้ำในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์

หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร

ช่วงเวลา	เขื่อนภูมิพล	เขื่อนสิริกิติ์	รวม
๑. สภาพน้ำในอ่าง ณ วันที่ ๓๐ พ.ย.๓๕	๓,๓๓๖	๒,๐๗๙	๕,๔๑๕
๒. ปริมาณน้ำไหลลงอ่าง ณ วันที่ ๑-๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๕	๑๕๐	๘๐	๒๒๐
๓. ระบายไปใช้งาน ณ วันที่ ๑-๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ (เสริมน้ำให้กับการทำนาปี)	๔๒๐	๒๓๐	๖๕๐
๔. น้ำในอ่าง ณ สิ้นธันวาคม ๒๕๓๕ (คาดการณ์)	๓,๐๕๖	๑,๙๒๙	๔,๙๘๕

หมายเหตุ : ปริมาณน้ำไหลลงอ่างฯ ได้รวมปริมาณน้ำรั่วซึมและระเหยไว้แล้ว

ที่มา : กรมชลประทาน

รวบรวมโดย ส่วนวิจัยเศรษฐกิจทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

LIIRT

ความต้องการใช้น้ำ : นับวันมีแต่จะเพิ่ม

ในปัจจุบันมีกิจกรรมหลายอย่างที่ต้อใช้น้ำจากแหล่งน้ำต้นทุนของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยเฉพาะจากอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ ซึ่งจำแนกประเภทการใช้น้ำไว้ดังนี้

๑) การใช้น้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมมีการทำนาปีละ ๒ ครั้ง โดยมีความต้องการใช้น้ำสำหรับนาปีประมาณปีละ ๔,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร และน้ำสำหรับนาปรังประมาณปีละ ๖,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือรวมทั้งปีประมาณปีละ ๑๐,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งความต้องการ (Demand) ใช้น้ำในส่วนนี้จะรวมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค การปลูกพืชไร่ พืชผัก และการเลี้ยงสัตว์ด้วย

๒) การใช้น้ำเพื่อการผลิตน้ำประปาของการประปานครหลวง เนื่องจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลขยายตัวอย่างรวดเร็วอย่างไม่มีขีดจำกัด ความต้องการใช้น้ำเพื่อการทำน้ำประปาและการใช้น้ำสำหรับอุตสาหกรรมจึงเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณซึ่งน้ำประปาที่ใช้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในปัจจุบันจะต้องใช้น้ำดิบจากแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นปริมาณถึงวันละ ๓ ล้านลูกบาศก์เมตรหรือปีละ ๑,๑๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร และคาดว่าในปี ๒๕๔๓ การประปานครหลวงจะมีความต้องการใช้น้ำดิบเพื่อทำน้ำประปาเพิ่มขึ้นเป็นวันละ ๕ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปี ๒๕๔๔ การประปานครหลวงจะเริ่มใช้น้ำจากลุ่มน้ำแม่กลองตามแผนที่วางไว้ ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณน้ำต้นทุนของแม่น้ำเจ้าพระยาจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้น้ำของการประปานครหลวงได้อีกต่อไป ถ้าหากยังไม่มี的增加ปริมาณน้ำต้นทุนของกลุ่มน้ำ

๓) การใช้น้ำเพื่อการเดินเรือและผลักดันน้ำเค็ม การสัญจรทางน้ำยังเป็นเส้นทางหลักของเกษตรกรในการขนส่งพืชผักออกสู่ตลาดที่ปากคลองตลาด นอกจากนั้นแม่น้ำยังเป็นเส้นทางสำหรับขนส่งวัสดุก่อสร้างจากภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางมาสู่กรุงเทพมหานคร ดังนั้นแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อยและแม่น้ำสุพรรณ จึงเป็นเส้นทางหลักในการใช้ลำเลียงสินค้าทางน้ำสู่เมืองหลวงขณะเดียวกันกรุงเทพมหานครตั้งอยู่ใกล้กับปากอ่าวไทย มีน้ำทะเลไหลเข้ามาในช่วงฤดูแล้ง ต้องใช้น้ำจืดช่วยผลักดันน้ำเค็มบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่

ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ
เขื่อนภูมิพล และเขื่อนสิริกิติ์
ในปี 2531, 2534, 2535

เดือน ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2531	12,681	11,815	10,250	9,063	9,295	10,247	11,293	13,336	14,582	16,610	17,259	17,448
2534	11,011	10,143	8,830	7,687	7,393	7,630	7,618	8,777	10,628	11,656	11,726	11,478
2535	10,994	10,164	8,987	7,824	7,039	6,899	7,226	8,458	10,372	11,914	12,063	11,994

ที่มา : กรมชลประทาน

รวบรวมโดยส่วนวิจัยเศรษฐกิจทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

LIART

น้ำทำจัน เพื่อป้องกันมิให้น้ำเค็มไหลย้อนเข้ามาในแม่น้ำ อันจะเป็นการทำลายสวนผลไม้ สวนผัก และพื้นที่เกษตรอื่น ๆ ดังนั้นปริมาณน้ำจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการผลักดันน้ำเค็มออกสู่อ่าวไทยโดยเป็นการปล่อยน้ำจากเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์

**แผนการจัดสรรน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและสิริกิติ์
ในช่วงฤดูแล้งปี ๒๕๓๖
(๑ มกราคม-๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๖)**

หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร

ลักษณะการใช้น้ำ	ปริมาณน้ำ
๑. เพื่อการอุปโภคบริโภคของเกษตรกรและประชาชนทั่วไป (ในเขต ๒๒ จังหวัดภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง)	๒,๔๐๐
๒. เพื่อไล่น้ำเค็ม	๖๐๐
๓. สำหรับปลูกพืชไร่ พืชผักและสวนผลไม้	๘๐๐
๔. ปริมาณน้ำระเหยจากอ่างและสูญเสียทำนองอื่น ๆ	๔๕๐
"รวมปริมาณการใช้น้ำ"	๔,๒๕๐
๕. ปริมาณน้ำไหลลงอ่างฯ ช่วงมกราคม-มิถุนายน ๒๕๓๖	๓๐๐
๖. สภาพน้ำในอ่างฯ ที่ใช้การได้ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๖	๕,๓๕๐
๗. เหลือน้ำต้นทุนเพื่อการเพาะปลูกต้นฤดูฝนปี ๒๕๓๖	๑,๔๐๐

ที่มา : กรมชลประทาน

รวบรวมโดย ส่วนวิจัยเศรษฐกิจทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

LIART

ปัญหาการขาดแคลนน้ำ : รุนแรงยิ่งขึ้น

ปัญหาการขาดแคลนน้ำมีอาการน่าเป็นห่วง นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ เป็นต้นมา และในปี ๒๕๓๕ ปัญหาการขาดแคลนน้ำในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยาภิเริ่มรุนแรงเป็นลำดับ จากการขาดแคลนน้ำเพื่อเพาะปลูกข้าวไปถึงการขาดแคลนน้ำเพื่อการทำน้ำประปาสำหรับใช้อุปโภค บริโภคและน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม ซึ่งปัญหาการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุเหล่านี้

- ๑) ปริมาณฝนที่ตกในเขตลุ่มน้ำเหนือเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ มีปริมาณน้อยกว่าปกติ
- ๒) การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค และเพื่อการเกษตรกรรมของประชาชน บริเวณพื้นที่เหนือเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์เพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้ปริมาณน้ำที่ไหลลงเขื่อนลดน้อยลง
- ๓) ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม และเพื่อทำน้ำประปา ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ท้ายเขื่อนภูมิพลและท้ายเขื่อนสิริกิติ์ลงไปถึงอ่าวไทยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้งจะมีความต้องการใช้น้ำมากกว่าปกติ จึงเป็นเหตุให้น้ำต้นทุนในเขื่อนมีเหลือน้อยจนไม่สามารถสำรองน้ำไว้ใช้ในยามฉุกเฉินได้ตามมาตรฐานสากล
- ๔) ขาดแคลนแหล่งเก็บกักน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก เพื่อเก็บกักน้ำในฤดูฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง น้ำจำนวนมากจึงไหลลงสู่อ่าวไทยโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์

จากรายงานของกระทรวงมหาดไทยแจ้งว่าในช่วงเดือนมกราคมปี ๒๕๓๖ มีหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้อย่างรุนแรงถึง ๒๕,๔๓๕ หมู่บ้าน ซึ่งในจำนวนนี้มีหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้เป็นประจำซ้ำซากถึง ๖,๔๒๔ หมู่บ้าน อันเนื่องมาจากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล จากปัญหาการขาดแคลนน้ำดังกล่าวส่งผลทำให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับความเดือนร้อนพอสมควรได้ดังนี้

๑. การทำนาปรัง การทำนาปรังเป็นการทำนาในฤดูแล้งโดยอาศัยน้ำที่มีอยู่แล้วในแม่น้ำลำคลอง หรือจากเขื่อนใหญ่ที่เก็บน้ำไว้เพื่อทำการชลประทาน แต่เนื่องจากน้ำต้นทุนใน

เขื่อนลดลงอย่างมากการทํานาปรังตามปกติจึงทำไม่ได้ ซึ่งทางการได้ประกาศลดการเพาะปลูกข้าวนาปรังจากปีละ ๒.๕ ล้านไร่ ให้เหลือเพียงร้อยละ ๑ หรือ ๒๕,๐๐๐ ไร่เท่านั้น

**สถานภาพน้ำต้นทุนในเขื่อนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ
ประจำวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕**

เขื่อน	ระดับน้ำ (เมตร สูงจากระดับ น้ำทะเลปานกลาง)	ปริมาณน้ำเก็บกัก ทั้งหมด ๓๐ ก.ย.๓๕ (ล้าน ลบ.เมตร)	ปริมาณน้ำเหลือที่จะนำไปใช้งานได้	
	๓๐ ก.ย.๓๕ (เมตร)		๓๐ ก.ย.๓๕ (ล้าน ลบ.เมตร)	คิดเป็นร้อยละ ของน้ำใช้งาน ทั้งหมด
ภาคเหนือ				
ภูมิพล สิริกิติ์	๒๒๗.๓๓ ๑๓๙.๗๐	๕,๗๗๕.๖๕ ๔,๕๙๖.๒๑	๑,๙๗๕.๖๕ ๑,๗๖๔.๒๑	๒๐.๔๕ ๒๖.๒๒
ภาคกลาง				
ศรีนครินทร์ เขื่อนลพบุรี แก่งกระจาน	๑๖๗.๐๖ ๑๔๔.๓๙ ๘๕.๐๓	๑๒,๘๒๗.๐๔ ๕,๒๘๐.๒๕ ๒๒๐.๖๘	๒,๕๖๒.๐๔ ๒,๒๖๘.๒๕ ๑๕๓.๖๘	๓๔.๒๕ ๓๘.๗๙ ๒๓.๙๐
ภาคอีสาน				
อุบลรัตน์ สิรินธร จุฬารัตน์ น้ำพอง	๑๗๗.๕๑ ๑๔๑.๑๙ ๗๕๒.๐๒ ๒๘๒.๗๗	๙๑๓.๔๓ ๑,๖๘๘.๔๙ ๑๒๐.๗๐ ๑๔๐.๑๘	๔๑๑.๑๗ ๘๕๗.๑๑ ๗๗.๒๐ ๑๓๑.๕๐	๒๓.๓๔ ๗๕.๕๑ ๕๓.๔๒ ๘๓.๘๗
ภาคใต้				
รัชชประภา บางลาง	๗๐.๐๗ ๙๕.๕๔	๒,๑๒๘.๒๓ ๕๖๔.๓๖	๗๗๖.๖๙ ๓๐๔.๓๖	๑๘.๑๒ ๒๖.๖๑
รวม	-	๓๔,๒๕๕.๒๒	๑๑,๒๖๓.๘๖	๒๘.๙๔

ที่มา : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
รวบรวมโดย ส่วนวิจัยเศรษฐกิจทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย

LIART

๒. การผลิตไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ต้องลดการผลิตกระแสไฟฟ้า จากเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ลงถึงร้อยละ ๓๐ โดยจะต้องอาศัยการผลิตไฟฟ้าจากเขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนเขาแหลม เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนสิรินธร และเขื่อนน้ำงึม จากประเทศลาวทดแทน

ปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข : ก่อนจะสายเกินไป

ปัญหาการขาดแคลนน้ำของประเทศไทยนับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะหาทางแก้ไขปัญหาโดยรีบด่วน ดังนี้

๑) มาตรการประหยัดการใช้น้ำ มาตรการนี้รัฐบาลได้รณรงค์มาตั้งแต่ต้น โดยทางการควรกำหนดพื้นที่เพาะปลูกเฉพาะประเภทไว้ว่าเขตใดควรปลูกพืชอะไรที่ใช้น้ำมากน้อยต่างกัน และมีกิจการใดบ้างที่สามารถใช้น้ำหมุนเวียนหรือใช้น้ำซ้ำได้ นอกจากนั้นการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครอาจกำหนดเวลาปิด-เปิดของน้ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกในการประหยัดน้ำเหมือนมาตรการประหยัดไฟฟ้าที่เคยทำได้ผลในอดีต นอกจากนั้นกิจการที่ใช้น้ำมากเป็นพิเศษควรจะต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่ทางการสูงขึ้นด้วย

๒) มาตรการลดการปลูกข้าวนาปรัง เพื่อมิให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้น้ำในช่วงฤดูแล้ง โดยขอให้เกษตรกรหาพืชผลอื่น ๆ มาเพาะปลูกแทนข้าวนาปรัง อาทิ พืชไร่ และพืชผักที่ใช้น้ำน้อย เช่น ถั่วเขียวถั่วมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลืองงา ข้าวโพดหวาน และข้าวโพดฝักอ่อน รวมไปถึงพืชผลที่มีอายุสั้นทั้งหลาย โดยเฉพาะข้าวโพดและถั่วเหลืองนั้นแนวโน้มราคาน่าจะสูงขึ้น ทั้งนี้รัฐบาลควรจะสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อช่วยเหลือชาวไร่ ชาวนาที่ประสบปัญหา

๓) มาตรการการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อเก็บกักน้ำ รัฐบาลจะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความเข้าใจถึงผลดีและผลเสียในการสร้างเขื่อนอย่างเด่นชัดเพื่อทำให้เกิดความต้องการเขื่อนจากประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนั้นรัฐบาลควรมีมาตรการแก้ไขปัญหาการอพยพโยกย้ายประชาชนและสัตว์ป่าที่จะได้รับอันตรายจากการสร้าง

เขื่อนอย่างเป็นรูปธรรมด้วย

เขื่อน : เพื่อใคร

การสร้างเขื่อนได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่ามีผลดีหรือผลเสียเพียงไร ในขณะที่กระแสการเรียกร้องเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติของโลกมีความเข้มแข็งขึ้นและในประเทศไทยก็มีประชาชนกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติรณรงค์ต่อต้านการสร้างเขื่อนโดยธรรมชาติแล้วสรรพสิ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ไม่มีอะไรที่สมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นการสร้างเขื่อนจึงควรมองเจตนาว่าจะสร้างเขื่อนด้วยวัตถุประสงค์อะไร ประชาชนได้ผลประโยชน์มากน้อยแค่ไหน

ผลดีและผลเสียของการสร้างเขื่อนมีดังนี้

ผลดีจากการสร้างเขื่อน

- ๑) เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการชลประทาน โดยเฉพาะเขื่อนขนาดใหญ่จะเก็บกักน้ำได้ประมาณ ๙,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถนำน้ำมาใช้ในการเพาะปลูกได้เป็นเนื้อที่ถึง ๓ ล้านไร่
- ๒) เพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า ในปัจจุบันโรงไฟฟ้าพลังน้ำมีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตไฟฟ้าโดยวิธีอื่น เพราะไม่เสียค่าเชื้อเพลิง นอกจากการนำน้ำมาปั่นไฟแล้วยังสามารถนำน้ำไปใช้เพื่อการเพาะปลูกได้อีกด้วย
- ๓) เขื่อนช่วยบรรเทาอุทกภัยในช่วงที่มีน้ำหลากเขื่อนสามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ และในช่วงที่เกิดภัยแล้ง ยังสามารถระบายน้ำจากเขื่อนมาช่วยได้
- ๔) เป็นแหล่งน้ำสำหรับการทำน้ำประปา เพื่อการอุปโภคบริโภค และน้ำสำหรับอุตสาหกรรมอย่างสม่ำเสมอ

LIART

๕) ผลพลอยได้ในด้านการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจสำหรับการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดการจ้างงาน

ผลเสียจากการสร้างเขื่อน

๑) ทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์เป็นบริเวณกว้างทั้งในบริเวณอ่างเก็บน้ำและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เนื่องจากเขื่อนมักจะสร้างในบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้และต้นน้ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ผืนป่าเบญจพรรณที่อุดมสมบูรณ์และมีค่าทางเศรษฐกิจ

๒) ส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคม เนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ จำเป็นจะต้องอพยพและมีการตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

นอกจากนี้การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และยังอาจเป็นช่องทางให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชันตามมาด้วย

ทางออก : ต้องการแหล่งน้ำถาวร

เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำยังไม่มีทางออกวิธีอื่นแม้จะมีการประหยัดการใช้น้ำแต่ข้อเท็จจริงที่ต้องยอมรับประการหนึ่งก็คือ ประเทศไทยมีประชากรเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจและเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็ว ความต้องการใช้น้ำและไฟฟ้าก็เพิ่มขึ้นด้วย หนทางในการหาแหล่งน้ำยังไม่มีทางเลือกที่สมบูรณ์แบบ ดังนั้นจึงมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำดังนี้

๑) โครงการพัฒนาอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำที่ยังไม่มีการพัฒนา เช่น ในลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำป่าสัก ลุ่มน้ำสะแกกรัง เป็นต้น โดยลุ่มน้ำเหล่านี้ยังมีทำเล (SITE) ที่จะสามารถก่อสร้างอ่างเก็บน้ำได้หลายแห่ง เช่น อ่างเก็บน้ำแก่งเสือเต้น (แม่น้ำยม) อ่างเก็บน้ำแควน้อย (แม่น้ำน่าน) อ่าง

เก็บน้ำแม่วงก์ (แม่น้ำสะแกกรัง) อ่างเก็บน้ำป่าสัก (แม่น้ำป่าสัก) เป็นต้น

๒) โครงการผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่กลอง ซึ่งมีแม่น้ำแม่กลองเป็นแหล่งน้ำต้นทุนที่เพียงพอที่จะสามารถผันน้ำมาใช้ในลุ่มน้ำเจ้าพระยาได้ มีการพัฒนาโครงการผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่กลอง-เจ้าพระยา มาตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ และเสร็จสิ้นเมื่อปี ๒๕๓๒ ด้วยการก่อสร้างคลองผันน้ำผ่านคลองท่าสาร-บางปลา และคลองจรเข้สามพัน ผันน้ำได้ประมาณปีละ ๑,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถเสริมการใช้น้ำในบริเวณทุ่งตะวันตก ที่มีพื้นที่ประมาณ ๑.๕ ล้านไร่ได้อย่างเพียงพอ

๓) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบางปะกง โดยการวางแผนก่อสร้างเขื่อนทดแทนน้ำบางปะกงที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และอ่างเก็บน้ำในลุ่มน้ำปราจีนบุรี และนครนายก เพื่อที่จะผันน้ำมาเสริมบริเวณทุ่งฝั่งตะวันออก ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ๑.๕ ล้านไร่

๔) โครงการผันน้ำจากลุ่มน้ำระหว่างประเทศ โดยจะมีการพัฒนาแหล่งน้ำจากแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาละวิน ซึ่งได้มีการศึกษาเบื้องต้นที่จะทำการผันน้ำไว้แล้ว โดยผันน้ำจากแม่น้ำกก-อิง-ยม ลงสู่อ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ อันจะทำให้มีปริมาณน้ำเพิ่มประมาณปีละ ๒,๗๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร โครงการนี้ได้ผ่านการอนุมัติจากรัฐบาลแล้ว และได้มีการติดต่อเรื่องงบประมาณในการศึกษาโครงการจากรัฐบาลญี่ปุ่นประมาณ ๑๐๐ ล้านบาท จะใช้เวลาศึกษาประมาณ ๑๘ เดือน และการก่อสร้างจะเสร็จภายใน ๔ ปี สำหรับเรื่องผลกระทบต่อดุลย์ของธรรมชาตินั้น รัฐบาลได้ยืนยันว่าโครงการนี้จะไม่มีแน่นอน แต่จะใช้ความได้เปรียบทางสภาพภูมิศาสตร์ดำเนินการโดยใช้เป็นท่อฝังดินประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร วงเงินลงทุนเบื้องต้นประมาณ ๒,๕๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีโครงการผันน้ำจากแม่น้ำสาละวินหรือแม่น้ำสาขาของแม่น้ำสาละวินผันน้ำลงสู่อ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล

๕) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดิน เป็นโครงการใหม่ที่จะสามารถนำน้ำมาเสริมให้กับพื้นที่เพาะปลูก หรือเพื่อการอุปโภคบริโภคให้มากขึ้น โดยยังมีแหล่งน้ำใต้ดินที่มีศักยภาพที่จะพัฒนามาใช้กับการเกษตรหรือกิจการอื่น ๆ ได้อีก นอกเหนือจากโครงการพัฒนาน้ำใต้ดินสุโขทัยที่ดำเนินการไปแล้ว ซึ่งจะต้องทำการศึกษาย่างจริงจังเพื่อที่จะพัฒนา

น้ำใต้ดินมาใช้ต่อไป

๖) โครงการก่อสร้างสระเก็บน้ำในพื้นที่ถือครอง (Farm Pond) เนื่องจากปริมาณน้ำในฤดูฝนมีมากสามารถที่จะจัดเก็บไว้ในสระเก็บน้ำ หนอง บึง ได้ ควรมีการรณรงค์ให้เกษตรกรขุดสระเก็บน้ำ ขุดลอกหนองบึงในพื้นที่ถือครองให้ได้ประมาณร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ ซึ่งสามารถนำน้ำที่กักเก็บไว้ไปใช้ในฤดูแล้งในเรื่องของการอุปโภค หรือการเกษตรได้ โดยโครงการนี้รัฐอาจจะต้องจัดทำเป็นโครงการนำร่อง หรือให้การสนับสนุนเรื่องเครื่องจักร เครื่องมือในการขุดสระด้วย

อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยาในทศวรรษหน้าสมควรอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการอย่างจริงจังในโครงการที่มีการศึกษาชัดเจนแล้ว มิฉะนั้นถ้ายิ่งปล่อยเวลาล่วงเลยไป ความเจริญที่เกิดขึ้นย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งน้ำจนโครงการที่มีความเป็นไปได้ในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินการได้ในอนาคต ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจะไม่มีทางที่จะดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำมาเสริมให้กับลุ่มน้ำ และหากไม่มีน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศจะอยู่ได้อย่างไร ประเทศไทยยุคนี้นอกจากจะต้องมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเมือง และสังคมแล้ว ยังจะต้องมีความมั่นคงทางด้านแหล่งน้ำด้วย

บทสรุป

จากปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากการที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้ปริมาณน้ำในเขื่อนลดน้อยลงทุกที ในขณะที่ปริมาณความต้องการใช้น้ำมีมากขึ้น ดังนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังที่มีผู้กล่าวว่า ป่าไม้ คือ หลังคาบ้าน เขื่อนก็คือ ตุ่มน้ำ เมื่อฝนตกลงมาก็รองน้ำจากหลังคาบ้านเก็บไว้ในตุ่ม ฉะนั้นทั้งเขื่อนและป่าไม้จึงมีความสัมพันธ์ และเกื้อกูลกัน ไม่ใช่สิ่งเปรียบเทียบที่จะต้องเลือกระหว่างอย่างหนึ่งอย่างใด ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงให้ได้มาทั้งน้ำทั้งป่า โดยที่ยังสามารถรักษาพื้นที่ป่าโดยรอบอ่างเก็บน้ำ รวมทั้งป่าไม้ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศให้คงสภาพเดิมได้ในขณะเดียวกัน ปัญหานี้คนไทยทั้งชาติจะต้องช่วยกันคิด ช่วย

กันพิจารณาหาทางแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อยุติที่สมควรแก่เหตุและผล การที่จะอนุรักษ์โดยไม่ยอม
สูญเสียอะไรเลยนั้นย่อมจะเป็นไปไม่ได้เพราะปัจจุบันประเทศไทยเรากำลังก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนา
ยุคแห่งการแข่งขันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม และปัจจัยที่สำคัญ
ของการพัฒนาดังกล่าวก็คือ น้ำ และพลังงานไฟฟ้า

สรุปข่าว

Legislative Institutional Repository of Thailand

Legislative Institutional Repository of Thailand

ประเทศไทยมีจังหวัด เพิ่มขึ้นอีก ๓ จังหวัด

ในวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๖ ประเทศไทยมีจังหวัดเพิ่มขึ้นอีก ๓ จังหวัด คือ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอำนาจเจริญ ตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดที่มีผลใช้บังคับตามกฎหมาย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๐ ตอนที่ ๑๒๕ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๖ มีรายละเอียดของแต่ละจังหวัด ดังนี้

จังหวัดสระแก้ว แยกออกจากจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วยอำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอคลองหาด อำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวัฒนานคร และอำเภออรัญประเทศ มีเขตท้องที่การปกครองจำนวน ๕๘ ตำบล ๕๖๑ หมู่บ้าน ประชากร ๔๙๓,๖๐๙ คน มีพื้นที่จำนวน ๗,๑๙๕.๑๓๘ ตารางกิโลเมตร สถานที่ตั้งศาลากลางจังหวัดขณะนี้ใช้อาคารที่ว่าการอำเภอสระแก้วเป็นที่ปฏิบัติราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัดคนแรก คือ นายเกษม ชัยสิทธิ์ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ.๒๕๓๖ มาตรา ๑๐ ให้ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้

รับการเลือกตั้งจากเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดปราจีนบุรี ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับได้รับเลือกตั้งจากจังหวัดสระแก้ว ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งทั่วไปจากเขตเลือกตั้งที่ ๒ ของจังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๕ ซึ่งได้แก่นายเสนาะ เทียนทอง นายวิทยา เทียนทอง และนายบุรินทร์ หิรัญบุรณะ สังกัดพรรคชาติไทย ทั้ง ๓ คน จึงเป็น ส.ส. ชุดแรกของจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดหนองบัวลำภู แยกออกจากจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วยอำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอนากลาง อำเภอโนนสัง อำเภอศรีบุญเรือง และอำเภอสวรรคคูหา มีเขตท้องที่การปกครองจำนวน ๕๘ ตำบล ๖๒๒ หมู่บ้าน ประชากร ๔๖๓,๐๔๖ คน มีพื้นที่จำนวน ๓,๘๕๙.๖๒๖ ตารางกิโลเมตร สถานที่ตั้งศาลากลางจังหวัดขณะนี้ใช้อาคารที่ว่าการอำเภอหนองบัวลำภู เป็นที่ปฏิบัติราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัดคนแรก คือ นายประภา ยุวานนท์ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๑๐ ให้ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดอุดรธานี ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ได้รับเลือกตั้งจากจังหวัด

หนองบัวลำภู ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งทั่วไปจากเขตเลือกตั้งที่ ๒ ของจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๕ ซึ่งได้แก่ นายวิเชียร ขาวขำ พรรคชาติพัฒนา นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ พรรคชาติไทย นายไพรัช นุชิต พรรคกิจสังคม จึงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดแรกของจังหวัดหนองบัวลำภู

จังหวัดอำนาจเจริญ แยกออกจากจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอชานุมาน อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอพนา อำเภอเสนางนิคม อำเภอหัวตะพาน และกิ่งอำเภอสิ้ออำนาจ (ซึ่งจะอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองอำนาจเจริญ) มีเขตท้องที่การปกครองจำนวน ๕๒ ตำบล ๕๖๐ หมู่บ้าน ประชากร ๓๓๕,๘๔๓ คน มีพื้นที่จำนวน ๓,๑๖๑.๒๔๘ ตารางกิโลเมตร สถานที่ตั้งศาลากลางจังหวัดขณะนี้ใช้ศาลาประชาคมของอำเภออำนาจเจริญเป็นที่ปฏิบัติราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัดคนแรกคือ นายชาติสง่า โมฬีชาติ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๑๐ ให้ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดอุบลราชธานี ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ได้รับเลือกตั้งจาก

จังหวัดอำนาจเจริญ ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งทั่วไปจากเขตเลือกตั้งที่ ๓ ของจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๖ ซึ่งได้แก่ นายสุทัศน์ เงินหมื่น พรรคประชาธิปัตย์ นายวิฑูรย์ นามบุตร พรรคประชาธิปัตย์ และนายสนิท จันทรวงศ์ พรรคความหวังใหม่ จึงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดแรกของจังหวัดอำนาจเจริญ

ประธานในพิธีเปิดจังหวัดใหม่ทั้ง ๓ จังหวัด พร้อมกันในวันนั้น (๑ ธ.ค.๓๖) ได้แก่ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดจังหวัดสระแก้ว พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในพิธีเปิดจังหวัดหนองบัวลำภู และนายสุทัศน์ เงินหมื่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในพิธีเปิดจังหวัดอำนาจเจริญ

วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๓๖ มีการประชุมวุฒิสภา ซึ่งที่ประชุมใช้เวลาเพียง ๔๕ นาที โดยเริ่มประชุมเวลา ๐๙.๔๕ นาฬิกา และเลิกประชุมเวลา ๑๐.๓๐ นาฬิกา

LIERT

มีพลเอกวิชิต บุญยะวัฒน์ รองประธาน วุฒิสภา คนที่สอง ปฏิบัติหน้าที่แทน ประธานวุฒิสภา การประชุมวันนี้ได้มีการ พิจารณาญัตติขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งนายพูนศักดิ์ วรรณพงษ์ และนายสุชน ชาลีเครือ เป็นผู้เสนอ โดยผู้เสนอ ได้ แกลงเหตุผลพอสรุปได้ว่า กฎหมาย รัฐธรรมนูญ สถาบันการเมืองการปกครอง ในปัจจุบันยังเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อ การดำรงอยู่ของประเทศชาติบ้านเมือง ซึ่ง แม้จะมีประกาศใช้รัฐธรรมนูญไปแล้ว หลายฉบับ แต่ก็ยังคงมีผู้เสนอแนวความคิดที่หลากหลายอยู่ขณะนี้สภาผู้แทนราษฎร ได้ทำการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ในการ แก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ เสร็จ เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น วุฒิสภาจึงสมควรที่ จะดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลดี ผลเสียของข้อเสนอต่างๆ ที่สภาผู้แทน ราษฎรได้พิจารณาแล้ว นำไปประกอบการ พิจารณาของวุฒิสภา

หลังจากนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน ประธานวุฒิสภา ได้ขอมติจากที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการ วิสามัญฯ ดังกล่าว จำนวน ๒๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายสมภพ ไทตระกิตย์

๒. พลเอก ศิริรินทร์ ชูปกล้า
๓. พลตำรวจโท สมควร ทริกุล
๔. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์
๕. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย
๖. พลเรือเอกเกาะหลัก เจริญรุทซ์
๗. นายโกเมน ภัทรภิรมย์
๘. นายโกวิท สุรัสวดี
๙. นายไพบูลย์ ช่างเรียน
๑๐. นายจัตวา กลิ่นสุนทร
๑๑. นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา
๑๒. นายดุสิต ศิริวรรณ
๑๓. นายเผ่าเทพ อุปการนิติเกษตร
๑๔. นายสมชัย วุฒิปรีชา
๑๕. นายพิชัย วาศนาสง
๑๖. นายวัฒนา รัตนวิจิตร
๑๗. นายวิชัย โสสุวรรณจินดา
๑๘. นายวิษณุ เครื่องงาม
๑๙. นายสุชน ชาลีเครือ
๒๐. พลเอก สิทธิ จิรโรจน์
๒๑. นายสราวุธ วัชรพล
๒๒. นายวิวัฒน์ มุ่งการดี
๒๓. พลอากาศเอกสุวิช จันทประดิษฐ์
๒๔. พลเอก จรัส กุลละวณิชย์

โดยมีกำหนดระยะเวลาในการ พิจารณาศึกษา ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่วุฒิสภา มอบหมาย และที่ประชุมวุฒิสภายัง อนุมัติให้ดำเนินการนอกสมัยประชุมได้

LIRT

ปัญหาการจราจรใน กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ ที่อาคารรัฐสภา ๓ ได้มีการจัดสัมมนาปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.) จัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีอยู่ประมาณ ๕๐ คน เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการจราจรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีศาสตราจารย์มารุต บุณนาค ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานเปิดการสัมมนา เมื่อเริ่มการสัมมนา มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าร่วมไม่ถึง ๑๐ คน เนื่องจากติดประชุมสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการธิการชุดต่าง ๆ

ประธานรัฐสภา ได้กล่าวเปิดความว่า ปัจจุบันปัญหาการจราจรมีความรุนแรงมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม แม้นทุกฝ่ายจะพยายามแก้ไข แต่ก็ไม่สามารถลดปัญหาให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจได้ ดังนั้น การสัมมนาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับการ

จราจรครั้งนี้ ถือเป็นความจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา โดยที่ทุกคนจะต้องไม่คำนึงว่าเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเปิดใจให้กว้างรับฟังเหตุผลเพื่อให้ได้ข้อสรุปอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้

นายถวิล ไพรสณฑ์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ ๒ ซึ่งได้เข้าร่วมสัมมนา กล่าวว่า การประชุมที่ สจร. จัดขึ้นถือเป็นเรื่องดีที่จะเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แต่ สจร. เลือกวันเวลาไม่เหมาะสม เนื่องจากในวันนั้นมีการประชุมคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรถึง ๒๓ คณะ และในช่วงบ่ายมีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณากฎหมายสำคัญๆ หลายฉบับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงไม่สามารถมาร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เพราะต้องสลับเวลามา

นางเครือวัลย์ สมณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร พรรคพลังธรรม กล่าวว่าปัญหาการจราจรเป็นเรื่องที่พูดกันมานานแล้ว การที่ สจร. จัดการสัมมนาที่รัฐสภา ซึ่งเป็นองค์กรระดับสูง ดังนั้น ควรที่จะได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาย่างจริงจังเสียที เพื่อให้เป็นรูปธรรม

LIIRT

ไม่ใช่เป็นเพียงการนำเสนอปัญหาอย่างที่เคยพูดกันมาหลายครั้ง

ปรากฏว่า ในการสัมมนาครั้งนี้มีผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรุงเทพมหานคร กรมการขนส่งทางบก กรมทางหลวง องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และกรมตำรวจ ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และอ้างว่าอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาราจระนั้นเกิดจากหน่วยงานอื่น ไม่ได้เกิดจากหน่วยงานของตนเอง

กรณีวุฒิสภายังไม่ผ่าน กฎหมายที่ให้อำนาจ รัฐมนตรีแต่งตั้ง โยกย้าย ซี ๑๐

เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ ได้มีการประชุมวุฒิสภาเป็นนัดสุดท้ายของสมัยประชุมนี้ ซึ่งวุฒิสภาได้พิจารณาเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว จำนวน ๕ ฉบับคือ ร่างพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบการปฏิบัติราชการของทบวงมหาวิทยาลัย (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ.
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ร่างพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ส่วนร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่จะให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการ ตั้งแต่ระดับ ๑๐ ขึ้นไป ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้วนั้น ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวภายใน ๕๐ วัน ก่อนรับหลักการ กรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายชูวงศ์ ฉายะบุตร
๒. นายวีระ ปิตรชาติ
๓. นายทวี หนุณักดี
๔. พลเรือโท ไพโรจน์ สันติเวชชกุล
๕. พลตำรวจโท สมควร ทริกุล
๖. นายโกวิท สุรัสวดี
๗. นายสมชัย วุฑฒิปรีชา
๘. นายวิลาศ สิงหวิสัย
๙. นายวัฒนา รัตนวิจิตร
๑๐. นายอุทัย สุดสุข
๑๑. นายสุทธิ เฟื่องปาน
๑๒. นายไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล

๑๓. พันเอก (พิเศษ) อุดม ทวีวัฒน์
 ๑๔. นายอนันต์ อนันตกุล
 ๑๕. นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา
 ๑๖. นายโกเมน ภัทรภิรมย์
 ๑๗. นายพชร ยุติธรรมดำรง
 ๑๘. นายสุชน ซาลีเครือ
 ๑๙. นายพูนศักดิ์ วรรณพงษ์
 ๒๐. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย
 ๒๑. คุณหญิงลักขณา แสงสนิท
 ๒๒. นายวิชัย โสสุวรรณจินดา
 ๒๓. พลโท ปรีชา โรจนแสน
 ๒๔. นายปรีชา สุวรรณทัต
 ๒๕. นายดุสิต ศิริวรรณ
 ๒๖. นายอุดร ตันติสุนทร
 ๒๗. นายนิพนธ์ วิเศษชัยยุทธศาสตร์
 ๒๘. นายสุรศักดิ์พรรณ ดุลยจินดา
 ๒๙. นายเจริญ คันธวงศ์
 ๓๐. นายวิทยา ชันอาสา
 ๓๑. นายวิเชียร คันฉ่อง
 ๓๒. นายอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา
 ๓๓. นายกระแส ชนะวงศ์
 ๓๔. นายอาคม เอ่งฉ้วน
 ๓๕. นายคณิน บุญสุวรรณ
- จากมติของที่ประชุมวุฒิสภาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ทำให้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานา ตามมาดังนี้
- วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖

ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค ประธานสภาผู้แทนราษฎร กล่าวว่า การให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการตั้งแต่ระดับ ๑๐ ขึ้นไป สมควรที่จะให้อำนาจแก่นักการเมือง ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมได้ แต่รัฐมนตรีจะต้องใช้หลักคุณธรรม

วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายอุทัย พิมพ์ใจชน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หัวหน้าพรรคเอกภาพ กล่าวถึงกรณีที่รัฐสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นก่อนรับหลักการร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารข้าราชการพลเรือนว่าจะไม่ส่งผลให้เกิดปัญหาระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเพียงความคิดเห็นของวุฒิสภา

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายถวิล ไพรสณฑ์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร กล่าวที่รัฐสภาว่า ตนเคยอภิปรายแล้วว่าอำนาจของวุฒิสภาควรมีเฉพาะการกั้นกรองกฎหมาย ไม่ใช่มีอำนาจยับยั้งกฎหมายที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบและตนเห็นด้วยที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญประเด็นที่เกี่ยวกับการลดจำนวนวุฒิสมาชิก และไม่ให้ข้าราชการประจำเป็นวุฒิสมาชิก ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยที่ควรให้อำนาจ

แก้ตัวแทนประชาชนมากกว่านี้ อย่าคิดว่า นักการเมืองต้องการอำนาจ เพียงแต่นักการเมืองต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ถ้าไม่ให้ข้าราชการการเมืองมีอำนาจบ้าง คำกล่าวที่ว่า ข้าราชการประจำเป็นผู้ชี้ชะตาของประเทศชาติ เป็นพรรคข้าราชการที่มีอำนาจมากที่สุด ก็จะทำให้ประเทศพัฒนาไปไม่ได้ ถ้านักการเมืองไม่สามารถให้คุณให้โทษได้

รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ยังกล่าวต่ออีกว่า การที่วุฒิสภาไม่รับหลักการร่างกฎหมายดังกล่าวไม่ใช่เรื่องแปลก กฎหมายฉบับนี้มีผลต่ออำนาจโดยตรงของข้าราชการประจำระดับสูง วุฒิสมาชิกส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำ กล่าวสูญเสียบอำนาจและคนที่รังแกข้าราชการประจำมากที่สุด คือข้าราชการประจำด้วยกันเอง

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภา กล่าวที่รัฐสภา ในวันเดียวกันว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ ระดับ ๑๐ ได้นั้น ไม่ได้เป็นเรื่องด่วน ถึงขั้นถ้าไม่ออกเป็นกฎหมายในวันนี้แล้วจะเกิดโลกาวินาศ นอกจากนี้ ยังเป็นเรื่องที่ ส.ส. เสนอไม่ใช่รัฐบาล หากเป็นนโยบายรัฐบาลแล้ว วุฒิสภาก็ยินดีผ่านให้ ถ้าเป็นเรื่องไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ส่วนที่ว่าวุฒิสภา

สภาหวงอำนาจนั้น ประธานวุฒิสภา กล่าวว่า เป็นความคิดของคนใจแคบหน้าทีของวุฒิสภาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย คือ ให้พิจารณากฎหมาย เหมือนกับสภาผู้แทนราษฎร ที่สามารถท้วงติงได้ หากจะให้วุฒิสภารับหลักการร่างกฎหมายนี้ไปก่อนแล้ว ค่อยศึกษารายละเอียดก็จะไม่เกิดประโยชน์อะไร วุฒิสภาเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะได้ศึกษาเรื่องการโยกย้ายข้าราชการ เพราะที่ผ่านมา มักมีปัญหาเกี่ยวกับการโยกย้าย กลับไปกลับมา หากศึกษาเสร็จจะได้ไม่เกิดปัญหา และการตั้งคณะกรรมการขึ้นศึกษาก่อน อาจจะทำให้ให้อำนาจรัฐมนตรี แต่งตั้งโยกย้ายลงไปถึงระดับ ๕ ด้วยก็ได้ ในส่วนคณะกรรมการวิสามัญที่ตั้งขึ้น ก็มี ส.ส. ร่วมเป็นกรรมการด้วย จะพูดกันให้ชัดเจน เราจะต้องแยกกันให้ออกระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ เผด็จการ คือ การให้ใครคนหนึ่งมีอำนาจและทุกคนต้องเชื่อ แต่ ประชาธิปไตย คือ การออกความเห็นที่แตกต่างกันได้ ไม่มีใครผิด เหตุผลเท่านั้นจะเป็นตัวชี้ว่า ควรจะดำเนินการอย่างไร ดังนั้น เมื่อมีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ วิธีที่ดีที่สุด คือ การตั้งคณะกรรมการขึ้นมาศึกษาก่อน

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖

พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ วุฒิสมาชิก กล่าวว่า จะต้องให้เวลาวุฒิสภาพิจารณากลับกรองกฎหมายด้วย หากเสนอกฎหมายมาแล้ว วุฒิสภาผ่านทุกครั้ง วุฒิสภาจะเหมือน 'สภาตรายาง' ดังนั้น เรื่องที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นความขัดแย้ง แต่ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตนเอง

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายปรีชา สุวรรณทัต ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็น ๑ ใน ๓๕ ที่วุฒิสภา มีมติแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญศึกษาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ให้สัมภาษณ์ที่รัฐสภาว่า ได้ทำหนังสือถึงเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อขอลาออกจากคณะกรรมการดังกล่าวแล้ว โดยให้เหตุผลว่า ในฐานะที่เจ้าของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้มีการศึกษาข้อดีข้อเสียมาอย่างดีแล้ว และยืนยันในหลักการที่ได้เสนอไป จึงไม่น่าจะมีประโยชน์อะไรที่จะไปร่วมศึกษาอีก แต่ถ้าทางคณะกรรมการฯ จะเชิญไปให้ความเห็นในเรื่องนี้ก็จะรับพิจารณาตามความเหมาะสม

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายคณิน บุญสุวรรณ รองหัวหน้าพรรคเอกภาพ ส.ส. ชลบุรี ซึ่งเป็นอีกคนหนึ่ง ที่วุฒิสภามีมติแต่งตั้ง ให้เป็นคณะกรรมการวิสามัญด้วย ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งกรรมการฯ คณะดังกล่าว โดย

ให้เหตุผลในการลาออกครั้งนี้ว่า เป็นเพราะในการประชุมนัดแรก คือวันพุธที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๖ เวลา ๑๔.๐๐ น. ตรงกับวันที่พรรคการเมืองต่าง ๆ ได้มีการนัดหมายเพื่อพิจารณาเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ อีกทั้งตนยังเห็นว่า เวลา ๕๐ วัน ที่วุฒิสภากำหนดไว้เพื่อศึกษานั้น เป็นเวลานานเกินกว่าความจำเป็น ถ้าตนเข้าเป็นกรรมการคงจะเป็นกรรมการเสียงข้างน้อยที่ต้องยอมรับมติเสียงข้างมากและคงจะทำตัวไม่ถูกเมื่อต้องไปชี้แจงยืนยันมติที่กรรมการผู้ไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี กล่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่า ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับกฎหมายฉบับนี้ สภาผู้แทนราษฎรก็สามารถยืนยันความเห็นกลับไปอีกครั้งได้ขึ้นอยู่กับสภาผู้แทนราษฎร ว่าต้องการให้กฎหมายนี้มีผลบังคับใช้หรือไม่ กฎหมายดังกล่าวเป็นของ ส.ส. ไม่ใช่ของรัฐบาล วุฒิสมาชิกแสดงความเห็นได้ การลาออกของกรรมการที่เป็น ส.ส. ทั้งสองคนไม่ใช่ความแตกแยก กรณีของนายปรีชา สุวรรณทัต ลาออกจากคณะกรรมการนั้นตนทราบเหตุผลว่า เพราะเป็นผู้เสนอร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการด้วย

เกรงว่าจะมีส่วนได้เสีย จึงลาออก แต่กรณี นายคณิน บุญสุวรรณ กรรมการอีก ท่านหนึ่ง ซึ่งลาออกนั้น ตนไม่ทราบเหตุผล

วิธีแก้ไขปัญหาโรคเอดส์

เนื่องในวันรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ แห่งโลก (๑ ธันวาคม ๒๕๓๖) นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวคำปราศรัย ในฐานะประธานเปิดงานวันร่วมใจต้านภัยเอดส์ว่า โรคเอดส์ นั้นเป็นปัญหาใหญ่ระดับโลกปัญหาหนึ่งในปัจจุบัน เพราะเป็นโรคติดต่อที่ยังไม่มีทางรักษา นอกจากจะเป็นตัวการทำให้คุณภาพชีวิตประชากรด้อยลงแล้ว และยังก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ ทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคมอีกมากมาย โดยที่โรคเอดส์นั้นเป็นโรคติดต่อที่สามารถป้องกันได้ วิธีแก้ปัญหาระดับโลกที่ดีที่สุด ในขณะนี้ คือ การทำทุกวิถีทางเพื่อให้มีการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนจะต้องตระหนักถึงปัญหาโรคเอดส์ และต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง เราไม่สามารถจะเพิกเฉยกับปัญหาโรคเอดส์ ได้อีกต่อไป ทุกคนในสังคมต้องช่วยกัน

สร้างเสริมความรู้แก่คนรอบข้างให้รู้จริงถึงวิธีการติดต่อของโรคเอดส์ จนสามารถป้องกันตัวเองได้รวมทั้งให้เกิดความเข้าใจ และยอมรับให้ผู้ติดเชื้อเอดส์อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติ

จากสถิติกองระบาดวิทยาพบว่า มีอัตราการติดเชื้อโรคเอดส์ในกลุ่มสตรีเพิ่มมากขึ้น จึงต้องหาวิธีการลดอัตราเสี่ยงในกลุ่มสตรีเหล่านี้ โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิต ยกระดับการศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะเดียวกันเยาวชนรุ่นใหม่ก็ต้องได้รับการดูแลป้องกันเป็นอย่างดี โดยเน้นการให้ความรู้เป็นภูมิคุ้มกันโรค หวังว่าการให้ความสนใจแก้ไขปัญหาระดับโลกนี้ คงมิได้เกิดขึ้นอย่างไฟไหม้ฟางขอให้ทุกคนให้ความร่วมมืออย่างจริงจังตลอดไป จนกว่าปัญหาโรคเอดส์จะทุเลาเบาบางลงไป

หลังจากเป็นประธานเปิดงานวันร่วมใจต้านภัยเอดส์ ที่สวนจตุจักรแล้ว นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับกรณีที่ประเทศไทยถูกโจมตีว่ามีปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ถึงขั้นรุนแรงที่สุดของโลกนั้น ไม่เป็นความจริงดังที่ถูกกล่าวหา แต่ประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในประเทศที่มีการระบาดของโรคเอดส์อันดับที่ ๔๔ ของโลก สาเหตุที่ทำให้

ประเทศไทยถูกโจมตีในเรื่องการแพร่ระบาดของโรคเอดส์มาก เพราะไทยมีความโปร่งใส ในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์จนเป็นที่ยอมรับขององค์กรนานาชาติ จึงทำให้ดูเหมือนว่าสถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทยมีความรุนแรงจนเกินความจริง

ข่าวประจำวัน

๑ ธันวาคม ๒๕๓๖ ประเทศไทยมีจังหวัดเพิ่มขึ้นอีก ๓ จังหวัด คือ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอำนาจเจริญ

๒ ธันวาคม ๒๕๓๖ พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประธานคณะกรรมการเจรจาและพิจารณาเงื่อนไขขอใช้พื้นที่ราชตฤณมัยสมาคม เป็นสถานที่ก่อสร้างรัฐสภาแห่งใหม่ เปิดเผยถึงผลการประชุมต่อจากครั้งที่แล้วที่คณะกรรมการราชตฤณมัยสมาคม เสนอค่าใช้จ่ายในการย้ายสนามม้านางเลิ้ง เป็นจำนวน ๒,๖๐๐ ล้านบาท ซึ่งจากการเจรจาสามารถปรับลดลงมาเหลือ ๑,๘๔๒ ล้านบาท หลังจากการประชุมครั้งนี้แล้ว จะได้เสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

๓ ธันวาคม ๒๕๓๖ วุฒิสภา มีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญฯ จำนวน ๒๕ คน เพื่อพิจารณาศึกษาประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

๗ ธันวาคม ๒๕๓๖ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสถาบันราชภัฏ จำนวน ๔ ฉบับ มีหลักการสำคัญคือเปลี่ยนแปลงชื่อจาก 'วิทยาลัยครู' เป็น 'สถาบันราชภัฏ' ซึ่งจะทำให้สถาบันราชภัฏ ทั้ง ๓๖ สถาบันเป็นนิติบุคคลมีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสามารถเปิดสอนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีได้

๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ มีการแสดงแสงเสียงรอบปฐมทัศน์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวันพระราชสมภพครบ ๑๐๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทอดพระเนตรการแสดง ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ในเวลา ๑๙.๓๐ นาฬิกา โดยมีศาสตราจารย์มารุต บุณนาค ประธานรัฐสภา ในฐานะประธานคณะกรรมการอำนวยการ จัดแสดง เข้าเฝ้ารับเสด็จและชมการแสดง พร้อมด้วยบุคคลสำคัญรวมทั้งทูตานุทูต

LIART

และสื่อมวลชน โดยมีสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์ ทำการถ่ายทอด

ส่วนในรอบปกติได้มีการแสดง ในวันที่ ๑๑ - ๑๕ ธันวาคม เวลา ๒๐.๐๐ นาฬิกา สำหรับรายได้จากการจัดงานครั้งนี้จะนำมาสมทบทุนมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยไม่หักค่าใช้จ่าย

๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๖ มีพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภา ตั้งแต่วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖

๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายประวัฒน์ อุตตะโมต รองโฆษกคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิป) พรรคร่วมฝ่ายค้าน แถลงผลการประชุมว่า ฝ่ายค้านเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๕ ประเด็น ตามที่คณะกรรมการวิสามัญได้เสนอรายงานผลการพิจารณาแนวทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อสภา และควรเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพียงร่างเดียว

- นายสุวิทย์ คุณกิตติ รองหัวหน้าพรรคกิจสังคม แถลงผลการประชุมว่า พรรคกิจสังคม เห็นควรแก้ไขรัฐธรรมนูญพร้อมกันทั้ง ๒๕ ประเด็น เพื่อให้รัฐธรรมนูญฉบับที่แก้ไขเป็นรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายชุมพล ศิลปอาชา ประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้ยื่นหนังสือถึง ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค ประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยขอให้เป็นผู้ริเริ่มในการประสานงานเพื่อให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นรูปธรรม เพราะขณะนี้มีความโน้มที่จะกลายเป็นปัญหาทางการเมืองอันจะไม่เป็นผลดีต่อระบบประชาธิปไตยและสถาบันนิติบัญญัติ

- ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค ประธานรัฐสภา เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.) จัดขึ้นที่อาคารรัฐสภา

- สภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม และรัฐบาลเสนอตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๔๒ คน โดยใช้ร่างพระราชบัญญัติของรัฐบาลเป็นหลักในการพิจารณา

๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๖ สภาผู้แทนราษฎร ประชุมเป็นวันสุดท้ายของสมัยประชุมนี้ จากที่ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปิดสมัยประชุม เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๖ และพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุมในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๖

๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๖ การประชุมวุฒิสภาในวันนี้ เป็นวันสุดท้ายของสมัยประชุมนี้ ซึ่งวุฒิสภามิยอมผ่านร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการระดับ ๑๐ ได้ และสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบแล้ว โดยวุฒิสภาให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน ขึ้นศึกษาเป็นเวลา ๙๐ วัน ก่อนรับหลักการ

๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๖ ศาสตราจารย์ มารุต บุนนาค ประธานสภาผู้แทนราษฎร กล่าวเรื่องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดว่า นโยบายของรัฐบาลชุดนี้ เขียนไว้ชัดเจนว่าจะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดที่เหมาะสมในเวลาที่สมควร ตนจึงเชื่อว่าในระยะเวลา ๔ ปีนี้ รัฐบาลคงจัดให้มีการเลือกตั้งได้บางจังหวัดที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องใช้ความรอบคอบ เพราะต้องมีการแก้กฎหมายหลายฉบับ

๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง

มหาดไทย แถลงข่าวโครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่ที่จะใช้ที่ดินไม่มีเจ้าของในอำเภอท่าตะเคียนและอำเภอสนามชัยเขต จัดสร้างนั้นว่าได้วางเป้าหมายไว้เป็นระยะเวลา ๑๖ ปี โดยแบ่งเวลาออกเป็นระยะ ๑ ปี ๒ ปี ๕ ปี และ ๘ ปี กล่าวคือ ๑ ปีแรกเป็นการวางผังใช้ที่ดิน ๒ ปีต่อมาเป็นการตัดสินใจดำเนินการเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ๕ ปีต่อมาเป็นการโยกย้ายส่วนราชการต่างๆ ที่จำเป็นต้องย้ายไปก่อน และ ๘ ปีหลังเป็นการต่อเติมสร้างความสมบูรณ์ของโครงการ นายธานี ยังยืนยันว่า เรื่องนี้เป็นการตัดสินใจในนามรัฐบาลและจะดำเนินการอย่างแน่นอนในปี ๒๕๓๗ นี้

๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๖ นายถวิล ไพรสณฑ์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร เปิดเผยว่า จะอยู่ในตำแหน่ง รองประธานสภาฯ เพียง ๒ ปี และจะลาออกจากตำแหน่งเพื่อไปทำหน้าที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบ้าง อาทิ เรื่องของการกระจายอำนาจเพื่อผลักดันให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด

LI RT

พระราชบัญญัติ

Legislative Institutional Repository of Thailand

Legislative Institutional Repository of Thailand

พระราชบัญญัติ

โรงงาน

พ.ศ.๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๕

เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงาน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

LI RT

Legislative Institutional Repository of Thailand

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า 'พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕'

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๑๒

(๒) พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๘

(๓) พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่โรงงานของทางราชการที่ดำเนินการโดยทางราชการ เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ แต่ในการประกอบกิจการโรงงานดังกล่าวให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

'โรงงาน' หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักร มีกำลังรวมตั้งแต่ห้าแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง

'ตั้งโรงงาน' หมายความว่า การก่อสร้างอาคารเพื่อติดตั้งเครื่องจักรสำหรับประกอบกิจการโรงงาน หรือนำเครื่องจักรสำหรับประกอบกิจการโรงงานมาติดตั้งในอาคารสถานที่หรือยานพาหนะที่จะประกอบกิจการ

'ประกอบกิจการโรงงาน' หมายความว่า การทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ตามลักษณะกิจการของโรงงานแต่ไม่รวมถึงการทดลองเดินเครื่องจักร

'เครื่องจักร' หมายความว่า สิ่งที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนหลายชิ้นสำหรับใช้

ก่อกำเนิดพลังงาน เปลี่ยนหรือแปลงสภาพพลังงาน หรือส่งพลังงาน ทั้งนี้ ด้วยกำลังน้ำ ไอน้ำ ลม ก๊าซ ไฟฟ้า หรือพลังงานอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน และหมายความรวมถึงเครื่องอุปกรณ์ไฟลิวล ปุลเล สายพาน เพลา เกียร์ หรือสิ่งอื่นที่ทำงานสนองกัน

'คนงาน' หมายความว่า ผู้ซึ่งทำงานในโรงงาน ทั้งนี้ไม่รวมถึงผู้ซึ่งทำงาน ฝ่ายธุรการ

'ผู้อนุญาต' หมายความว่า ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายตามความเหมาะสม

'ใบอนุญาต' หมายความว่า ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

'พนักงานเจ้าหน้าที่' หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

'ปลัดกระทรวง' หมายความว่า ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

'รัฐมนตรี' หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกิน อัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การประกอบกิจการโรงงาน

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้โรงงานตามประเภทชนิด หรือขนาดใดเป็นโรงงานจำพวกที่ ๑ โรงงานจำพวกที่ ๒ หรือโรงงานจำพวกที่ ๓ แล้วแต่กรณี

โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหาย และการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

(๑) โรงงานจำพวกที่ ๑ ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการโรงงาน

(๒) โรงงานจำพวกที่ ๒ ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่เมื่อจะประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบก่อน

(๓) โรงงานจำพวกที่ ๓ ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้

เมื่อมีประกาศของรัฐมนตริตามมาตรา ๓๒ (๑) ให้โรงงานที่กำหนดในประกาศดังกล่าวเป็นโรงงานจำพวกที่ ๓ ด้วย

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้รัฐมนตรมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกตามมาตรา ๗ ต้องปฏิบัติตามในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับที่ตั้งของโรงงาน สภาพแวดล้อมของโรงงาน ลักษณะอาคารของโรงงานหรือลักษณะภายในของโรงงาน

(๒) กำหนดลักษณะ ประเภทหรือชนิดของเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งที่ต้องนำมาใช้ในการประกอบกิจการโรงงาน

(๓) กำหนดให้มีคนงานซึ่งมีความรู้เฉพาะตามประเภท ชนิดหรือขนาดของโรงงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่หนึ่งหน้าที่ใดประจำโรงงาน

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ กรรมวิธีการผลิตและการจัดให้มีอุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นใด เพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่อาจเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน

(๕) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน

(๖) กำหนดการจัดให้มีเอกสารที่จำเป็นประจำโรงงานเพื่อประโยชน์ในการควบคุมหรือตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย

(๗) กำหนดข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงานที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ทราบเป็นครั้งคราวหรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

(๘) กำหนดการอื่นใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินงานเพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ยกเว้นโรงงานประเภท ชนิด หรือขนาดใดจากการต้องปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และกฎกระทรวงดังกล่าวจะสมควรกำหนดให้เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิคหรือเป็นเรื่องที่ต้องเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตามสภาพสังคมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้

มาตรา ๙ ในกรณีที่จะต้องมีการตรวจสอบโรงงานหรือเครื่องจักรเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ อาจมีการกำหนดให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๐ ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๑ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ และประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว

มาตรา ๑๑ ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๒ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ และประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว และเมื่อจะเริ่มประกอบกิจการโรงงานให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนแบบและรายละเอียดที่ต้องแจ้งและแบบใบรับแจ้งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบรับแจ้งเพื่อเป็นหลักฐานการแจ้งให้แก่ผู้แจ้งในวันที่ได้รับแจ้ง และให้ผู้แจ้งประกอบกิจการโรงงานได้ตั้งแต่วันที่ได้รับใบรับแจ้ง

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบในภายหลังว่าการแจ้งตามวรรคหนึ่ง

ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้แจ้งแก้ไขให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำสั่งดังกล่าว

การเลิกประกอบกิจการ การโอน การให้เช่าหรือการให้เช่าชื่อโรงงาน จำพวกที่ ๒ ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อำนาจดำเนินการดังกล่าว

มาตรา ๑๒ ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าวและประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒

ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งโรงงานก่อนได้รับใบอนุญาต

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตและขั้นตอนการพิจารณาและระยะเวลาในการพิจารณาออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตร้องขอหนังสือรับรองก่อนออกใบอนุญาต ถ้าการพิจารณาเบื้องต้นเพียงพอที่จะอนุมัติในหลักการได้ ให้ผู้อนุญาตออกหนังสือรับรองให้โดยสงวนส่วนที่พิจารณาไม่แล้วเสร็จได้ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการออกใบอนุญาตให้ผู้มีอำนาจอนุญาตพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าวและประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒ ถ้ากรณีใดยังมีได้มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ให้พิจารณาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงานหรือเป็นกรณีที่ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒ ในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานจะต้องปฏิบัติเป็นพิเศษไว้ในใบอนุญาตก็ได้

มาตรา ๑๓ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ ถ้าประสงค์จะเริ่มประกอบกิจการโรงงานในส่วนหนึ่งส่วนใด ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันเริ่มประกอบกิจการโรงงาน

ถ้าจะมีการทดลองเดินเครื่องจักรก่อนการเริ่มประกอบกิจการโรงงานตามวรรคหนึ่ง ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งวัน เวลา และระยะเวลาการทดลองเดินเครื่องจักรให้

พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบไม่น้อยกว่าสิบห้าวันด้วย

หลักเกณฑ์และระยะเวลาที่อาจใช้เพื่อการทดลองเดินเครื่องจักร ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ ใบอนุญาตให้ใช้ได้จนถึงวันสิ้นปีปฏิทินแห่งปีที่ห้านับแต่ปีที่เริ่มประกอบกิจการเว้นแต่มีการย้ายโรงงานตามมาตรา ๒๗ หรือมีการเลิกประกอบกิจการโรงงาน ให้ถือว่าใบอนุญาตสิ้นอายุในวันที่ยื่นใบอนุญาตใหม่ หรือวันที่เลิกประกอบกิจการโรงงาน

ถ้ามีเหตุอันสมควรเพื่อยุติการประกอบกิจการในอนาคตอันใกล้ ผู้อนุญาตโดยอนุมัติรัฐมนตรีจะออกใบอนุญาตให้มีอายุสั้นกว่าที่กำหนดในวรรคหนึ่งก็ได้ ใบอนุญาตที่ออกในกรณีนี้จะขอต่ออายุอีกไม่ได้

มาตรา ๑๕ การขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วให้ถือว่าผู้ยื่นคำขออยู่ในฐานะผู้รับใบอนุญาตจนกว่าจะมีคำสั่งถึงที่สุดไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต

ถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่าโรงงานและเครื่องจักรมีลักษณะถูกต้องตามมาตรา ๘ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว และประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ให้ผู้อนุญาตต่ออายุใบอนุญาตให้หากมีกรณีที่ไม่ถูกต้อง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อแก้ไขแล้วให้ต่ออายุใบอนุญาตได้ ถ้าหากไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดให้มีคำสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต

การยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตและการให้ต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ที่ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตไม่ทันกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าประสงค์จะประกอบกิจการโรงงานต่อไป และได้มายื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุแล้ว ให้ถือว่าได้ยื่นคำขอต่ออายุภายในระยะเวลาที่กำหนดและการประกอบกิจการโรงงานในระหว่างนั้นให้ถือเสมือนว่าเป็นการดำเนินการของผู้รับใบอนุญาต แต่เมื่อได้รับอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต ผู้นั้นจะต้องเสียค่าปรับเพิ่มอีกร้อยละยี่สิบของค่าธรรมเนียมต่ออายุใบอนุญาต หากพ้นกำหนดหกสิบวันต้องดำเนินการ

เสมือนขออนุญาตใหม่

มาตรา ๑๖ คำสั่งไม่ออกใบอนุญาตหรือไม่ต่ออายุใบอนุญาต ผู้ขออนุญาตหรือผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๗ โรงงานใดที่ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาตอยู่แล้ว หากภายหลังปรากฏว่าใช้ขนาดของเครื่องจักรต่ำกว่าห้าแรงม้าหรือจำนวนคนงานต่ำกว่าเจ็ดคน ให้ถือว่าโรงงานนั้นยังเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะได้แจ้งเลิกประกอบการโรงงานหรือใบอนุญาตสิ้นอายุ

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตขยายโรงงาน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต การขยายโรงงานและการให้ขยายโรงงานตลอดจนการอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ขยายโรงงานให้นำมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม การขยายโรงงานได้แก่

(๑) การเพิ่มจำนวน เปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรทำให้มีกำลังรวมเพิ่มขึ้นตั้งแต่ร้อยละห้าขึ้นไป ในกรณีเครื่องจักรเดิมมีกำลังรวมไม่เกินหนึ่งร้อยแรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าไม่เกินหนึ่งร้อยแรงม้า หรือเพิ่มขึ้นตั้งแต่ห้าสิบแรงม้าขึ้นไป ในกรณีเครื่องจักรเดิมมีกำลังรวมเกินกว่าหนึ่งร้อยแรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าเกินกว่าหนึ่งร้อยแรงม้า

(๒) การเพิ่มหรือแก้ไขส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคารโรงงานทำให้ฐานรากเดิมของอาคารโรงงานฐานใดฐานหนึ่งต้องรับน้ำหนักเพิ่มขึ้นตั้งแต่ห้าร้อยกิโลกรัมขึ้นไป

ใบอนุญาตในส่วนที่ขยายให้มีอายุเท่ากับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๔

มาตรา ๑๙ เมื่อผู้รับใบอนุญาตเพิ่มจำนวน เปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต เครื่องจักรที่ใช้เป็นเครื่องต้นกำลัง หรือพลังงานของเครื่องจักรเป็นอย่างอื่นแต่ไม่ถึงขั้นขยายโรงงาน หรือเพิ่มเนื้อที่อาคารโรงงานออกไป หรือก่อสร้างอาคารโรงงานเพิ่มขึ้นใหม่เพื่อประโยชน์แก่กิจการของโรงงานนั้นโดยตรง ทำให้เนื้อที่ของอาคารโรงงานเพิ่มขึ้นตั้งแต่ร้อยละห้าขึ้นไป ในกรณีเนื้อที่ของอาคารโรงงานมีไม่เกินสองร้อยตารางเมตรหรือเพิ่ม

ขึ้นตั้งแต่หนึ่งร้อยตารางเมตรขึ้นไป ในกรณีเนื้อที่ของโรงงานมีเกินกว่าสองร้อยตารางเมตร ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่เพิ่มจำนวนเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักร หรือเพิ่มเนื้อที่อาคารโรงงาน หรือก่อสร้างอาคารโรงงานนั้นเพิ่มขึ้นแล้วแต่กรณี และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวน เปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักร หรือการเพิ่มเนื้อที่อาคารโรงงาน หรือการก่อสร้างอาคารโรงงานเพิ่มขึ้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๐ เงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ วรรคห้า หากผู้อนุญาตเห็นสมควรยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเงื่อนไขให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติในการประกอบกิจการโรงงาน ก็ให้มีหนังสือสั่งการให้ปฏิบัติได้

ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดต้องการยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติในการประกอบกิจการโรงงาน ให้ยื่นคำขอและชี้แจงเหตุผลต่อผู้อนุญาต ให้ผู้อนุญาตพิจารณาและมีหนังสือสั่งการโดยมิชักช้า

หากผู้รับใบอนุญาตไม่เห็นด้วยกับความเห็นของผู้อนุญาต ให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือสั่งการ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๑ ในกรณีผู้รับใบอนุญาตโอนการประกอบกิจการโรงงาน ให้เช่าหรือให้เช่าซื้อโรงงานหรือขายโรงงาน ให้ถือว่าผู้นั้นได้เลิกประกอบกิจการโรงงานตั้งแต่วันที่โอนการประกอบกิจการโรงงานให้เช่าหรือให้เช่าซื้อโรงงานหรือขายโรงงาน

ให้ผู้รับโอนการประกอบกิจการโรงงาน ผู้เช่าหรือผู้เช่าซื้อโรงงาน หรือผู้ซื้อโรงงานนั้นขอรับใบอนุญาตภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ถือว่ามี การเลิกประกอบกิจการโรงงานตามวรรคหนึ่ง โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใบอนุญาต เมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วให้ประกอบกิจการโรงงานต่อไปได้ในระหว่างที่ขอรับใบอนุญาต โดยให้ถือเสมือนว่าผู้ยื่นคำขอนั้นเป็นผู้รับใบอนุญาต

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการขอรับโอนใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๒ ในกรณีผู้รับใบอนุญาตตาย ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นคำขอต่อผู้อนุญาต เพื่อรับโอนใบอนุญาตภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย หรือภายใน

ระยะเวลาที่ผู้อนุญาตขยายเวลาให้ตามความจำเป็น ถ้ามิได้ยื่นคำขอภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าใบอนุญาตสิ้นอายุ หากจะประกอบกิจการโรงงานต่อไปให้ดำเนินการขอรับใบอนุญาตใหม่

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเสมือนว่าทายาทหรือผู้จัดการมรดกซึ่งเข้าประกอบกิจการโรงงานเป็นผู้รับใบอนุญาต

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้นำความในสองวรรคก่อนมาใช้บังคับแก่ผู้อนุญาตโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการขอรับโอนใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ ณ ที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในโรงงานของตน

มาตรา ๒๔ เมื่อมีการเปลี่ยนชื่อโรงงานหรือชื่อผู้รับใบอนุญาต ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยน

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ใบอนุญาตสูญหายหรือถูกทำลาย ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบถึงการสูญหายหรือถูกทำลาย

มาตรา ๒๖ ผู้รับใบอนุญาตซึ่งประสงค์จะย้ายเครื่องจักรบางส่วนที่ติดตั้งในโรงงานไปยังสถานที่อื่นเพื่อประกอบกิจการโรงงานเป็นการชั่วคราว ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อผู้อนุญาตพร้อมทั้งแผนผังและรายละเอียดอื่นแสดงเหตุผลประกอบการพิจารณาด้วย

ถ้าผู้อนุญาตเห็นสมควร ก็ให้ส่งอนุญาตให้ย้ายเครื่องจักรไปประกอบกิจการตามคำขอได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่มิคำสั่ง ในกรณีนี้จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

ถ้าผู้รับใบอนุญาตมีความจำเป็นจะต้องประกอบกิจการนั้นเกินกว่าระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตตามวรรคสอง ก็ให้ขอขยายระยะเวลาต่อผู้อนุญาตก่อนระยะเวลานั้นสิ้นสุดลง ถ้าผู้อนุญาตเห็นสมควรก็ให้ส่งอนุญาตขยายระยะเวลาต่อไปได้ไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา ๒๗ ผู้รับใบอนุญาตซึ่งประสงค์จะย้ายโรงงานไปยังที่อื่น ให้ดำเนินการเสมือน การตั้งโรงงานใหม่

มาตรา ๒๘ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดเลิกประกอบกิจการโรงงาน ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อผู้ อนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลิกประกอบกิจการโรงงาน

ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะเปลี่ยนแปลงโรงงานจำพวกที่ ๓ เป็นโรง งานจำพวกที่ ๑ หรือโรงงานจำพวกที่ ๒ แล้วแต่กรณี ให้แจ้งการเลิกประกอบกิจการโรง งานตามวรรคหนึ่ง และเมื่อจะประกอบกิจการโรงงานต่อไปให้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัตินี้ สำหรับการประกอบกิจการโรงงานจำพวกดังกล่าว

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่มีกฎกระทรวงตามมาตรา ๗ หรือประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๓๒ (๑) ทำให้โรงงานจำพวกที่ ๑ หรือโรงงานจำพวกที่ ๒ เปลี่ยนเป็นโรงงานจำพวกที่ ๓ ถ้าผู้ประกอบกิจการโรงงานยื่นคำขอใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ ภายในกำหนดสามสิบวันนับ ตั้งแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นมีผลบังคับ ให้ผู้นั้นประกอบกิจการโรงงานต่อไปได้โดยมีฐานะ เสมือนเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตและให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๓๐ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ท้องที่ใด ท้องที่หนึ่งเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรมได้

การประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๒ หรือโรงงานจำพวกที่ ๓ ภายใน เขตประกอบการอุตสาหกรรมตามวรรคหนึ่ง หรือเขตนิคมอุตสาหกรรมซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม กฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ตามมาตรา ๑๑ หรือได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๒ แล้วแต่กรณี แต่การประกอบกิจการโรง งานดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒ (๑) และบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ถือเสมือนเป็นผู้แจ้งหรือผู้รับใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

เมื่อได้กำหนดให้ท้องที่ใดเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรมหรือจัดตั้ง

LIRT

นิคมอุตสาหกรรมขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแล้ว รัฐมนตรีอาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้บริเวณโดยรอบเขตประกอบการอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรมภายในระยะที่กำหนดเป็นเขตห้ามประกอบกิจการโรงงานโดยเด็ดขาดหรือจะอนุญาตให้ประกอบกิจการได้เฉพาะโรงงานบางประเภท ชนิดหรือขนาดใดก็ได้

มาตรา ๓๑ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ถ้าการประกอบกิจการโรงงานใดมีกรณีที่เกี่ยวข้องอันจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอยู่ด้วย พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายในเรื่องนั้นๆ อาจกำหนดวิธีการในการดำเนินการเพื่อพิจารณาอนุญาตร่วมกันก็ได้

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้กระทำโดยมีการยื่นคำขอร่วมกัน หรือจะให้ผลเป็นการยกเว้นแบบเอกสารที่ต้องใช้ รายการและข้อมูลที่ต้องแสดง สถานที่ต้องยื่นคำขอหรือเอกสารและขั้นตอนในการพิจารณาอนุญาตที่ซ้ำซ้อนหรือคล้ายคลึงกัน หรืออาจก่อให้เกิดอุปสรรคแก่การพิจารณาอนุญาตร่วมกันโดยไม่จำเป็นเสียก็ได้ และในกรณีที่สมควรจะกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการใดให้ต้องปฏิบัติเพิ่มเติมแทนก็ได้ แต่การอนุญาตจะต้องเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ในการพิจารณาอนุญาตร่วมกัน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตรวจสอบผู้มีอำนาจพิจารณาส่วนหนึ่งส่วนใดในการอนุญาตหรือผู้มีอำนาจอนุญาตอาจมอบอำนาจของตนให้พนักงานเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการแทนได้ตามความเหมาะสม

การกำหนดและการมอบอำนาจตามวรรคสองและวรรคสาม เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้มีผลใช้บังคับได้

หมวด ๒

การกำกับและดูแลโรงงาน

มาตรา ๓๒ เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง

LI RT

ความปลอดภัย ของประเทศหรือของสาธารณชน ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภทหรือชนิดที่จะให้ตั้งหรือขยาย หรือที่จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง

(๒) กำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ และหรือปัจจัยหรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน

(๓) กำหนดชนิดหรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยาย

(๔) กำหนดให้นำผลผลิตของโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายไปใช้ในอุตสาหกรรมบางประเภท หรือให้ส่งผลผลิตออกนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือบางส่วน

มาตรา ๓๓ ถ้าโรงงานจำพวกที่ ๒ หรือโรงงานจำพวกที่ ๓ หยุดดำเนินงานติดต่อกันเกินกว่าหนึ่งปี ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๒ หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ แล้วแต่กรณี ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันพ้นกำหนดหนึ่งปี

ถ้าบุคคลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งประสงค์จะประกอบกิจการโรงงานต่อไป ให้แจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนเริ่มประกอบกิจการและถ้าเป็นโรงงานจำพวกที่ ๓ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อนแล้วจึงประกอบกิจการโรงงานได้

ในการให้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ ต่อไปนั้น ให้นำมาตรา ๑๕ วรรคสอง และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ในกรณีมีอุบัติเหตุในโรงงานเนื่องจากโรงงานหรือเครื่องจักรของโรงงานไม่ว่าจะเป็นกรณีของโรงงานจำพวกใด ถ้าอุบัติเหตุนั้น

(๑) เป็นเหตุให้บุคคลถึงแก่ความตาย เจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ ซึ่งภายหลังเจ็ดสิบสองชั่วโมงแล้วยังไม่สามารถทำงานในหน้าที่เดิมได้ ให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในสามวันนับแต่วันตาย หรือวันครบกำหนดเจ็ดสิบสองชั่วโมง แล้วแต่กรณี

(๒) เป็นเหตุให้โรงงานต้องหยุดดำเนินงานเกินกว่าเจ็ดวัน ให้ผู้ประกอบการกิจการโรงงานแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในสิบวันนับแต่วันเกิดอุบัติเหตุ เมื่อเกิดอุบัติเหตุในโรงงานใดตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจโรงงาน และเครื่องจักรและพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๕ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในโรงงานหรืออาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่มีเหตุควรสงสัยว่าจะประกอบกิจการโรงงานในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่ดังกล่าว เพื่อตรวจสอบสภาพโรงงาน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ สภาพเครื่องจักร หรือการกระทำใดที่อาจเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(๒) นำตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่สงสัยเกี่ยวกับคุณภาพในปริมาณพอสมควร เพื่อตรวจสอบคุณภาพพร้อมกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๓) ตรวจ ค้น กัก ยึดหรืออายัดผลิตภัณฑ์ ภาชนะบรรจุ สมุดบัญชี เอกสาร หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่มีเหตุสงสัยว่าการประกอบกิจการของโรงงานอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน หรือมีการกระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้

(๔) มีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดมา เพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๓๖ เมื่อปรากฏว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำการเช่นนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งแต่งตั้งจากข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ ๔ มีอำนาจจับกุมผู้นั้นเพื่อส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปตามกฎหมาย

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ประกอบการกิจการโรงงานผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการประกอบกิจการโรงงานมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือแก้ไขหรือ

ปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

ในกรณีที่เห็นสมควร เมื่อได้รับอนุมัติจากปลัดกระทรวง หรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจผูกมัดประทับตราเครื่องจักร เพื่อมิให้เครื่องจักรทำงานได้ในระหว่างการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๘ การส่งคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือโรงงานของบุคคลซึ่งระบุไว้ในคำสั่ง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของบุคคลนั้น หรือจะส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่นำส่งแล้วแต่บุคคลซึ่งระบุไว้ในคำสั่งปฏิเสธไม่ยอมรับคำสั่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปเป็นพยานเพื่อวางคำสั่งไว้ ณ ที่นั้น แต่ถ้าไม่พบบุคคลซึ่งระบุไว้ในคำสั่ง ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำการของบุคคลนั้นจะส่งให้กับบุคคลใด ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วซึ่งอยู่หรือทำงาน ณ ที่นั้นก็ได้ และถ้าไม่พบบุคคลใดหรือพบแต่ไม่มีบุคคลโดยยอมรับไว้แทน ให้ปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือโรงงานนั้นต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ไปเป็นพยาน

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วให้ถือว่าบุคคลซึ่งระบุไว้ในคำสั่งได้รับคำสั่งนั้นแล้ว แต่ถ้าเป็นการส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือโดยการปิดคำสั่ง ให้ถือว่าได้รับคำสั่งนั้นเมื่อครบกำหนดห้าวันทำการนับแต่วันที่พนักงานไปรษณีย์ได้ส่งหรือวันที่ได้ปิดคำสั่งนั้นไว้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ประกอบการโรงงานใด จงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๗ โดยไม่มีเหตุอันควรหรือในกรณีที่ปรากฏว่าการประกอบกิจการของโรงงานใดอาจจะก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหาย หรือความเดือดร้อนอย่างร้ายแรงแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงานให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการโรงงานนั้นหยุดประกอบกิจการโรงงานทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว และปรับปรุงแก้ไขโรงงานนั้นเสียใหม่หรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด

ถ้าผู้ประกอบการโรงงานได้ปรับปรุงแก้ไขโรงงานหรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายสั่งให้

ประกอบกิจการโรงงานต่อไปได้

ถ้าผู้ประกอบการโรงงานไม่ปรับปรุงแก้ไขโรงงานหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนดให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งปิดโรงงานได้ และในกรณีที่เป็นโรงงานจำพวกที่ ๓ ให้คำสั่งปิดโรงงานดังกล่าวมีผลเป็นการเพิกถอนใบอนุญาตด้วย

มาตรา ๔๐ คำสั่งให้หยุดประกอบกิจการหรือคำสั่งปิดโรงงาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศไว้ในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ โรงงานนั้นอย่างน้อยสามแห่ง ทั้งนี้ ให้มีข้อความแจ้งให้ทราบด้วยว่าห้ามมิให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงงาน คนงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทำงานในโรงงานเพื่อให้โรงงานประกอบกิจการต่อไปได้อีกภายหลังมีคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการหรือคำสั่งปิดโรงงาน

มาตรา ๔๑ คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๗ หรือคำสั่งของปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายให้หยุดประกอบกิจการโรงงานตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง หรือคำสั่งปิดโรงงานตามมาตรา ๓๘ วรรคสาม ให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ย่อมไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการโรงงานหรือคำสั่งให้ปิดโรงงาน เว้นแต่รัฐมนตรีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ผู้ประกอบการโรงงานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๗ ถ้ามีเหตุที่ทางราชการสมควรเข้าไปดำเนินการแทน ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือมอบหมายให้บุคคลใด ๆ เข้าจัดการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นได้ ในกรณีเช่นนี้ผู้ประกอบการโรงงานต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าจัดการนั้นตามจำนวนที่จ่ายจริงรวมกับเบี้ยปรับในอัตราร้อยละสามสิบต่อปีของเงินจำนวนดังกล่าว

ถ้าทางราชการได้เข้าไปจัดการแก้ไขปัญหามลพิษหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงาน ให้ขอรับเงินช่วยเหลือจากกองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วย

การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อให้ง่ายในการดำเนินการได้ และเมื่อได้รับเงินตามวรรคหนึ่งจากผู้ประกอบกิจการโรงงานแล้วให้ชดใช้เงินช่วยเหลือที่ได้รับมาคืนแก่กองทุนสิ่งแวดล้อมดังกล่าวต่อไป

มาตรา ๔๓ ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๒ และโรงงานจำพวกที่ ๓ ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงตลอดเวลาที่ยังประกอบกิจการ ถ้ามิได้เสียค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่กำหนดให้เสียเงินเพิ่มอีกร้อยละห้าต่อเดือน และถ้ายังไม่ยินยอมเสียค่าธรรมเนียมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดการประกอบกิจการไว้จนกว่าจะได้เสียค่าธรรมเนียมและเงินเพิ่มครบจำนวน และให้นำมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๔ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวเมื่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้องร้องขอ

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๓ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๘) หรือประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๔๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ (๖) หรือ (๗) หรือประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๔๗ ผู้ใดจัดทำผลการตรวจสอบตามมาตรา ๔ อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๒ โดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบตามมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๙ ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๒ ผู้ใดแจ้งการประกอบกิจการไม่ถูกต้องครบถ้วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ วรรคห้า หรือมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๐ ผู้ใดประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง หรือตั้งโรงงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่โรงงานตามวรรคหนึ่ง เป็นโรงงานประเภทหรือชนิดที่กำหนดจำนวนหรือขนาดที่จะให้ตั้งหรือไม่ให้ตั้งในท้องที่ใดตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๓๒ (๑) ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง มาตรา ๑๔ มาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๒ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดขยายโรงงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาตขยายโรงงานตามมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่โรงงานตามวรรคหนึ่งเป็นโรงงานประเภทหรือชนิดที่กำหนดจำนวนหรือขนาดที่จะให้ขยายหรือไม่ให้ขยายในท้องที่ใดตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๓๒ (๑) ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ หรือ มาตรา ๒๕

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๕๔ ผู้ประกอบกิจการโรงงานผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๕๕ ผู้ใดประกอบกิจการโรงงานในระหว่างที่ได้มีคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการโรงงานหรือภายหลังที่มีคำสั่งให้ปิดโรงงาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับและให้ปรับอีกวันละห้าพันบาทจนกว่าจะหยุดประกอบกิจการสถานิกหรือวิศวกรผู้ใดยังฝ่าฝืนทำงานในโรงงานเฉพาะส่วนที่มีคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการหรือยังฝ่าฝืนทำงานในโรงงานที่มีคำสั่งปิดโรงงานแล้วเพื่อให้โรงงานประกอบกิจการต่อไป ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้ประกอบกิจการโรงงานตามวรรคหนึ่ง

ผู้ที่ทำงานในโรงงานหรือคนงานผู้ใดยังฝ่าฝืนทำงานในโรงงานเฉพาะส่วนที่มีคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการหรือยังฝ่าฝืนทำงานในโรงงานที่มีคำสั่งปิดโรงงานแล้วให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ร่วมกระทำหรือสนับสนุนการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี แต่ศาลจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้โดยคำนึงถึงฐานะ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความจงใจ ฝ่าฝืนกฎหมาย และความมีส่วนสำคัญในการกระทำ

มาตรา ๕๖ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ปรับอีกวันละไม่เกินห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือยังไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้อง

มาตรา ๕๘ ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เครื่องจักรที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ผูกมัด ประทับตราไว้ตามมาตรา ๓๗ วรรคสอง กลับทำงานได้อีก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่บุคคลซึ่งปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายให้เข้าจัดทำเพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งตามมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดกระทำการใด ๆ ให้คำสั่งหยุดประกอบกิจการโรงงานหรือคำสั่งปิดโรงงานชั่วคราวหรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าสถาปนิกหรือวิศวกรที่ทำงานในโรงงานและมีหน้าที่รับผิดชอบในการงานส่วนที่มีกรณีการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นในการกระทำความผิดกับผู้ประกอบกิจการโรงงานและต้องรับโทษเช่นเดียวกับผู้ประกอบกิจการโรงงาน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วยกับการกระทำความผิดนั้น

นอกจากต้องรับโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ปลัดกระทรวงแจ้งชื่อและการกระทำของบุคคลเช่นว่านั้นให้คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมหรือคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรมหรือกฎหมายว่าด้วยวิศวกรรมตามควรแก่กรณีต่อไป

มาตรา ๖๒ ผู้ใดเคยถูกลงโทษเพราะเหตุกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ครั้งหนึ่ง ถ้าได้กระทำความผิดในบทบัญญัติเดียวกันกับที่เคยถูกลงโทษแล้วนั้นซ้ำอีก ให้ศาลพิจารณาเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นอย่างน้อยอีกหนึ่งในสามของอัตราโทษจำคุกหรือเพิ่มโทษอีกกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับสำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือนิติบุคคลอื่นกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าบุคคลผู้ที่

อาศัยอยู่ใกล้ชิดหรือติดต่อกับโรงงานที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือบุคคลซึ่งความเป็นอยู่ถูกระทบกระเทือนเนื่องจากการกระทำความผิดเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๖๕ ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคได้ตามความเหมาะสม

คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีแต่ละคณะให้รัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านกฎหมายจำนวนสามคน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระการประชุม และวิธีพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๒ วรรคสอง ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรถูกฟ้องร้องหรือได้รับโทษถึงจำคุก และเมื่อผู้ต้องหาได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบปรับ ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนพบว่าผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคสี่และผู้ผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๖ คำขออนุญาตใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ และการอนุญาตใด ๆ ที่ได้ให้ไว้และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของผู้อนุญาต หรือการปฏิบัติของผู้ขออนุญาตตามที่ได้รับอนุญาตแล้วแต่กรณีให้ถือว่าเป็นคำขออนุญาตหรือการอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม ใน

LIART

กรณีที่คำขออนุญาตหรือการอนุญาตดังกล่าวมีข้อแตกต่างไปจากคำขออนุญาต หรือการอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตมีอำนาจสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น เพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๗ ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานที่ออกให้แก่บุคคลใด ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนสิ้นอายุที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าใบอนุญาตตั้งโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งโรงงานดังกล่าว มีหน้าที่ดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๘ บรรดากฎกระทรวงและประกาศที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อานันท์ ปันยารชุน
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ค่าขอ	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
(๒) ใบอนุญาตหรือใบอนุญาตขยายโรงงาน	ฉบับละ	๑๐๐,๐๐๐	บาท
(๓) ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ	๑,๐๐๐	บาท
(๔) การต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามอัตราใน (๒)			
(๕) ค่าธรรมเนียมประกอบกิจการโรงงาน	ปีละ	๓๐,๐๐๐	บาท

ในการออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงขนาดและกิจการของโรงงานที่เกี่ยวข้องก็ได้

หมายเหตุ - เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๑๒ มีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันและไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประกอบกิจการโรงงาน เนื่องจากกำหนดให้โรงงานทุกลักษณะต้องขออนุญาตเช่นเดียวกันทั้ง ๆ ที่ตามสภาพที่เป็นจริง โรงงานต่าง ๆ มีลักษณะที่แตกต่างกัน โรงงานบางประเภทไม่จำเป็นต้องควบคุมดูแลการตั้งโรงงาน เพียงแต่ดูแลการดำเนินงานเท่านั้น คงมีแต่โรงงานประเภทที่อาจเกิดอันตรายจากการประกอบกิจการได้เท่านั้นที่ควรจะควบคุมการจัดตั้งอย่างเคร่งครัด จึงสมควรปรับปรุงระบบการควบคุมดูแลให้สอดคล้องกับสภาพการประกอบกิจการด้วยการให้โรงงานบางลักษณะอาจประกอบกิจการได้ภายใต้ระบบการกำกับตามปกติ และโรงงานบางลักษณะจะต้องแจ้งให้ทราบก่อนจึงจะเริ่มประกอบกิจการได้ โดยคงมีแต่โรงงานบางลักษณะที่จำเป็นเท่านั้นที่จะยังคงใช้ระบบการอนุญาต และสมควรปรับปรุงวิธีการอนุญาตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ ได้กำหนดให้มีการประสานงานกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตตามกฎหมายให้พิจารณาลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกันเพื่อความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ และสมควรปรับปรุงการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้เป็นไปโดยได้ผลยิ่งขึ้นด้วยการให้มีการออกกฎเพื่อกำหนดขอบเขตการประกอบกิจการโรงงานให้ชัดเจน และกำหนดขั้นตอนการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งเพื่อบังคับให้โรงงานปฏิบัติตามกฎหมาย พร้อมกับปรับปรุงอัตราโทษและกำหนดให้มีการร่วมรับผิดชอบ สำหรับผู้ทำงานในโรงงานนอกเหนือจากเจ้าของโรงงานเพื่อให้การควบคุมโรงงานเป็นไปอย่างได้ผลยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

LIART

พิมพ์ที่ : บริษัท พชรกานต์พับลิเคชั่น จำกัด

188/12 ถนนจรัญสนิทวงศ์ เขตบางกอกน้อย กท.10700 โทร. 412-8134 Fax. 411-0112

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand